

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	BENDRASIS PLANAS RENGIMO ETAPAS ESAMOS BŪKLĖS STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1155		I	2013

  Plungės rajono savivaldybė

Kuriame Lietuvos ateitį

PLATELIŲ MIESTELIO TERITORIJOS

BENDRASIS PLANAS

RENGIMO ETAPAS. ESAMA BŪKLĖ

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
DIR. PAV. VYR. ARCHITEKTĖ	A. KAŽIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	D. ROKIENĖ	

PLATELIŲ MIESTELIO BENDROJO PLANO SUDĖTIS

RENGIMO ETAPAS

I Tomas   1. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS STADIJA

1. Esamos būklės analizės aiškinamasis raštas

2. Bendrojo plano brėžiniai:

Žemės naudojimo brėžinys M 1:5000;

Inžinerinės infrastruktūros brėžinys M1:5 000;

TURINYS

Darbą parengusių specialistų sąrašas	5
1. ĮVADAS	6
1.1. Miestelio bendrojo plano rengimo teisinė aplinka	6
1.2. Bendrojo plano rengimo tikslai ir uždaviniai	8
2. IŠORINĖ STRUKTŪRA	9
2.1. Miestelio padėtis Lietuvos ir Telšių regiono urbanistinėje struktūroje	10
2.2. Platelių miestelis Plungės rajono bendrajame plane	18
2.3. Išvados	21
3. MIESTELIO STRUKTŪRA IR TERITORIJOS NAUDOJIMAS	25
3.1. Platelių miestelio istorinė raida	26
3.2. Miestelio teritorijos esamo žemės naudojimo analizė	28
3.3. Miestelio urbanizuotos teritorijos	31
3.4. Miestelio žalieji plotai	33
3.5. Miesto erdvinės struktūros analizė	35
4. SOCIALINĖ APLINKA	40
4.1. Gyventojai, socialinė statistika ir rūpyba	40
4.2. Asmens sveikatos priežiūros ir socialinės įstaigos, švietimas, kultūra	44
4.3. Būsto plėtra	48
5. EKONOMINĖ APLINKA	49
5.1. Pagrindinės ūkio šakos	49
5.2. Išvados	52
6. GAMTINĖ APLINKA	53
6.1. Ekologinės sąlygos	53
6.2. Geomorfologiniai paviršiaus ypatumai	55
6.3. Klimatinės sąlygos	56
6.4. Hidrografinis tinklas	57
6.5. Biotos ypatumai	58
6.6. Kraštovaizdžio apsauga	59
6.7. Aplinkos būklė	66
6.8. Išvados	68
7. KULTŪROS PAVELDAS	70
7.1. Kultūrinė vertė ir fizinė būklė	70
7.2. Kultūros paveldo sklaida planuojamoje teritorijoje	77
8. SUSISIEKIMO SISTEMA	78
8.1. Valstybinės reikšmės kelių tinklas	78
8.2. Automobilizacijos lygis	79
8.3. Viešasis transportas	79
8.4. Miestelio gatvių tinklas	80

8.5.	Dviračių ir pėsčiųjų trasų tinklas	80
8.6.	Eismo saugumas	81
8.7.	Išvados	83
9.	INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	84
9.1.	Vandens tiekimas	84
9.2.	Nuotekų tvarkymas	84
9.3.	Elektros energijos tiekimas	85
9.4.	Ryšiai	85
9.5.	Išvados	85
10.	MIESTELIO PLĖTROS GALIMYBIŲ IR RAIDOS TENDENCIJOS	86
11.	GRAFINĖ DALIS	90
	Žemės naudojimo brėžinys M 1:5 000	
	Inžinerinės infrastruktūros brėžinys M 1:5 000	

DARBA PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SARAŠAS

1. **DAIVA ROKIENĖ** – projekto vadovė
Teksto skyriai: 1; 2; 3
2. **DALIA BAGDONAITĖ**
Teksto skyriai: 3.4; 6
3. **RASA BAKŠYTĖ**
Teksto skyriai: 3.1; 4; 5; 7
4. **VYTAUTAS DUMBLIAUSKAS**
Teksto skyriai: 8
5. **GINTAS BRĖSKYS**
Teksto skyriai: 9
Grafinė dalis:
„Esamos būklės inžinerinės infrastruktūros brėžinys“, M 1:5 000
6. **NIJOLĖ KUČINSKIENĖ**
Duomenų apdorojimas, brėžinių formavimas.
Grafinė dalis:
„Esamos būklės žemės naudojimo brėžinys“, M 1:5 000
„Esamos būklės inžinerinės infrastruktūros brėžinys“, M 1:5 000

1. ĮVADAS

1.1. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO TEISINĖ APLINKA

Platelių miestelio teritorijos bendrasis planas rengiamas vadovaujantis Plungės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T1-326 „Dėl Kulių ir Platelių teritorijų bendrųjų planų rengimo“ ir 2013 m. sausio 10d. Plungės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. D-23 patvirtinta „Platelių miestelio teritorijos bendrojo plano darbų programa“.

Miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis planavimo sąlygomis, LR įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais reglamentuojančiais planavimą, o taip pat 2013 m. birželio 5 d. paslaugų sutartimi Nr. BT6-01-223.

Planavimo dokumentas – Platelių miestelio teritorijos bendrasis planas – pagrindinis miestelio teritorijos planavimo dokumentas, sprendžiantis darnaus vystymo uždavinius, įgyvendinantis miestelio viziją ir plėtros prioritetus.

Bendrojo plano organizatorius – Plungės rajono savivaldybės administracijos direktorius.

Planavimo lygmuo – rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentas.

Planavimas vykdomas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir savivaldybės biudžeto lėšomis.

Miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis šiomis planavimo sąlygomis:

- Plungės rajono savivaldybės administracijos architektūros ir teritorijų planavimo skyriaus planavimo sąlygos Nr. BP-1, 2012-12-17;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Plungės ir Rietavo skyriaus planavimo sąlygos Nr. 36 PLS-1, 2013-01-03;
- Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos planavimo sąlygos Nr. V2-24-(1.12K), 2012-12-19;
- LR AM Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento planavimo sąlygos Nr. 543, 2012-12-28;
- Telšių visuomenės sveikatos centro Plungės skyriaus planavimo sąlygos Nr. STP-2-64, 2012-12-17;
- KPD Telšių teritorinio padalinio planavimo sąlygos Nr. SSTe-37, 2012-12-17;
- UAB „Plungės vandenys“ planavimo sąlygos Nr. 320/12BP, 2012-12-11;
- AB „TEO LT“ planavimo sąlygos Nr. 03-2-05-3097, 2012-12-18;
- AB „LITGRIT“ raštas Nr. SD-5317, 2012-12-21;
- UAB „Plungės šilumos tinklai“ projektavimo sąlygos Nr. S-554, 2012-12-31;
- AB „Lesto“ planavimo sąlygos Nr. TS-43540-12-2026, 2013-01-09;
- VĮ „Telšių regiono keliai“ sąlygos Nr. PS/1.16-14, 2013-02-04;

Bendrasis planas – tai teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai (LR teritorijų planavimo įstatymas).

Bendrojo teritorijų planavimo procesą sudaro šie etapai:

1. parengiamasis;
2. teritorijų planavimo dokumento rengimo etapas:
  - 2.1. esamos būklės analizės studija;
  - 2.2. koncepcijos rengimo studija;

- 2.3. sprendinių konkretizavimo studija.
3. sprendinių pasekmių vertinimo;
4. baigiamasis.

Platelių miestelio teritorijos bendrojo plano rengimo etapo esamos būklės analizės studijos metu atliekamas:

1. Planuojamos teritorijos ir jos įtakos zonų gamtinės ir antropogeninės aplinkos įvertinimas:
  - miestelio erdvinės urbanistinės – architektūrinės struktūros;
  - kraštovaizdžio morfologinės bei vizualinės struktūros;
  - gamtos ir kultūros paveldo objektų, ekologinės apsaugos ir konservacinio prioriteto teritorijų;
  - aplinkos kokybės (oro, vandens, dirvožemio ir fizikinės taršos lygių);
  - demografinių tendencijų ir socialinės aplinkos būklės (kultūros, švietimo ir sporto, sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos infrastruktūros išvystymo) įvertinimas.
2. Teritorijos ekonominės būklės įvertinimas:
  - prekybos ir paslaugų infrastruktūros;
  - turizmo ir poilsio infrastruktūros;
  - pramonės išvystymo ir išdėstymo;
  - užimtumo ir nedarbo lygio;
  - investicijų lygio ir ypatumo.
3. Pagal gautus duomenis nustatomos miestelio teritorijos plėtros galimybių ir kokybės potencialo bei raidos tendencijos: ekonominės aplinkos – investicijų, pramonės, smulkaus ir vidutinio verslo, turizmo ir poilsio, užimtumo potencialo; gamtinės aplinkos – aplinkos kokybės gerinimo, kraštovaizdžio bei gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo potencialo; urbanistinės plėtros – naujų teritorijų plėtros potencialo, esamų teritorijų atnaujinimo ir konversijos galimybės.

Esamos būklės analizės medžiaga ir išvados – tai pagrindas, kuriuo remiantis toliau bus rengiama miestelio teritorijos funkcinio bei erdvinio vystymo koncepcija. Esamos būklės analizės studijoje naudojami paskutiniųjų 3 metų statistiniai ir kiti duomenys. Rengiant bendrąjį planą naudojami šie duomenys:

- VĮ Registrų centro duomenų bazės;
- Valstybinės miškotvarkos tarnybos duomenys;
- Lietuvos geologijos tarnybos duomenys;
- Saugomų teritorijų tarnybos duomenys;
- Kultūros vertybių registro;
- Lietuvos statistikos departamento duomenys.

Planuojamoje teritorijoje veiklą reglamentuoja, jos apsaugos ir naudojimo režimą nustato šie **pagrindiniai teisės aktai:**

- LR aplinkos apsaugos įstatymas;
- LR saugomų teritorijų įstatymas;
- LR želdynų įstatymas;
- LR miškų įstatymas;

- LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas;
- LR statybos įstatymas;
- LR teritorijų planavimo įstatymas;
- Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklės;
- LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“;

Teritorijai taikomi galiojantys teritorijų planavimo dokumentai:

1. LR teritorijos bendrasis planas;
2. Telšių apskrities bendrasis planas;
3. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
4. Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schema;
5. Plungės rajono tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas;
6. Kultūros paveldo objektų ribų planai;
7. Kiti specialieji ir detalieji planai pagal Plungės rajono savivaldybės teritorijų planavimo registrą.

1.2. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Pagrindinis miestelio teritorijos bendrojo plano tikslas – parengti teritorijų planavimo kompleksinį dokumentą, nustatant miestelio teritorijos erdvinio vystymo politiką, teritorijos naudojimo ir apsaugos prioritetus bei svarbiausias tvarkymo priemones, sudarant palankiausias sąlygas miestelio teritorijos darniam vystymuisi, užtikrinant prielaidas teigiamai ekonomikos ir socialinei raidai, kartu nepadarant žalos aplinkai.

Platelių miestelio teritorijos bendrojo plano pagrindiniai tikslai, patvirtinti Plungės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T1-326 „Dėl Kulių ir Platelių teritorijų bendrųjų planų rengimo“:

1. subalansuoti miestelio teritorijos socialinę, ekonominę ir ekologinę raidos pusiausvyrą;
2. formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką;
3. saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos bei rekreacijos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes;
4. formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologiškai pusiausvyrai išlaikyti arba jai atkurti;
5. suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, visuomenės, rajono savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos ir žemės sklypų naudojimo bei veiklos plėtojimo šioje teritorijoje sąlygų;
6. skatinti investicijas socialiniam ekonominiam vystymui;

Platelių miestelio planavimo uždaviniai, kurie numatyti miestelio teritorijos bendrojo plano darbų programoje:

1. suformuoti Platelių miestelio teritorijos vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus;

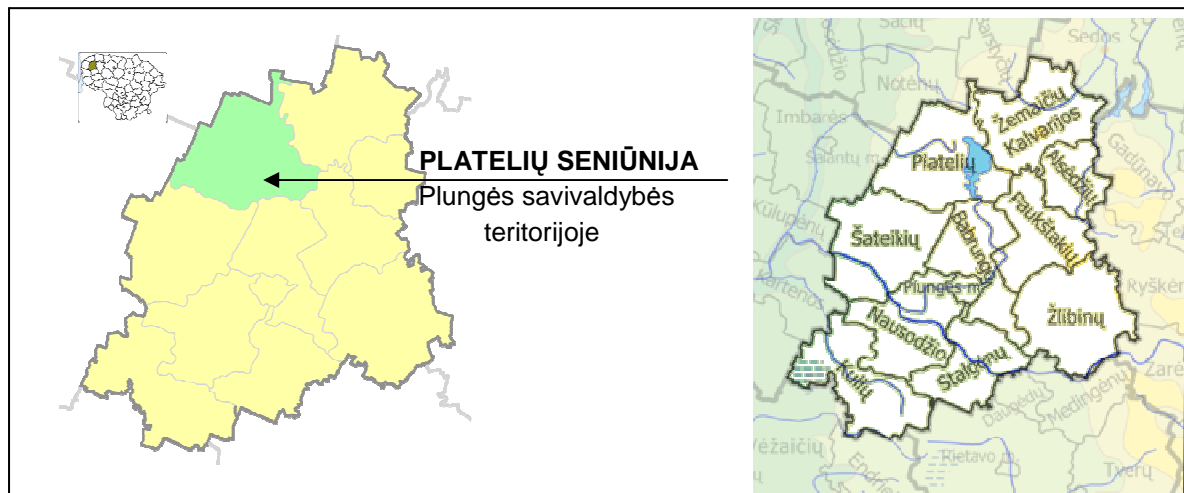
2. patikslinti Plungės rajono teritorijos bendrojo plano sprendinius, susijusius su Platelių miestelio teritorijos plėtra, atsižvelgiant į esamos būklės analizės išvadas, metodologinius principus bei pasaulines tendencijas;
3. tobulinti istoriškai susiformavusią urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę kompoziciją, išryškinant Platelių miestelio savitumą, išsaugant vertingus architektūrinius statinius (kompleksus), naujai siūlomomis statybomis respektuojant istorinės miestelio dalies urbanistinę struktūrą;
4. sukurti galimų miestelio dominančių sistemą, formuojant miestelio identitetą;
5. numatyti priemones, stabdančias neigiamus urbanistinio sprogimo reiškinius ir užtikrinančias darnų vystymąsi, gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
6. nustatyti planuojamos teritorijos naudojimo ir užstatymo kiekybinius ir kokybinius parametrus, apibrėžti teritorijoje galimas veiklos rūšis, užstatymo tipą ir užstatymo rodiklius (užstatymo tankumą, aukštį ir intensyvumą);
7. numatyti esamų inžinerinių tinklų struktūros renovaciją (taikant naujas technologijas energijos išteklių mažinimui, jos gamybos ir tiekimo sąnaudų sumažinimui);
8. gerinti ir plėtoti susisiekimo komunikacijas, kaip rišlų tinklą (struktūrai svarbūs ne tik techniniai sprendimai gerinantys transporto pralaidumą ar saugų eismą, bet taip pat svarbu patraukli, reprezentatyvi bendra miestelio jungčių hierarchija ir jos estetinė išraiška);
9. kurti želdynų struktūrą, sudarant bendrą miestelio želdynų sistemą;
10. plėtoti socialinę infrastruktūrą, skatinant investicijas miestelio socialiniam, ekonominiam vystymui;
11. nustatyti gatvių raudonąsias linijas;
12. rezervuoti teritorijas komunikacinių koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai, nustatant teritorijos tvarkymo reglamentus;
13. nustatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus.

2. IŠORINĖ STRUKTŪRA

Išorės aplinkos analizės tikslas – analizuoti miestelio urbanistinės ir funkcinės struktūros plėtros galimybę miestelio teritorijoje ir už esamos miestelio administracinės ribos, organiškai susiejant miestelio ir jo išorės aplinkos struktūrinius elementus.

Plateliai - viena iš didesnių Plungės rajono gyvenviečių, trečia pagal gyventojų skaičių gyvenvietė rajone. Miestelyje gyvena 946 gyventojai. Miestelis yra Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje, Platelių seniūnijos, Ežero ir Žaliosios seniūnaitijos centras. Platelių seniūnija yra Plungės rajono šiaurės vakaruose, ribojasi su Žemaičių Kalvarijos, Paukštakių, Babrungo ir Šateikių seniūnijomis, Kretingos ir Skuodo rajonais (žiūr. 2.1.paveikslą). Seniūniją kerta Plungės – Žemaičių Kalvarijos, Platelių – Salantų, Platelių – Alsėdžių plentai.

Platelių miestelio teritorijos plotas esamose administracinėse ribose - apie 200 ha. Didžioji dalis miestelio teritorijos (113,1 ha) patenka į Platelių urbanistinio draustinio teritoriją.

2.1. pav.

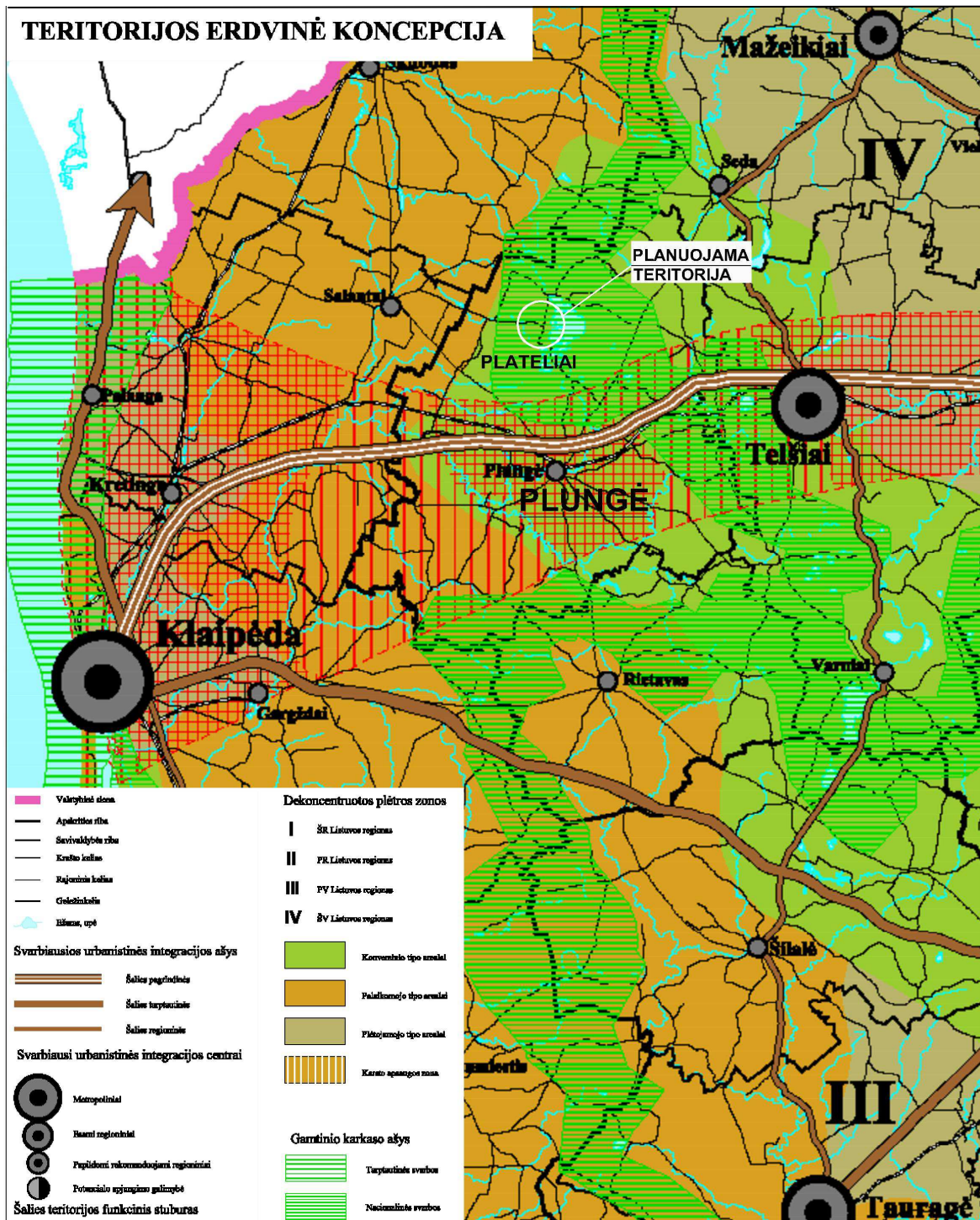
Išorinius Platelių miestelio ryšius su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis užtikrina du rajoninės reikšmės keliai, vedantys į Žemaičių Kalvariją, Plungę ir Salantus (žiūr. 2.2. schemą „Platelių miestelio išorės struktūra“). Miestelis yra už 20 km į šiaurę nuo rajono centro Plungės miesto, nuo Salantų nutolęs per 16 km rytų kryptimi. Plateliai nuo trečio pagal gyventojų skaičių Lietuvos miesto Klaipėdos yra nutolę 70 km atstumu. Rytinė, vakarinė ir pietinė Platelių miestelio teritorijos dalis ribojasi su Platelių kaimo gyvenvieta. Šiaurinė miestelio riba sutampa su Mėdsėdžių kaimo teritorijos riba. Netoli Platelių, už 4 km į pietus nuo miestelio, yra urbanistinę vertę turinti gyvenvietė - Beržoro kaimas (kultūros paveldo vertybė, u.o.k. 21324). Tai senas gatvinis kaimas, minimas nuo XV a. Jis įsikūręs šiaurinėje Beržoro ežero pakrantėje. Beržoro ir Platelių bažnyčių pastatų kompleksai bei Platelių dvaro sodyba yra saugomos valstybės, architektūrinę vertę turinčios vietos.

Iš šiaurės rytų pusės miestelis ribojasi su Šeirės miško masyvu, iš pietryčių – su naudingų iškasenų teritorija bei vakarinėje dalyje, už miestelio administracinių ribų, prie kelio į Salantus esančia naudingų iškasenų gavybos atvirų kasinių (karjerų) teritorija.

Plateliai – vienas gražiausių ir garsiausių praeitį turinčių Žemaitijos miestelių. Jis išsidėstęs Žemaitijos aukštumos šiaurinėje dalyje, gražiausio ir didžiausio Plungės rajono ežero - Platelių (Virksčtos) ežero vakarinėje pakrantėje, kurioje reljefas itin kalvotas ir žemėjantis ežero link. Platelių miestelis ir jo apylinkės, ypač Platelių ežero pakrantės – vienos gražiausių Žemaitijos vietų. Prie ežero poilsiauja ne tik aplinkinių miestų ir rajonų gyventojai, bet ir turistai iš visos Lietuvos bei užsienio.

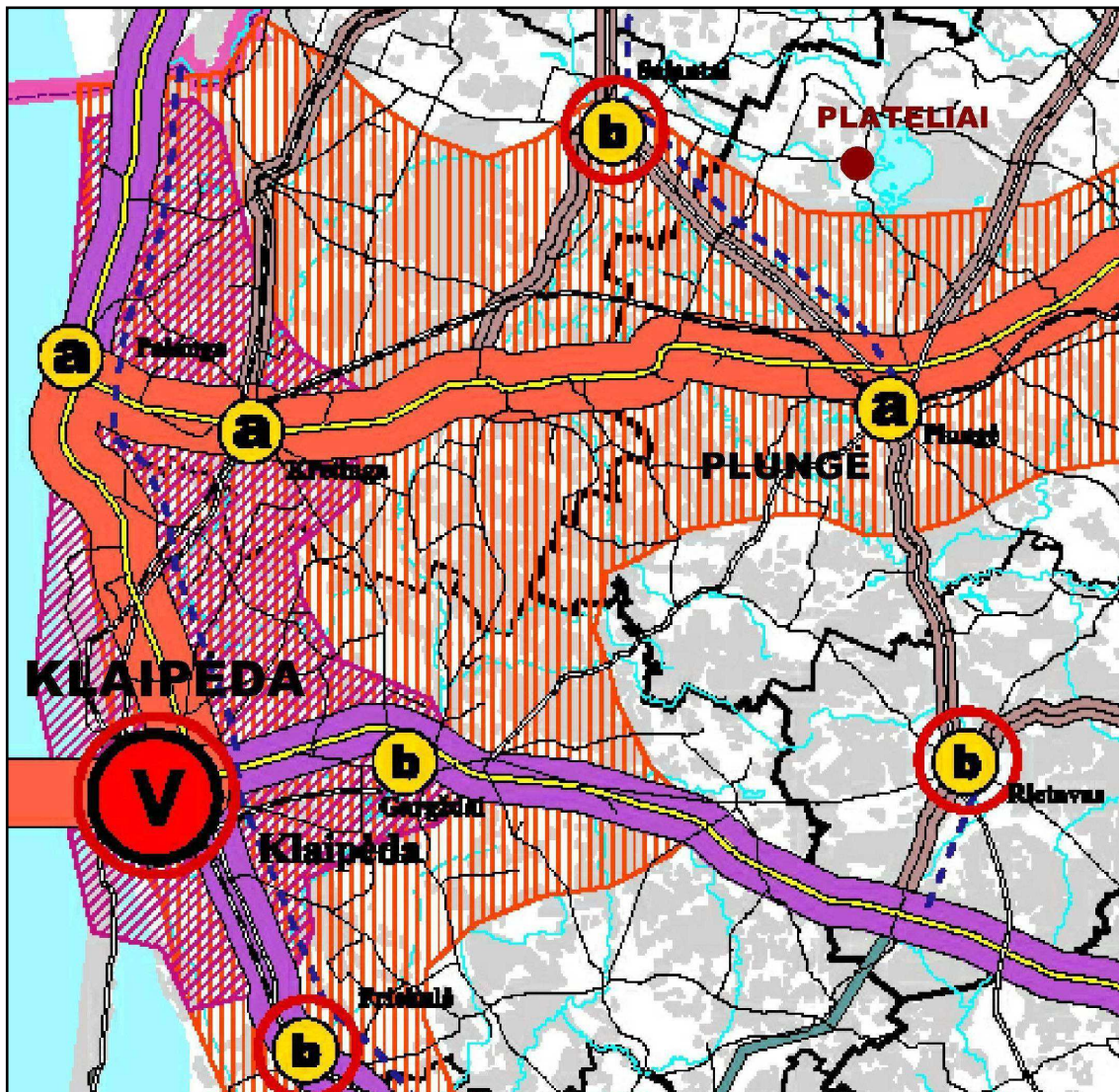
2.1. MIESTELIO PADĖTIS LIETUVOS IR TELŠIŲ REGIONO URBANISTINĖJE STRUKTŪROJE

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas įtvirtino šalies teritorijos erdvinės struktūros plėtros modelį, kuriame urbanistinę sistemą sudaro gana tolygus gyvenamųjų vietovių tinklas ir urbanistinės integracijos ašys. Toks modelis įgalina reguliuoti urbanizacijos procesą ir švelninti galimas urbanizacijos neigiamas pasekmes aplinkai (žiūr. 2.1.1. paveikslą).

2.1.1. pav. Platelių miestelis LR teritorijos erdvinėje koncepcijoje.
 (Ištrauka iš LR teritorijos bendrojo plano, 2002 m.)

Lietuvos gyvenamųjų vietovių tinklas remiasi hierarchinių miestų suskirstymu pagal jų dydį, potencialą ir vaidmenį administracinio suskirstymo sistemoje. LR teritorijos bendrasis planas išskyrė šalies teritorijoje pagrindinį erdvinės funkcinės struktūros komponentą – aktyvios ir santykinai aktyvios raidos arealus, formuojančius funkcinį šalies stuburą, kaip svarbiausią socialinio, ekonominio ir urbanistinio aktyvumo zoną, sudarančią metropolinės (svarbiausių valstybės miestų magistralinių jungčių) integracijos ašis. Telšių apskrities centrinė dalis, kuriai priklauso ir Plungės rajonas su centru - Plungės miestu, į šią zoną patenka, tačiau Platelių miestelis į šį arealą nepatenka, jis lieka **IV dekoncentruotos plėtros zonoje** (ŠV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama (žiūr. 2.1.2. pav.).

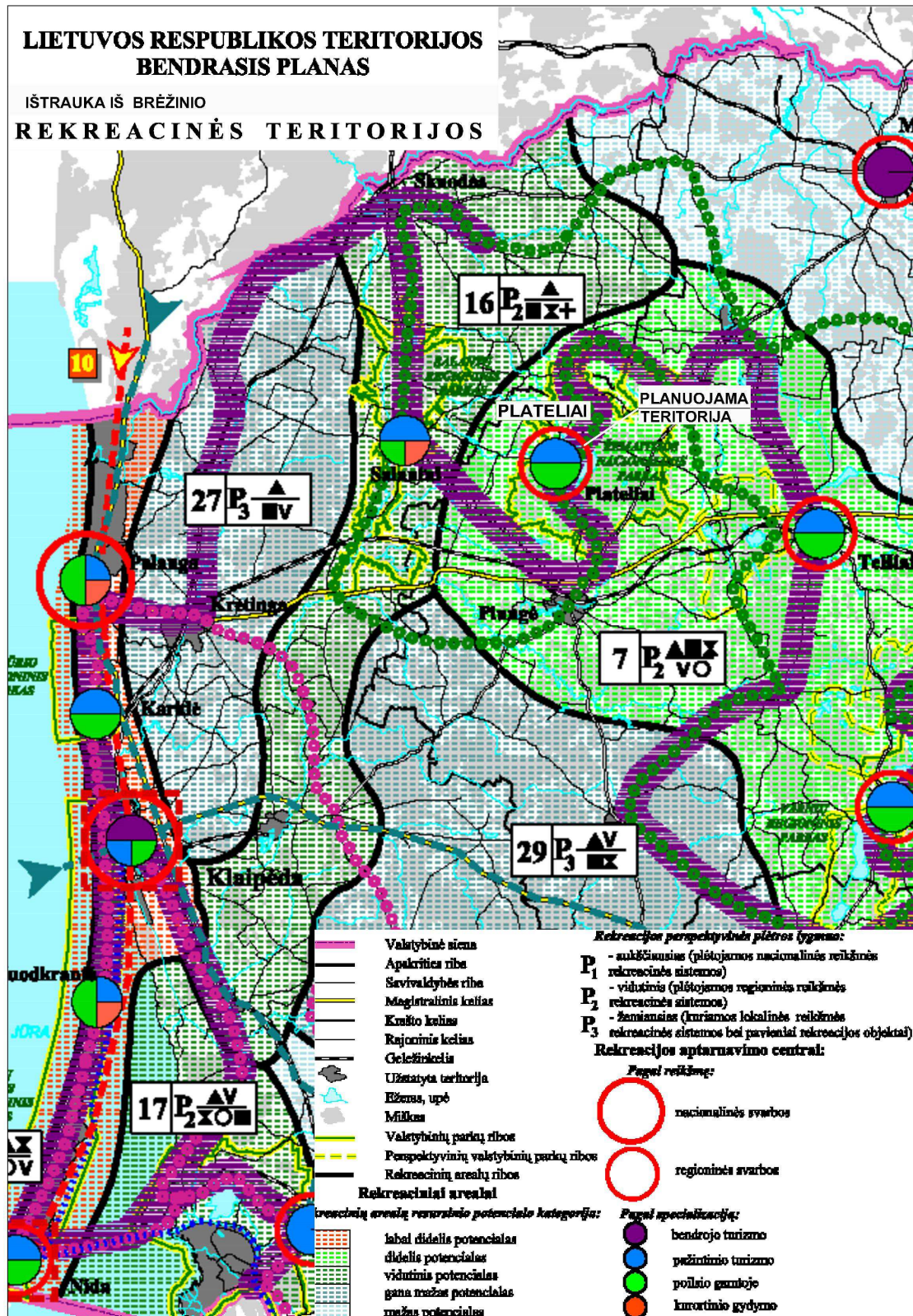

2.1.2. pav. Platelių miestelis LR teritorijos urbanistinėje struktūroje.
(LR teritorijos bendrasis planas, brėžinio „Urbanistinis karkasas“ fragmentas, 2002 m.)

2.1.2. paveiklo sutartiniai ženklai (LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

Pagal LR bendrąjį planą Platių miestelis patenka į **Plungės-Telšių rekreacinį arealą**, kurio rekreacinis potencialas yra įvertintas kaip **didelio potencialo rekreacinis arealas**, sudarantis nacionalinės svarbos rekreacines sistemas (žiūr. 2.1.3. paveikslą). Platių miestelis išskirtas kaip **regioninės svarbos** rekreacijos aptarnavimo centras, kur prioritetas teikiamas pažintinei ir poilsio rekreacijai. Rekreacijos plėtojimas sudaro sąlygas visuomenei susipažinti su Platių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padeda tenkinti gyventojų poreikius poilsiui, skatina plėsti paslaugų ir pramogų sektorių. Tuo tikslu Platių miestelio bendrojo plano sprendiniuose bus numatomos aptarnavimo ir paslaugų polifunkcinės teritorijos, rekreacinio vystymo teritorijos, kurios skatina plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.

2.1.3. pav. Platelių miestelio vieta LR teritorijos rekreacinėje sistemoje.
 (LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

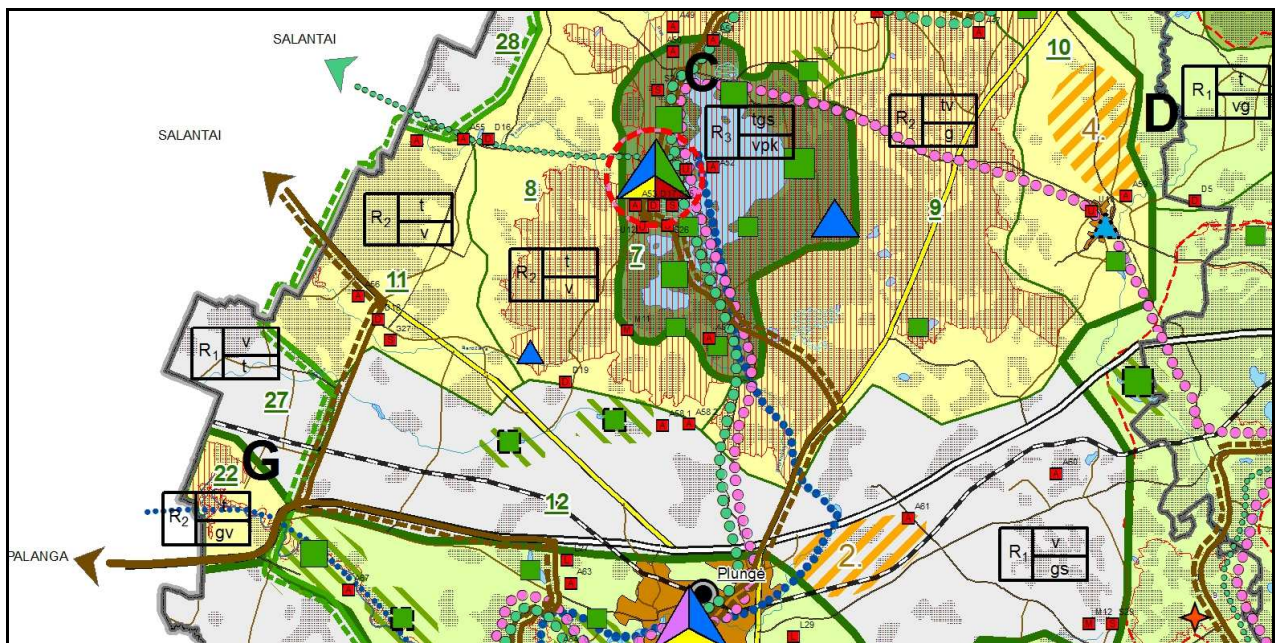
Platelių miestelis yra Telšių apskrities urbanistinės sistemos dalis (žiūr. 2.1.5. paveikslą). Telšių apskrities teritorija yra valstybės urbanistinio karkaso aktyvioji sudedamoji dalis, nežiūrint į tai, kad daugiau kaip ketvirtis apskrities teritorijos įeina į pasienio rajoną, ir būdinga didelė ekonominė socialinė diferenciacija tarp gyvenamųjų vietovių. Visa tai suformuoja atitinkamas gyvenamųjų

vietovių tinklo plėtojimo nuostatas, kurios turi remtis tvarios plėtros strategija ir realizuoti regioninės politikos priemonėmis. Nežiūrint bendro gyventojų skaičiaus mažėjimo, urbanizacijos procesas vyks augant ekonomikai ir gerėjant gyvenimo kokybei. Gyvenamosios vietovės vystysis visų pirma vidinių teritorinių rezervų sąskaita, o didesnės ir sparčiau augančios gyvenamosios vietovės (miestai, miesteliai) – užimant gretimas teritorijas.

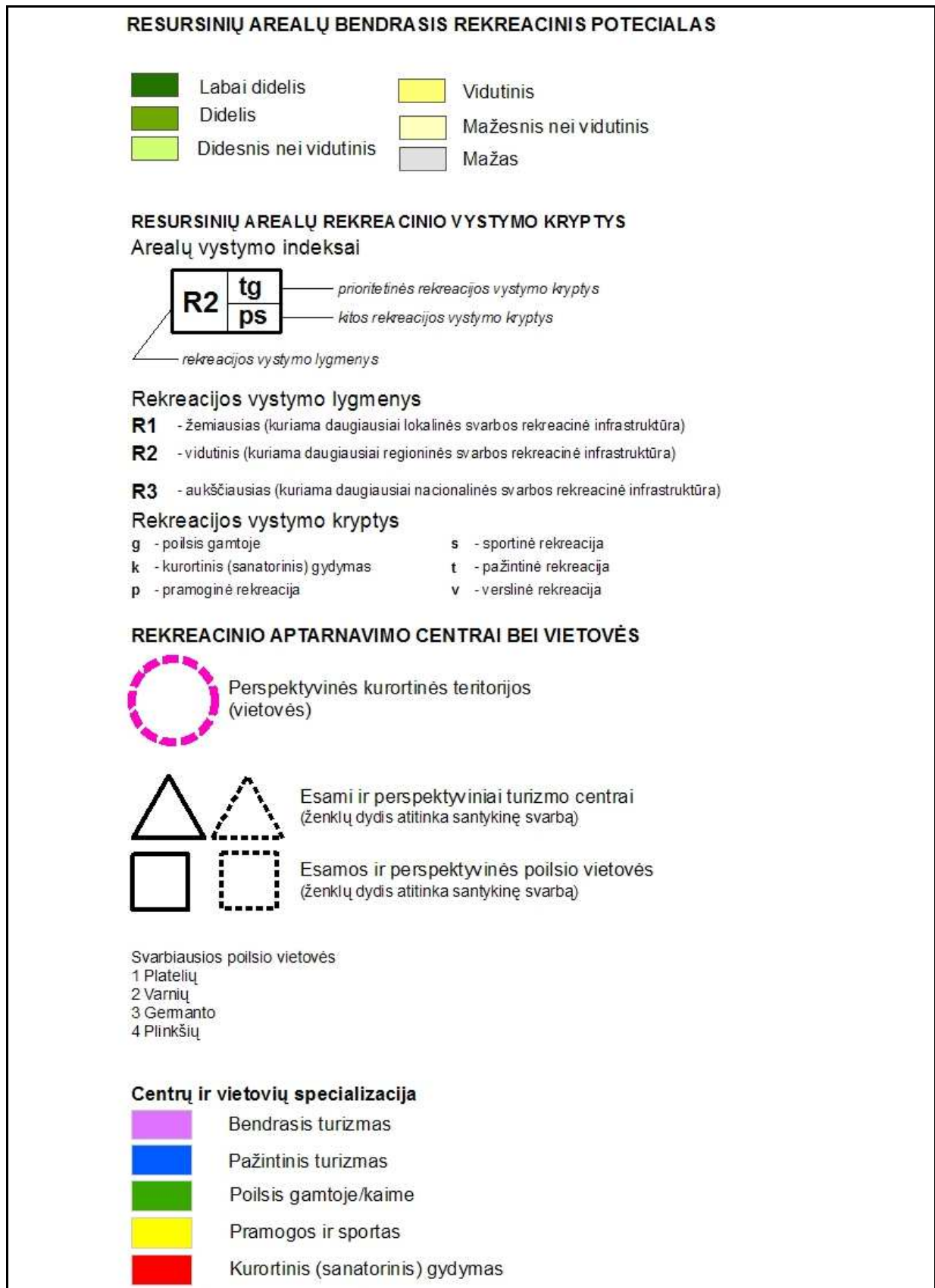
Apskritis teritorijos urbanistinį karkasą sudaro svarbiausi atraminio gyvenamųjų vietovių tinklo urbanistiniai centrai ir **kiti apskrities urbanistiniai centrai**, kuriems priskiriamas ir Platelių miestelis. Apskritis bendrajame plane šioms gyvenamosioms vietovėms nustatyta prioritentinė funkcija – viešosios paslaugos gyventojams ir ūkio subjektams.

Pagal Telšių apskrities bendrąjį planą Platelių miestelis išskirtas kaip seniūnijos centras. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje svarbiu pažintinio turizmo centru numatyta Žemaitijos nacionalinio parko gyvenamoji vietovė - Platelių miestelis. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Platelių miestelis patenka į **Platelių resursinis rekreacinį arealą**, kuris įvertintas kaip **labai didelio potencialo rekreacinis arealas**, sudarantis galimybę formuoti nacionalinės ir net tarptautinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Plateliuose prioritentinė rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Vystytinos rekreacijos rūšys - pramoginė ir verslinė rekreacija.

Formuojant Telšių regiono perspektyvinę rekreacinių teritorijų sistemą bendrajame plane numatyti prioritetai - svarbiausių regiono poilsio vietovių (kurių tarpe yra ir Plateliai) naudojimo intensyvinimas. Kurortinės teritorijos statuso siekimas Plateliams (žiūr. 2.1.4. paveikslą).

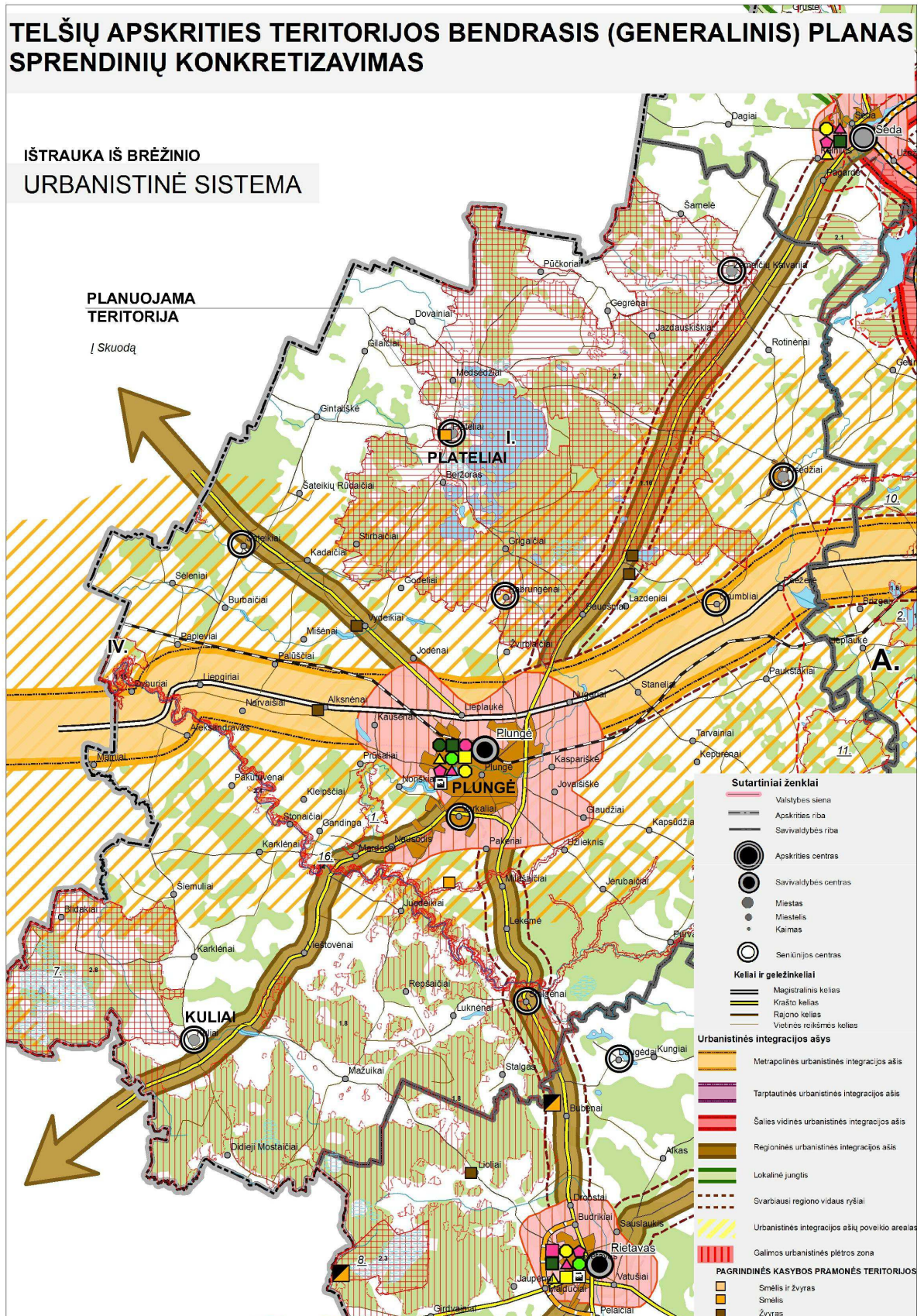

2.1.4. pav. Telšių apskrities bendrasis planas. Rekreacijos ir kultūros paveldo teritorijų brėžinio ištrauka.

2.1.4. paveikslo sutartiniai ženklai (Telšių apskrities bendrasis planas. Rekreacijos ir kultūros paveldo teritorijų brėžinio ištrauka, 2008 m.)

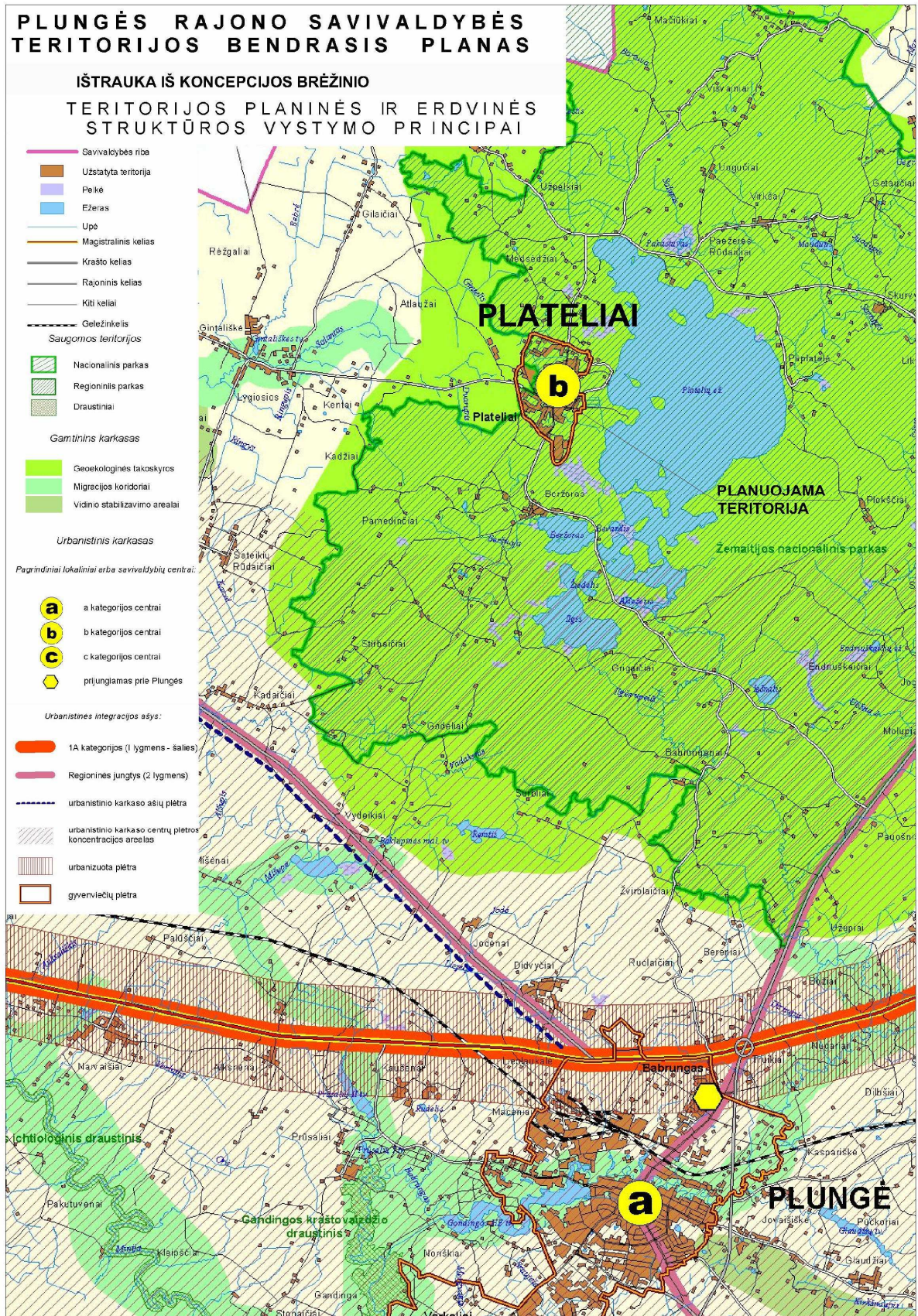
2.1.5. pav. Platelių miestelis Telšių apskrities urbanistiniame karkase.
 (Telšių apskrities bendrasis planas, 2008 m.)

2.2. PLATELIŲ MIESTELIO PADĖTIS PLUNGĖS RAJONO ERDVINĖJE SISTEMOJE

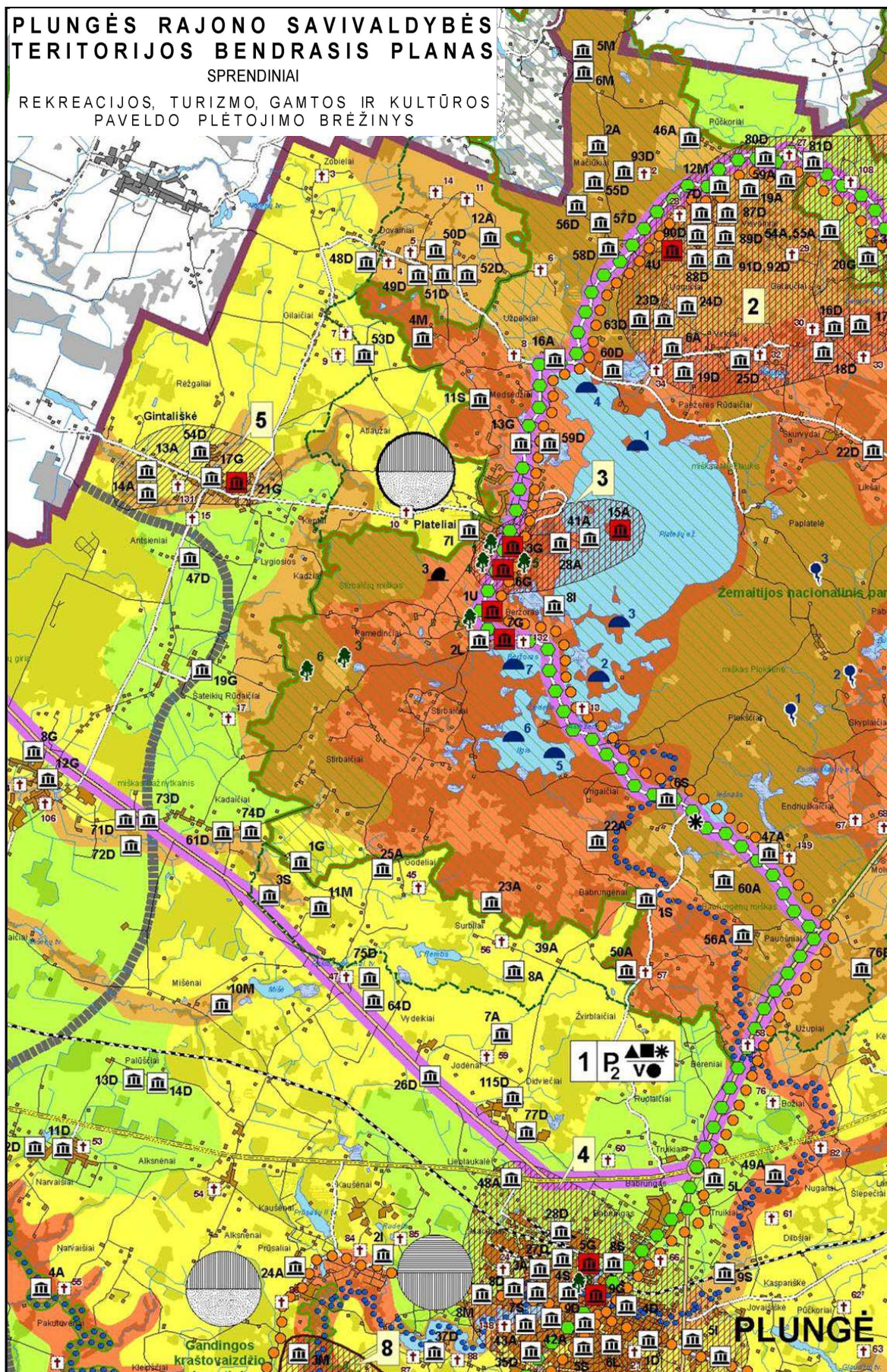
Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane vieninteliui Platelių miesteliui suteiktas vietinio lygmens **b kategorijos urbanistinio centro** vystymo prioritetas (**aukščiausio a** kategorijos lygmens vystymo prioritetą suteiktas Plungės miestui, žiūr. 2.2.1. paveikslą). Vadovaujantis Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais, Platelių miestelio teritoriją rekomenduojama konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis, kurių prijungimo racionalumą būtina patikslinti rengiant Platelių miestelio bendrąjį planą. Rajono bendrajame plane išskirtas **b** kategorijos centras turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio ir buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones. Sujungiamų teritorijų ribos Plungės rajono teritorijos bendrajame plane pažymėtos kaip sąlyginės užstatytų ir numatytų užstatymui teritorijų ribos arba centralizuotų inžinerinių sistemų veiklos ribos. Rajono BP numatyta, kad urbanistinių centrų teritorijos gali būti tikslinamos, rengiant miestelių teritorijų bendruosius planus.

Vietiniams **b, c** kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos. Vietinių **b (Plateliai)** ir **c (Žemaičių Kalvarija, Žlibinai su Kantaučiais, Kuliai, Alsėdžiai, Šateikiai)** kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudaro esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70 % rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo, su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Plungės rajono bendrojo plano rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima rekreacijos aptarnavimo centrai. Rajono teritorijoje rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę (regioninės ir vietinės svarbos). Platelių miestelis išskiriamas kaip **regioninės svarbos** rekreacijos aptarnavimo centras.

2.2.1. paveikslas. Platelių miestelis Plungės rajono teritorijos urbanistiniame karkase.
 (Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, 2008 m.)

2.2.2. paveikslas. Platelių miestelis rajono teritorijos rekreacinėje sistemoje (brėžinio ištrauka).

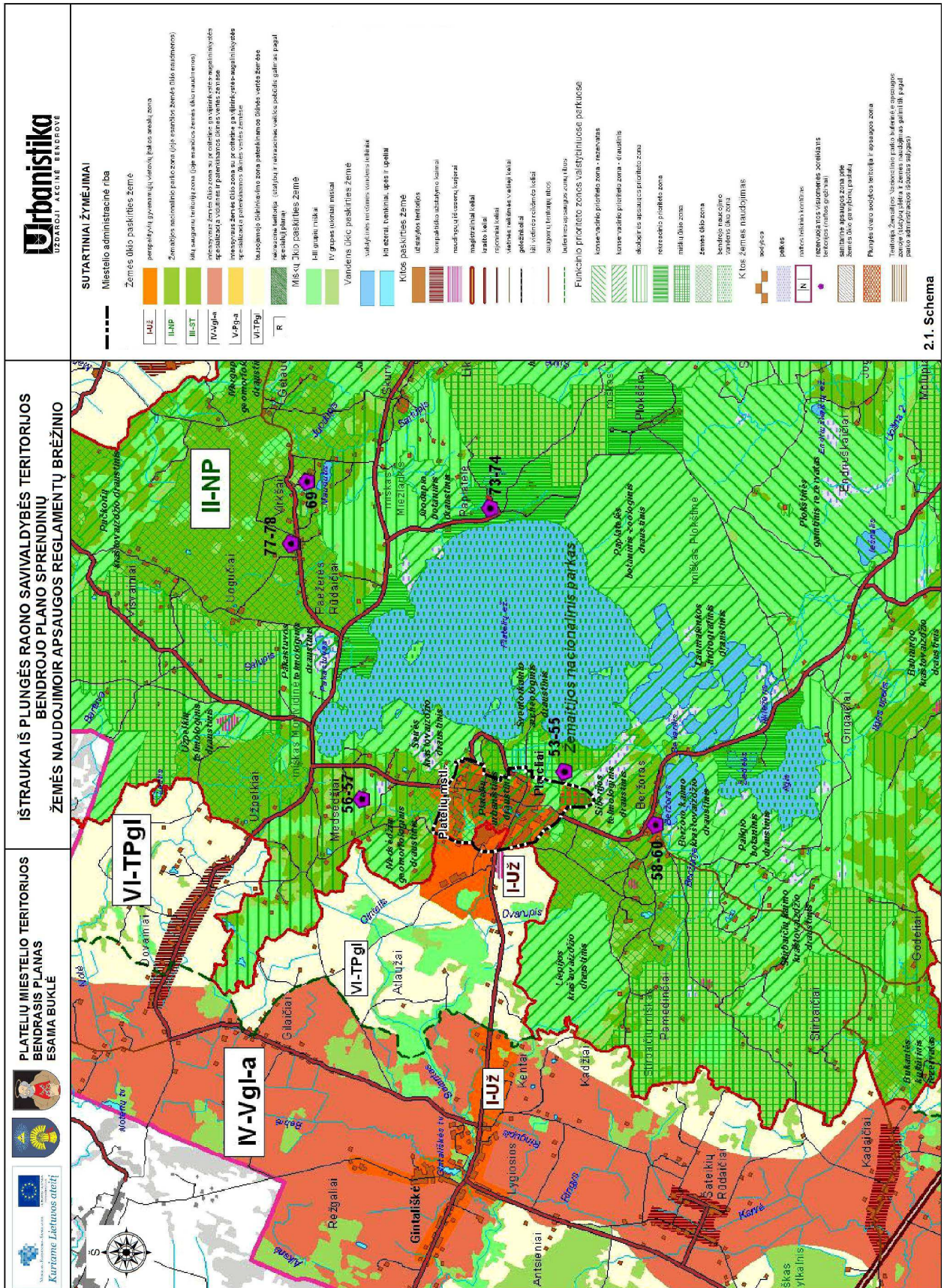
2.2.2. paveiklo sutartiniai ženklai

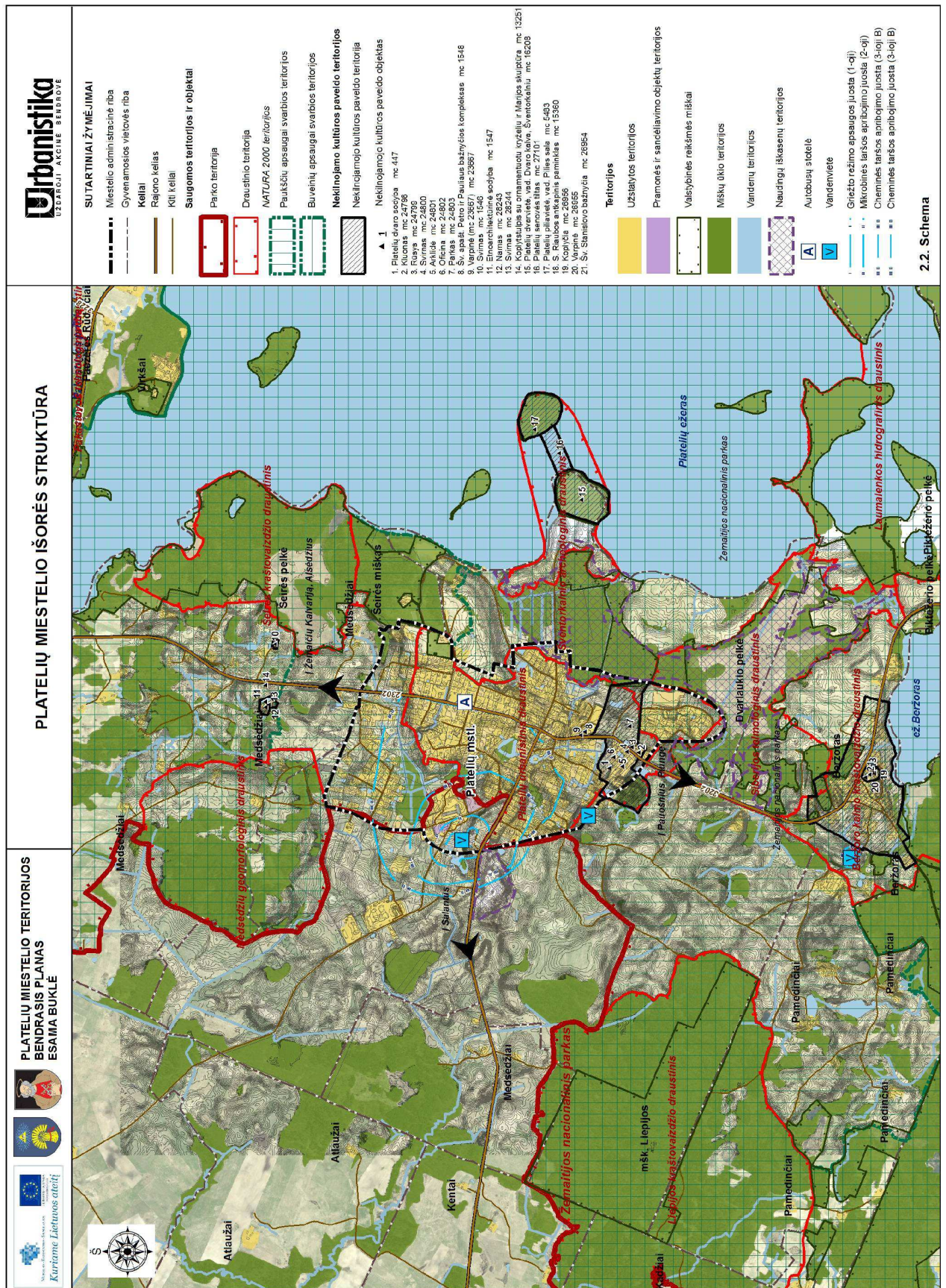
2.3. IŠVADOS

1. Plateliai – vienas gražiausių ir garsiausių praeitį turinčių Žemaitijos miestelių. Miestelis yra Telšių regione, Plungės rajono savivaldybės teritorijoje, Platelių seniūnijos centras. Plateliai – viena iš didesnių Plungės rajono gyvenviečių, trečia pagal gyventojų skaičių gyvenvietė rajone.
2. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Platelių miestelis nepatenka į šalies teritorijos pagrindinį erdvinės funkcinės struktūros arealą, formuojantį funkcinį šalies stuburą, kaip svarbiausią socialinio, ekonominio ir urbanistinio aktyvumo zoną. Plateliai lieka IV dekoncentruotos plėtros zonoje (ŠV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama.
3. Pagal LR bendrąjį planą Platelių miestelis patenka į Plungės-Telšių rekreacinį arealą, kurio rekreacinis potencialas yra įvertintas kaip didelio potencialo rekreacinis arealas, sudarantis nacionalinės svarbos rekreacines sistemas. Platelių miestelis išskirtas kaip regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras.
4. Platelių miestelis yra Telšių regiono urbanistinės sistemos dalis – vienas iš vystytinų Plungės rajono seniūnijų centrų. Apskritis bendrajame plane šioms gyvenamosioms vietovėms nustatyta prioritetinga funkcija – viešosios paslaugos gyventojams ir ūkio subjektams. Plėtra galima ne tik išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, bet ir užimant gretimas teritorijas.

5. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Platelių miestelis patenka į Platelių resursinis rekreacinį arealą, kuris įvertintas kaip labai didelio potencialo rekreacinis arealas, sudarantis galimybę formuoti nacionalinės ir net tarptautinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Plateliuose prioritentinė rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Vystytinos rekreacijos rūšys - pramoginė ir verslinė rekreacija. Rekreacijos plėtojimas sudarys sąlygas visuomenei susipažinti su Platelių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padės tenkinti gyventojų poreikius poilsiui, skatins plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.
6. Formuojant Telšių regiono perspektyvinę rekreacinių teritorijų sistemą Telšių apskrities teritorijos bendrajame plane numatyti prioritetai - svarbiausių regiono poilsio vietovių (kurių tarpe yra Plateliai) naudojimo intensyvinimas. Kurortinės teritorijos statuso siekimas Plateliams.
7. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane vieninteliame Platelių miesteliui suteiktas vietinio lygmens b kategorijos urbanistinio centro vystymo prioritetas (aukščiausio a kategorijos lygmens vystymo prioritetas suteiktas Plungės miestui).
8. Rajono bendrajame plane išskirtas **b** kategorijos centras turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio ir buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones. Platelių miestelio teritoriją rekomenduojama konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis, teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas.
9. Platelių miestelis ir jo apylinkės, ypač Platelių ežero pakrantės – vienos gražiausių Žemaitijos vietų. Prie Platelių ežero poilsiauja ne tik aplinkinių miestų ir rajonų gyventojai, bet ir turistai iš visos Lietuvos bei užsienio.
10. Išorinius Platelių miestelio ryšius su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis užtikrina rajoninės reikšmės keliai, vedantys į Žemaičių Kalvariją, Plungę ir Salantus. Miestelis yra už 20 km į šiaurę nuo rajono centro Plungės miesto, nuo Salantų nutolęs per 16 km rytų kryptimi. Plateliai nuo trečio pagal gyventojų skaičių Lietuvos miesto Klaipėdos yra nutolę 70 km atstumu.
11. Miestelio urbanistinė struktūra užima platesnę teritoriją nei apibrėžia miestelio teritorijos administracinės ribos. Pačioje artimiausioje miestelio aplinkoje (Platelių k. teritorijoje) išsidėstę gyvenamosios, gamybinės teritorijos, miestelio žaliosios ir rekreacinės teritorijos (prie Platelių ežero). Visos teritorijos labai glaudžiai susietos į vieningą infrastruktūros sistemą.
12. Numatant miestelio teritorinę plėtrą, būtina atsižvelgti į abipusius miestelio ir plėtros teritorijų už miestelio administracinės ribos interesus, sudarant sąlygas įvairių miestelio funkcijų vystymuisi - su stipria socialine, inžinerine infrastruktūra, ekonomine aplinka, įgyvendinant subalansuotą vystymą užtikrinančius principus.
13. Platelių ežeras nepatenka į administracinės miestelio ribas, tačiau visais laikais turėjo didelės įtakos miestelio funkcionavimui.

2.1. schema. Ištrauka iš Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano, 2008 m.

2.2. schema. Platelių miestelio išorės struktūra

3. MIESTELIO STRUKTŪRA IR TERITORIJOS NAUDOJIMAS

Miestelio teritorijos urbanistinę struktūrą sudaro:

1. Miestelio plano (funkcinė) struktūra - pagrindinių miestelio funkcinių zonų išsidėstymas ir tarpusavio ryšiai.
2. Miestelio erdvinė (fizinė) struktūra - charakteringos miestelio morfostruktūros elementų įvairovė, šių elementų tarpusavio išsidėstymas ir ryšys.

Platelių miestelio planinė struktūra istoriškai susiklosčiusi keturių kelių pagrindu. Miestelyje išlaikytas senasis gyvenvietės suplanavimas. Senoji miestelio dalis – radialinė su trikampė aikšte viduryje. Miestelis ištišęs iš pietų į šiaurę, pastatai daugiausiai išsidėstę palei pagrindinius kelius, kurie Platelių miestelį jungia su Alsėdžiais, Žemaičių Kalvarija, Salantais ir Plunge. Kelių sankirtoje yra aikštė/skveras bei aplink išdėstyti, miestelio centrą formuojantys objektai: seniūnija, ambulatorija, vaistinė, paštas, biblioteka, Žemaitijos nacionalinio parko direkcija su lankytojų centru, parduotuvės, kavinės, degalinė. Pagal kelius (gatves) išsidėsčiusios gyvenamosios teritorijos.

Platelių miestelio centrinė dalis paskelbta urbanistiniu draustiniu, kuriame saugoma Platelių miestelio planinė bei erdvinė struktūra su būdinga Žemaitijos miesteliams centrine aikšte, architektūrinėmis ir memorialinėmis vertybėmis bei dvaro pastatų ir parko ansambliu.

Platelių miestelio erdvinė struktūra atsispindi 1944-1945 metų žemėlapyje (3.1. pav).

3.1. pav. 1944-1945 m. žemėlapyio fragmentas

3.1.1. PLATELIŲ MIESTELIO ISTORINĖ RAIDA

Plateliai – vienas garsiausių praeitį turinčių Žemaitijos miestelių. Jis išsidėstęs Žemaitijos aukštumos šiaurinėje dalyje, kurios reljefas itin kalvotas. Aukščiausioje vietoje – didelis įdubimas. Būtent čia ir tyvuliuoja didžiausias Žemaitijoje Platelių ežeras (seniau kai kurie autoriai jį dar ir Virkšta vadino). Platelių ežero ilgis – apie 7 km, plotis 3 km., vidutinis jo gylis 10,44 m. Plateliai įsikūrę vakarinėje ežero pakrantėje.

Pirmą kartą Plateliai paminėti 1450 m. Miestelio užuomazgos, manoma, buvo Pilies saloje, kur XVI a. ant Šventorkalnio kalvos buvo pastatyta Platelių bažnyčia, o ant greta esančios Dvaro kalvos stovėjo dvaras. XVI a. Platelių valsčiui priklausė Gintališkė, Skuodas, Mosėdis. Nuo 1536 m. Platelius valdė St. Steckovičius, Jurgis Bilevičius, Jeronimas Katkevičius, Jonas Katkevičius. Tuo laiku Plateliai – vidutinio dydžio Žemaitijos miestas. XVI amžiuje pro Platelius jau ėjo kelias, kuriuo buvo galima pasiekti Kretingą ir Klaipėdą.

1655–1659 metais miestas ir dvaras labai smarkiai nukentėjo per gaisrus. Po to jis ėmė kurtis naujoje vietoje, ten kur yra dabar. Plateliai išgyvenę sunkius laikus vis tik atsistojo ant kojų. 1765 metais buvo surašyta 57 gyventojai. XVIII a. pab. Plateliai atiteko Oginskiams. Ir ne tik, Plateliai taip pat gavo turgaus privilegiją bei 1792 m. vasario 24 d. Magdeburgo teises ir herbą, kas tuo metu laikytina kaip didžiulis gyvenvietės pasiekimas. 1744 metais Plateliuose pastatyta ketvirtoji bažnyčia. Ji, kaip ir pirmoji, vadinosi šv. Petro ir Povilo vardu. Ta bažnyčia yra išlikusi iki šiol. 1787 m. Plateliams suteikta teisė du kartus per metus po tris dienas rengti turgus. Vėliau ši privilegija buvo padidinta: turgūs tada vykdavo iki penkių kartų per metus

1792 m. vasario 24 d. Lietuvos ir Lenkijos karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis Plateliams suteikė Magdeburgo teises ir herbą. Herbe pavaizduotas raudonais rūbais apsivilkęs Šv. Petras, rankoje laikantis raktą. Herbo dugnas melsvas. 1792 m. Plateliai išgarsėjo dėl seniūnijos valstiečių pasipriešinimo dvarininkams. 1797 m. Rusijos caras Pavlas I Platelių dvarą ir jo apylinkes perdavė prancūzų grafiui Augustui Šuazeliui.

Plateliai vystėsi visomis prasmėmis. Oginskiai, kaip ir kitose Lietuvos vietose, skleidė švietimą. Pirmoji parapijinė mokykla įsteigta 1804 m., o 1879 m. pradėjo veikti paštas ir telegrafas, 1915 m. atidaryta pirmoji vaistinė. 1917 m. įsteigta valstybinė vienklasė Platelių mokykla. Platelių gyvenvietės istorijoje būta visko. Sovietmetis miestelio taip pat neaplenkė. Tuo metu Plateliai vadinosi „Platelių kolūkio centrinė gyvenvietė“. Buvo įkurta, dabar vienas iš lankomiausių Platelių istorinių objektų – Plokštinės balistinių raketų su termobranduoliniais užtaisais baze.

1923 m. miestelį labai nusiaubė gaisras. Po jo Platelių centre buvo pastatytas koplytstulpis šv. Florijonui, kurį atstatė Lietuvos Atgimimo metais (skulptorius A. Vaškys). 1928 m. Plateliuose pastatytas paminklas Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo dešimtmečiui. Po karo tuometinės valdžios nurodymu paminklas buvo nugriautas, o 1990 m. vasarą plateliškiai vėl jį atstatė.

1982 m. mokykloje Aldonos Žalimienės iniciatyva įsteigtas kraštotyros muziejus. 1991 m. balandžio 23 d. įkurtas Žemaitijos nacionalinis parkas (jo administracinis centras – Plateliai)

Šiandien Plateliai, kaip miestelis, niekuo nesiskiria nuo kitų Lietuvos miestelių: yra gimnazija, paštas, biblioteka, ambulatorija, vaistinė, viešbutis, taip pat turi savo jau pusšimtį metų gyvuojantį Jachtklubą, medinę Šv. Petro ir Povilo bažnyčia (pastatyta 1744 m., su varpine) ir pan. Tačiau ši vietovė turi kai ką išskirtinio, daug išpūdingų lankytinų vietų, tai Platelių dvaras su parku, kraštotyros muziejus (1982 m. įkurtas dvaro svirne; ekspozicijoje daug vietos skiriama Užgavėnių tradicijoms), Koplytstulpis Šv. Florijonui (nuo 1923 m.). O didžiausias traukos centras Plateliuose yra ežeras, kurio vakariniame krante ir randasi Platelių miestelis ir, žinoma, Žemaitijos Nacionalinis parkas, traukiantis visų akis savo gamtos grožiu, išsaugota gyvūnija bei augalija.

Gyventojų kaita Platelių miestelyje :

1869 m. – 373 gyv.

1898 m. – 351 gyv.

1959 m. – 494 gyv.

1978 m. – 685 gyv.

1986 m. – 776 gyv.

2001 m. – 1021 gyv.

2013 m. – 928 gyv.

3.1.2. 1983 METŲ MIESTELIO IŠPLANAVIMO PROJEKTO (GENPLANO) SPRENDINIŲ APŽVALGA

Paskutinis Platelių išplanavimo projektas buvo parengtas ir patvirtintas 1983 metais. Genplano rengėjas – Žemės ūkio statybos projektavimo institutas. Išplanavimo projektas nurodė miestelio plėtros kryptis ir prioritetus perspektyviam gyventojų skaičiui – 1100 gyv. Todėl ir miestelio pagrindinė plėtra nuo 1983m. iki šiol vyko vadovaujantis šio plano sprendiniais.

1983 metais miestelyje gyveno apie 700 gyventojų. Platelių gyvenvietės išplanavimo projekte buvo numatytas gyventojų skaičiaus padidėjimas iki 1100 gyventojų. Skaičiuojamajam laikotarpiui buvo planuojama 72,25 ha gyvenamosios teritorijos (31% visos teritorijos), tame skaičiuje sodybinio užstatymo teritorija – 71,25 ha, planuotas daugiabutis užstatymas – 1,00 ha. Planuojamos miestelio teritorijos plotas – apie 234,00 ha. Planuojami bendro naudojimo žali plotai (parkai skverai, bulvarai) sudarė 21% miestelio teritorijos, tai yra 50,24 ha.

Esamos būklės analizė parodė, kad esama gyvenamoji teritorija viršija planuotos gyvenamosios teritorijos plotą ir yra 83,25 ha, tačiau liko neįgyvendinta bendrojo naudojimo teritorijų plėtra, esamoje būklėje yra labai nedidelis kiekis tvarkomų želdynų (išskyrus paveldo teritorijoje esamą dvaro sodybos parką). Nepilnai realizuotos planuotos gyvenamosios teritorijos miestelio šiaurės vakaruose. Šiaurės rytinėje miestelio dalyje prie Žemaičių Kalvarijos gatvės esanti gyvenamoji teritorija nebuvo suplanuota generalinio plano sprendiniuose.

Visa planuojama miestelio teritorija kartu su gamybine zona sudarė apie 250 ha. Esamos padėties analizė parodė, kad beveik visi 1983 m. genplano sprendiniai yra įgyvendinti. Naujai užstatomose teritorijose pirmenybė buvo teikiama gyvenamai mažaaukštei statybai, o ne planuotai daugiabutei.

Platelių gyvenvietės išplanavimo schemeje numatyta miestelio urbanistinė struktūra atitinka esamą padėtį.

3.2. MIESTELIO TERITORIJOS ESAMO ŽEMĖS NAUDOJIMO ANALIZĖ

Platelių miestelio esamas žemės naudojimas analizuojamas pagal žemės naudojimo paskirtį ir naudojimo būdą bei pagal esamas žemės naudmenų rūšis. Žemės naudojimo paskirtis, naudojimo būdai ir pobūdžiai nustatyti vadovaujantis VĮ „Registru centras“ 2013 metų trečio ketvirčio duomenimis ir esamu faktiniu žemės naudojimu.

Teritorijų naudojimą apibūdina teritorijų naudojimo bendrieji reglamentai, nurodantys žemės naudojimo paskirtį ir žemės naudojimo būdą (pobūdį). Esamos būklės „Žemės naudojimo brėžinyje“ vaizduojama dabartinė (esama) atskirų teritorijų ir sklypų žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas.

Esamos būklės žemės naudojimo paskirties ir naudojimo būdo/pobūdžio teritorijų plotai pateikti 3.2.1. lentelėje. Miestelio plotas yra skaičiuojamas pagal VĮ „Registru centras“ pateiktą Kulių miestelio administracinę ribą

3.2.1. lentelė. Teritorijos balansas miestelio administracinėse ribose

Eil. Nr.	Pagrindinė žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas/pobūdis	Teritorijos plotas ha	Teritorijos plotas %
1.	Žemės ūkio paskirties žemė:	54,51	27,3
2.	Miškų ūkio paskirties žemė	6,70	3,4
3.	Konservacinės paskirties žemė	11,87	5,9
4.	Kitos paskirties žemė	114,78	57,5
4.1.	Gyvenamoji teritorija	83,25	41,7
4.1.2.	<i>Mažaaukščių daugiabučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorija</i>	<i>1,86</i>	
4.1.3.	<i>Mažaaukščių vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorijos</i>	<i>81,39</i>	
4.2.	Visuomeninės paskirties teritorija	6,26	3,17
4.3.	Komercinės paskirties objektų teritorija	2,89	1,5
4.4.	Rekreacinė teritorija	0,75	0,4
4.5.	Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija	2,88	1,44
4.6.	Inžinerinės infrastruktūros teritorija	18,22	9,14
4.6.1.	<i>Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų statybos teritorijos</i>	<i>2,06</i>	
4.6.2.	<i>Susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorija</i>	<i>16,16</i>	
4.7.	Atskirųjų želdynų teritorija	0,51	
4.8.	Naudingųjų iškasenų teritorija	0,02	0
5.	Vandens ūkio paskirties žemė	1,31	0,7
6.	Laisva neužstatyta teritorija	10,52	5,3
	Viso	199,69	100

Žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas nustatomi pagal Žemės įstatymą, Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų taisykles, Žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir

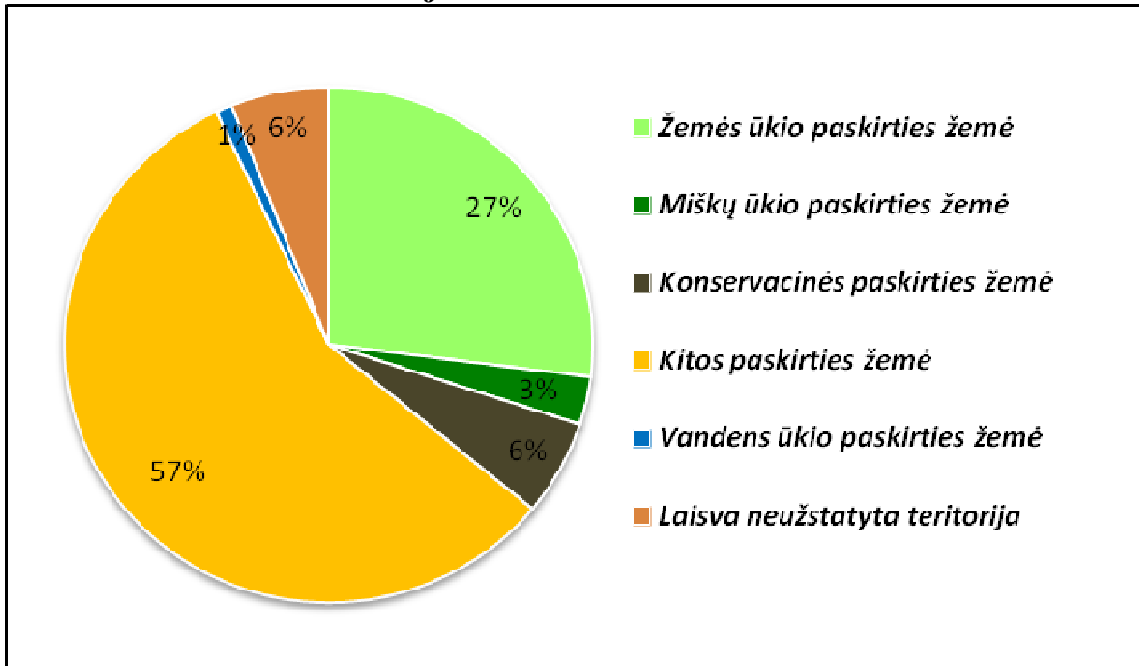
pobūdžių specifikaciją, parengtus ir galiojančius detaliuosius bei specialiuosius planus, įvertinus situaciją vietoje ir gautą informaciją iš Registrų centro apie esamus registruotus sklypus, kultūros vertybių objektus.

Esamose Platelių miestelio administracinėse ribose yra išskiriamos šios pagrindinės žemės naudojimo paskirtys:

1. **Žemės ūkio paskirties žemė - 54,51 ha**, kuri sudaro apie **27%** miestelio teritorijos.
Žemės ūkio paskirties žemę sudaro registruoti žemės ūkio paskirties sklypai, užstatytos žemės ūkio teritorijos ir kitos žemės ūkio naudmenos.
2. **Miškų ūkio paskirties žemė – 6,70 ha**, kuri sudaro apie **3%** miestelio teritorijos.
3.
Pagal Valstybinės miškų tarnybos duomenis miestelio teritorijoje didžiąją miškų dalį sudaro IIIA miškų grupės apsauginiai miškai.
4. **Vandens ūkio paskirties žemė – 1,31 ha**, sudaro apie **1%** miestelio teritorijos.
Šią žemę sudaro upės, tvenkiniai, kiti vandens telkiniai.
5. **Konservacinės paskirties žemė – 11,87 ha**, kuri sudaro apie **6%** miestelio teritorijos.
Šią žemę miestelyje sudaro kultūros vertybių užimama teritorija. Vadovaujantis Žemės įstatymo nuostatomis, konservacinės paskirties žemėje ūkinė veikla, nesusijusi su šių teritorijų tvarkymu ir priežiūra, negalima.
6. **Kitos paskirties žemė - 114,78 ha**, sudaro apie **57%** visos miestelio teritorijos.
Kitos paskirties žemę Platelių miestelyje sudaro gyvenamoji teritorija, visuomeninės paskirties teritorija, komercinės paskirties objektų teritorija, rekreacinė teritorija, atskirųjų želdynų teritorija, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija, inžinerinės infrastruktūros teritorija, naudingų iškasenų teritorija.
7. **Laisva neužstatyta teritorija – 10,52 ha**, sudaro apie **6%** teritorijos.
Ši žemė sudaro likusią miestelio teritorijos dalį. Miestelio administracinėse ribose laisvą teritorijų žemė sudaro apie 6%, tačiau ne visa teritorija tinkama užstatymui.

Esamos būklės žemės naudojimo pasiskirstymas Platelių miestelio teritorijoje pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį pateiktas 3.2.1. schemoje.

3.2.1. schema. Miestelio teritorijos balansas esamose administracinėse ribose

IŠVADOS:

1. Esamos būklės žemės naudojimo paskirties pasiskirstymas Platelių miestelio teritorijoje procentine išraiška yra toks - kitos paskirties žemė miestelyje sudaro apie **57%**, žemės ūkio paskirties ir kita neužstatyta teritorija miestelyje sudaro apie **43%**, apie **6%** sudaro konservacinės ir vandens ūkio paskirties žemė – apie 1%.
2. Miestelio gyvenamoji teritorija sudaro 73% kitos paskirties žemės teritorijos ploto. Beveik visa gyvenamoji teritorija yra mažaukščių vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorija, ji sudaro net 98% visos gyvenamosios teritorijos.
3. Įvertinus esamos padėties miestelio teritorijų naudojimą pagal žemės naudojimo paskirtis bei būdus, tolimesniuose bendrojo plano etapuose, būtina siekti teritorijų būdų balanso, sudarančio palankias sąlygas ekonominiam miestelio augimui, miestelio bei visos seniūnijos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimui – plėtoti poilsio ir aptarnavimo objektus bei atskirųjų rekreacinių želdynų teritorijas.
4. Miestelio administracinėse ribose esantys nedideli laisvos teritorijos plotai nepilnai patenkina miestelio perspektyvinio augimo poreikių, todėl miestelio teritorinė plėtra vyks ir priemiestinėje zonoje, tikslinga koreguoti miestelio administracines ribas, prijungiant gretimas teritorijas, reikalingas perspektyvinei gyvenamųjų, darbo vietų, poilsio, žaliųjų plotų teritorijų plėtrai.

3.3. URBANIZUOTOS TERITORIJOS MIESTELIO PLANINĖJE STRUKTŪROJE

Urbanizuotos (užstatytos) miestelio teritorijos – tai teritorijos užstatytos statiniais, įrengimais, su jiemis priklausančiais žemės sklypais.

Platelių miestelyje **užstatytas** teritorijas sudaro kitos paskirties žemė:

1. Gyvenamosios teritorijos (vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų statybos teritorijos, daugiabučių gyvenamųjų namų statybos teritorijos);
2. Visuomeninės paskirties objektų teritorijos;
3. Komercinės paskirties objektų teritorijos;
4. Rekreacinės teritorijos;
5. Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos;
6. Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos (tame tarpe vandenvietės teritorija).

Į užstatytas teritorijas įeina ir konservacinė teritorija (nekilnojamojo kultūros paveldo objektais užstatyta teritorija).

Miestelio **neužstatytos** teritorijos:

1. Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros koridorių teritorijos;
2. Atskirųjų želdynų teritorija;
3. Vandenys;
4. Žemės ūkio teritorijos;
5. Laisva neužstatyta teritorija.

Miestelio struktūroje dominuoja gyvenamosios bei pakankamai išvystytos visuomeninės teritorijos, konservacinė teritorija, tačiau nėra želdynų sistemos, nepakanka trumpalaikio poilsio rekreacinių teritorijų (miestelio gyventojų ir lankytojų aktyviam bei pasyviui poilsiui).

Užstatytos (urbanizuotos) teritorijos Platelių miestelyje užima apie **109,98** ha plotą, tai sudaro apie 55% miestelio teritorijos. Neužstatytos teritorijos Platelių miestelyje sudaro apie 45% miestelio teritorijos.

Apie 200 ha ploto Platelių miestelio teritorija yra retai apgyvendinta, su 9 gyventojai 1 ha urbanizuotos teritorijos, kuri sudaro apie 55 % miestelio teritorijos. Šioje miestelio teritorijos dalyje gyvena 946 gyventojai, daugiau kaip pusę miestelio teritorijos yra urbanizuota, todėl labai svarbu miestelio struktūrą vystyti darniai, miestelio plėtrą numatyti, aprūpinant urbanizuotas teritorijas socialine, rekreacine ir kita infrastruktūra.

Miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 76% urbanizuotos teritorijos. Pakankamai išvystytos visuomeninės paskirties teritorijos (apie 6% urbanizuotos teritorijos), nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijos (apie 11% urbanizuotos teritorijos), tačiau nėra išvystytos želdynų sistemos, trūksta rekreacinių atskirųjų želdynų, rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų poilsiui. Miestelio komercinės teritorijos išsidėstę pagal pagrindines miestelio gatves: Žemaitės, Ežero ir Didžiąją gatvę. Konservacinės paskirties teritorijos išsidėstę prie Didžiosios gatvės, didžioji dalis esamų pramonės ir sandėliavimo teritorijų randasi prie Žaliosios gatvės.

Miestelio urbanizuotų (užstatytų) teritorijų pasiskirstymas pagal žemės naudojimo būdą ir pobūdį pateiktas 3.3.1. lentelėje.

3.3.1. lentelė. **Urbanizuotos (užstatytos) teritorijos miestelio ribose**

Nr.	Kitos paskirties žemė	Urbanizuotos užstatytos teritorijos plotas	
		ha	%
1.	Gyvenamoji teritorija	83,25	75,69
2.	Visuomeninės paskirties teritorija	6,26	5,69
3.	Komercinės paskirties objektų teritorija	2,89	2,63
4.	Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija	2,88	2,62
5.	Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos	2,06	1,87
6.	Rekreacinė teritorija	0,75	0,68
7.,	Konservacinės paskirties žemė	11,87	10,79
	Viso	109,98	100

IŠVADOS:

1. Apie 200 ha ploto Platelių miestelio teritorija yra retai apgyvendinta, su 9 gyventojais 1 ha urbanizuotos teritorijos, kuri sudaro apie 55 % miestelio teritorijos.
2. Miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 76 % urbanizuotos teritorijos ir apie 42% visos miestelio teritorijos.
3. Pakankamai išvystytos visuomeninės paskirties teritorijos (6 % urbanizuotos teritorijos), kultūros paveldo objektų teritorijos (11 % urbanizuotos teritorijos), tačiau nėra išvystytos želdynų sistemos, trūksta rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų poilsiui.
4. Miestelio komercinės teritorijos išsidėstę pagal pagrindines miestelio gatves: Žemaitės, Ežero ir Didžiąją gatvę, jos sudaro tik 3% urbanizuotos teritorijos ir tik 1,5% visos miestelio teritorijos.
5. Pramonės ir sandėliavimo teritorija sudaro apie 3% urbanizuotos teritorijos ir tik 1% visos miestelio teritorijos, didžioji dalis esamų pramonės ir sandėliavimo teritorijų randasi prie Žaliosios gatvės.
6. Gerai išvystytos nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijos (konservacinės paskirties žemė sudaro apie 11% urbanizuotos teritorijos). Šios teritorijos išsidėstę prie pagrindinės Didžiosios gatvės, ties įvažiavimu į miestelį nuo Plungės pusės.
7. Miestelio struktūra yra susiklosčiusi istoriškai bei jos vertingiausias dalis saugo valstybė. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose teikiami teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti urbanistinės vietovės vertingąsias savybes.
8. Platelių miestelio plėtros galimybių sprendiniai turės būti pateikti įvertinus Žemaitijos regioninio parko reglamentus.
9. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviajam poilsiui skirtų teritorijų formavimo sprendiniai.

3.4. MIESTELIO ŽALIEJI PLOTAI

Vadovaujantis miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145 - 5559), LR želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr.80-3215), Žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacija (Žin., 2005, Nr. 41-1317; 2011, Nr. 2-64), kaip savarankiški miestelio struktūros elementai bendrojo planavimo lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: *miškai* (miškų ūkio paskirties žemėse) ir *atskirųjų želdynų teritorijos* (rekreacinės paskirties želdynų; mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų; apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų) kitos paskirties žemėje.

Visi kiti – *priklausomieji želdynai*, esantys urbanizuotose teritorijose (gyvenamosiose, visuomeninėse, komercinėse, rekreacinėse ir kitose) rengiamo bendrojo plano lygmenyje nenagrinėjami. Būtina pažymėti, kad jų vaidmuo yra ne mažiau svarbus užtikrinant ekologinę pusiausvyrą, gerinant urbanizuotų teritorijų estetinį vaizdą ir aplinkos kokybę, sudarant galimybes formuoti įvairaus pobūdžio erdves, mažinant agresyvų pastatų poveikį. Šie želdynai gali būti parodomi tik atskirų miestelio dalių arba objektų detaliuose ir techniniuose projektuose, o jų plotai turėtų būti nustatomi planuojamų objektų projektavimo normomis.

Atskirųjų želdynų teritorijos (kitos paskirties žemė)

LR Želdynų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 80-3215) *atskiraisiais želdynais* vadinami želdynai, esantys tik jiems skirtame žemės sklype. Nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje šiuo metu nėra nei vienos žaliųjų plotų teritorijos, turinčios juridiskai įteisintą sklypą. Tačiau faktiškai padėtis Platelių miestelyje nėra bloga, nes čia (pietinėje dalyje) yra Platelių dvaro parkas, kurio kultūrinė, istorinė, rekreacinė, ekologinė, kraštovaizdžio formavimo vertė svarbi ne tik Platelių miestelio lygmenyje. Žemiau pateikiame platesnę informaciją apie šį želdyną

Peizažinis Platelių parkas įkurtas XIX a. šiek tiek rytų kryptimi žemėjančioje teritorijoje. Parkas turi diagonalinę bei pietiniu pakraščiu einančią alėjas, vingiuotus takus. Parke daugiausia uosių ir klevų. Kelių uosių skersmuo siekia 80-100 cm, aukštis 30-33m, vakariniame parko pakraštyje esančios erdvės centre auga paminklinis uosis, kurio kamienas yra 1,7 m storio. Daug šermukšnių, skroblų, ąžuolų. Iš viso priskaičiuojama 20 rūšių vietinių medžių bei krūmų bei 8 introdukuotos rūšys. Išsiskiria išlakūs europiniai maumedžiai (skersmuo 80 cm, aukštis 30 m). Parkas tvarkomas.

Apžvalginių stebėjimų natūroje metu nustatyta, kad Platelių miestelyje yra keli daugiau ar mažiau tvarkomi žalieji plotai, atitinkantys atskiriesiems rekreacinės paskirties želdynams (skverams) keliamus reikalavimus. Nagrinėjamoje miestelio teritorijoje yra ir daugiau ekologiniu, rekreaciniu, kraštovaizdžio formavimo ir apsaugos aspektais vertingų žaliųjų plotų teritorijų, kurios laikytinos potencialiu rezervu, formuojant Platelių miestelio žaliųjų plotų sistemą. Šių teritorijų priskyrimo *atskiriesiems želdynams* klausimas bus sprendžiamas sekančiuose Platelių miestelio bendrojo plano etapuose.

Mišakai (miško žemė valstybinės miškų tarnybos duomenimis)

Mišakai – neatsiejama miestelio žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Platelių miestelio ir apylinkių miškų ypatumai plačiau nagrinėjami 6 teksto skyriuje. Remiantis Valstybinės miškų tarnybos duomenis Platelių miestelio administracinėse ribose yra tik keli nedideli miško medynų sklypai, užimantys 11,56 ha (5,8% teritorijos ploto). Pagal ūkininkavimo tikslus, ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį šie miškai priskiriami specialios paskirties ekosistemų apsaugos (IIA), specialios paskirties rekreacinių (IIB) ir apsauginių (III) miškų grupėms (lokalizaciją žiūrėti brėžinyje „Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000“). Dalis Platelių miestelyje esančių miškų (2,94 ha) yra valstybinės reikšmės.

Nevienodu apželdinimo laipsniu bei kokybe pasižymi visos likusios, detaliau nenagrinėjamos kitos paskirties teritorijos - gyvenamosios, visuomeninės, komercinės, pramoninės ir kt. Jose augantys želdiniai (*priklausomieji želdynai*), nors ir nesudaro atskirų savarankiškų teritorijų, tačiau atlieka svarbias apsaugines, estetine, o tinkamai suformuoti gatvių aplinkoje ir žaliųjų jungčių funkcijas.

IŠVADOS:

1. Esamos būklės analizės etape savarankiškai miestelio struktūros elementai bendrojo planavimo lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: *miškai* ir *atskirųjų želdynų teritorijos*.
2. Platelių miestelyje kol kas nėra nei vieno žaliojo ploto, turinčio juridškai įteisintą sklypą. Faktiškai padėtis nėra bloga – pietinėje miestelio dalyje yra aukštos kultūrinės, istorinės, rekreacinės, ekologinės vertės Platelių dvaro parkas.
3. *Mišakai* – neatsiejama miestelio žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje miško žemė užima 11,56 ha (5,8% ploto).
4. Žaliųjų plotų sistemos vystymo – teritorinio išdėstymo, ribų, jų priskyrimo atitinkamoms kategorijoms (miesto miškai parkai, skverai, žaliosios jungtys), principinių tvarkymo ir naudojimo reglamentų nustatymo klausimai bus sprendžiam sekanciose Platelių miestelio bendrojo plano stadijose.

3.5. MIESTELIO ERDVINĖS STRUKTŪROS ANALIZĖ

Miestelio erdvinė (fizinė) struktūra – tai trimatė sistema, susidedanti iš charakteringos miestelio morfostruktūros (užstatymo tipo) bei gamtinių elementų įvairovės, šių elementų tarpusavio išsidėstymas ir ryšys.

Užstatymo morfotipas – miestelio teritorijos elementų (kvartalų, sklypų) užstatymą apibūdinantys požymiai. Erdvinę struktūrą išreiškia miestelio siluetas. Siluetas – tolimas kontūrinis užstatymo ar gamtinių elementų vaizdas dangaus skliauto fone.

Platelių miestelio erdvinę struktūrą sudaro šie elementai:

1. *Miestelio centras* – aplink miestelio pagrindines gatves (Žemaitės, Ežero ir Didžiąją g.) išdėstyti viešosios, komercinės paskirties objektai – seniūnija, ambulatorija, vaistinė, paštas, Žemaitijos nacionalinio parko direkcija su lankytojų centru, parduotuvės, kavinės, degalinė.
2. *Miestelio užstatytos teritorijos dalys (morfologiniai tipai)*, turinčios apibendrintus morfologinius požymius – tai gatvėmis ar gamtiniais elementais atribotos miestelio teritorijos, miestelio erdvių ir pastatų visuma. Funkciniai (paskirties specifika ir dominavimas), socialiniai (dominuojanti socialinė aplinka), kultūriniai (istorinis paveldas ir vietos tradicijos) ir erdviniai (vidinės užstatymo struktūros) požymiai išskiria urbanizuotos teritorijos užstatymą nuo jį supančios aplinkos.
3. *Pastatai dominantės* – tai atskirai stovintys ir toje erdvėje dominuojantys išskirtinės (dažniausiai viešos, kulto) funkcijos pastatai. Pastatai išsiskiria savo forma, paskirtimi ir autonomine erdve aplink juos. Jie gali būti vertikalūs akcentai, formuojantys aplinkos siluetą ir įvaizdį.
4. *Gatvės* – miestelio erdviniai koridoriai.
5. *Žaliosios erdvės* (miškų, atskirųjų želdynų erdvės).

3.5.1. Miestelio urbanistinių struktūrų užstatymo tipai (morfologiniai tipai)

Miestelio, jo atskirų dalių erdvių ir tūrių struktūrą apibūdina užstatymo tipai.

Platelių miestelio užstatymas yra šių morfologinių tipų:

1. *sodybinio užstatymo* (vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų užstatymas, kai pastatai statomi uždarame sklype) – užstatymas, dominuojantis visame miestelyje. Tai smulkaus schematiško plano sodybinių namų gyvenamosios teritorijos;
2. *laisvo planavimo užstatymo* (užstatymo tipas neidentifikuojantis miestelio struktūrai būdingų gatvės, aikštės, skvero, kiemo erdvių) – daugiabučių gyvenamųjų namų ir visuomeninių objektų teritorija miestelio centrinėje ir pietinėje dalyje. Dažniausiai naudojamas laisvas pastatų išdėstymo principas, sukuriantis menkai organizuotas, neįdomias erdves;
3. *atskirai stovintys pastatai / dominantės* – atskirai bendroje erdvėje stovinčių ir toje erdvėje dominuojančių išskirtinės funkcijos pastatų užstatymas. Tai konservacinėse teritorijose esantys Platelių dvaro sodybos bei bažnyčios pastatai ir jų formuojama erdvė;

4. *pramonės ir infrastruktūros teritorijų užstatymo* (gamybos ir technologinių procesų nulemtas, aiškių užstatymo principų neturintis, dažniausiai didelių tūrių pastatų užstatymas) – tai teritorija miestelio vakarinėje dalyje prie Žaliosios gatvės. Laisvo planavimo užstatymo atmaina, kai teritorija užstatoma pastatais pagal vieną dominuojančią funkciją. Užstatymas vertintinas kaip turintis neigiamą poveikį esamam Platelių miestelio kraštovaizdžiui.

Platelių miestelio erdvinė struktūra buvo formuota ne vieną šimtmetį. Miestelis yra Žemaitijos nacionaliniame parke, didžioji miestelio teritorijos dalis (apie 113 ha) patenka į Platelių urbanistinio draustinio teritoriją. Urbanistinio draustinio tikslas – išsaugoti istoriškai susiformavusį Platelių miestelio radialinį gatvių tinklą, vedantį į aikštę bei tūrinę erdvinę kompoziciją, kurią formuoja išlikęs būdingas vieno-dviejų aukštų užstatymas, Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių ansamblis ir Platelių dvaro sodybos kompleksas.

Veikla Platelių miestelyje vykdoma vadovaujantis 1997 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1273 „Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos ir Žemaitijos nacionalinių parkų nuostatų patvirtinimo“.

Seniausia ir vertingiausia miestelio dalis yra saugoma valstybės (įtraukta į kultūros vertybių sąrašą) – Platelių dvaro sodybos kompleksas (u.o.k. 447). Pagrindiniai dvaro sodybą formuojantys struktūriniai elementai:

- Istorinis užstatymas*: šiuo metu išlikę 6 dvaro laikotarpio pastatai, 3 pastatų – tik pamatų liekanos. Istorinėje planinėje dvaro teritorijos struktūroje (XVII a. pab.), išsiskiria šiaurinėje dvaro sodybos dalyje, abipus Didžiosios g. (kelio į Beržorą), centrinė pastatų grupė: buvę rūmai, ledainė, oranžerija (šių pastatų likę tik pamatai) ir oficina. Vakarinėje ir pietinėje vertybės dalyje - dvaro sodybos ūkinių pastatų grupė: svirnas, kluonas, arklidė, rūsys ir kumetynas.
- *Želdynai* (parkas, sodo liekanos). Parkas išsidėstęs sodybos rytinėje dalyje ir pagal savo kompozicines savybes priskiriamas mišrių parkų grupei. Sodas - želdiniais apaugusi kalva rytinėje dalyje, kurios vakarinė riba apaugusi senų kaštonų alėja. Kalvos pietiniame šlaite išlikę seni sulaukėję vaismedžiai.
- *Vandenys* (dirbtiniai trys nesusisiekiantys tarpusavyje tvenkiniai): pirmas tvenkinys parko šiaurės rytiniame kampe, antras tvenkinys - prie rūsių pastato parke, trečias - pietinėje dvaro sodybos dalyje, ūkinėje zonoje.

3.5.2. Miestelio panoramos ir siluetas

Miesto ar miestelio panorama – matymo lauke stebima atvira miesto ar miestelio teritorija.

Miestelio siluetas – matymo horizonte stebimas miestelio užstatymo kontūras. Siluetą charakterizuoja vietovės reljefas, želdinių masyvai bei pastatai ir statiniai, sudarantys silueto kontūrą. Miestelio panoramą charakterizuojantys svarbiausi bruožai - vizualiniai planai, kuriuos formuoja užstatymas, gamtiniai elementai ir dominuojantys statiniai (orientyrai).

Platelių miestelio panoramoje mažaaukščio (sodybinio) užstatymo smulkus ritmas bei stogų siluetas kontrastuoja su stambiais visuomeninių pastatų tūriais (žiūr. 3.5.2.1. paveikslą). Sovietmečiu pastatyti visuomeniniai pastatai prie Didžiosios ir Žemaitės gatvių pakeičia iki tol formuotą

miestelio siluetą. Lyginant didžiajai Platelių miestelio daliai būdingą užstatymą su sovietmečiu pastatytais visuomeniniai pastatais, pastarasis yra agresyvus ir svetimkūniškas.

3.5.2.1. pav. Platelių miestelio erdvinės struktūros vaizdas (pagrindinės gatvės su miestelio centro užstatymo morfotipais).

3.5.2.2. pav. Pietinės miestelio dalies vaizdas ties įvažiavimu nuo Beržoro kaimo. Apačioje matosi Platelių dvaro sodybos komplekso pastatai.

3.5.2.2. pav. Panorama nuo įvažiavimo iš Salantų pusės (Žemaitės gatvė).

Platelių miestelio siluetas apžvelgiamas nuo įvažiavimo (Žemaitės gatvės) iš Salantų pusės. Miestelio panoramoje dominuoja sodybinis užstatymas. Siluetas skendi želdiniuose. (žiūr. 3.5.2.2., 2.5.2.3. pav.). Susiformavusio sodybinio užstatymo miestelio siluetas sąlygoja organišką miestelio urbanizuotų teritorijų ryšį su aplinka.

3.5.2.3. paveikslas. Platelių miestelio panorama nuo Žemaitės gatvės.

3.5.2.3. paveikslas. Miestelio panorama (vaizdas nuo įvažiavimo iš Alsėdžių pusės).

Miestelį identifikuojantys svarbiausi linijinių erdviųjų koridorių (pagrindinių gatvių) perspektyvas charakterizuojantys bruožai – tai gatvių vingiuose besikeičiantys vizualiniai planai, kuriuos

formuoja sodybinio užstatymo gyvenamosios teritorijos, miestelio centro užstatymas, gamtiniai elementai, dominuojantys statiniai orientyrai (bažnyčia ir dvaro sodybos pastatai).

IŠVADOS:

1. Platelių miestelio erdvinė struktūra buvo formuota ne vieną šimtmetį. Miestelis yra Žemaitijos nacionaliniame parke, todėl miestelio plėtros sprendiniai turi neprieštarauti Žemaitijos nacionalinio parko reglamentams.
2. Platelių miestelio planinė struktūra istoriškai susiklosčiusi keturių kelių pagrindu, kurie miestelį jungia su Alsėdžiais, Žemaičių Kalvarija, Salantais ir Plunge. Senoji miestelio dalis – radialinė su trikampė aikšte viduryje. Miestelis ištišęs iš pietų į šiaurę, pastatai daugiausiai išsidėstę pagal pagrindinius kelius.
3. Platelių miestelio centrinė dalis paskelbta urbanistiniu draustiniu, kuriame saugoma miestelio planinė bei erdvinė struktūra su būdinga Žemaitijos miesteliams centrine aikšte, architektūrinėmis ir memorialinėmis vertybėmis bei dvaro pastatų ir parko ansambliu. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose teikiami teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti miestelio urbanistinės erdvinės struktūros vertingąsias savybes.
4. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviai poilsiui skirtų teritorijų sistemos formavimo sprendiniai.
5. Miestelio užstatymo morfostruktūroje dominuoja sodybinis užstatymo tipas. Centrinėje miestelio dalyje – laisvo planavimo ir mišrus, su pavieniais atskirai stovinčiais dominuojančiais pastatais. Susiformavusio sodybinio užstatymo miestelio siluetas sąlygoja organišką miestelio urbanizuotų teritorijų ryšį su aplinka.
6. Istoriskai susiformavęs mažaaukštis sodybinis užstatymas yra gana „jautriai“ prisitaikęs prie paviršiaus reljefo ypatumų, ko negalima pasakyti apie tarybiniais metais atsiradusius gamybinius ir visuomeninius statinius.

4. SOCIALINĖ APLINKA

4.1. GYVENTOJAI IR SOCIALINĖ STATISTIKA, SOCIALINĖ RŪPYBA

Platelių miestelio esamai būklei įvertinti naudojami paskutinių kelių metų oficialūs statistiniai duomenys. Kai kuriose duomenų bazėse pateikiami naujausi duomenys yra 2005 metų. Tendencijoms nustatyti daromi palyginimai tarp Platelių miestelio ar Platelių seniūnijos, Plungės rajono ir Lietuvos Respublikos indikatorių.

4.1.1. Gyventojų skaičiaus dinamika

Plungės miestelis pagal gyventojų skaičių yra trečias iš keturių miestelių Plungės rajone. Remiantis Platelių seniūnijos duomenimis Platelių miestelyje 2013 metų pradžioje buvo 928 gyventojai. Tai sudarė 2,5 proc. bendro Plungės rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus.

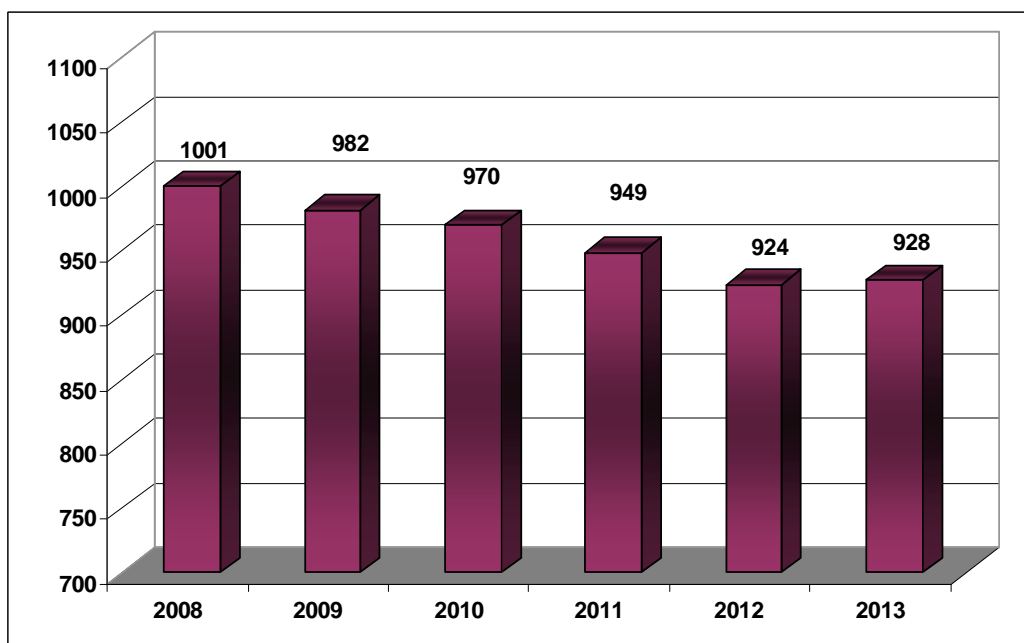
2009-2013 metų periodu Platelių gyventojų skaičius sumažėjo 5,5 proc., bendras Plungės rajono gyventojų skaičius mažėjo 7,5 proc.

4.1.1.1. lentelė. Gyventojų skaičius ir jo kaita 2009-2013 m. sausio 1 d. (proc.)

	2009 m.	2011 m.	2013 m.	Pokytis 2009-2013 m. periodu, proc.
Plungės raj. sav.	40095	38275	37082	-7,5
Plateliai	982	949	928	-5,5
Lietuva – iš viso	3183856	3052588	2971905	-6,7

(Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV, Plungės savivaldybė)

Nagrinėjamu periodu bendras Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 6,7 proc. Remiantis aukščiau pateiktais demografinės statistikos duomenimis, 2009-2013 metų periodu demografinės tendencijos Platelių miestelyje buvo geresnės nei Plungės rajone, bei šalyje.

4.1.1.1 pav. Platelių miestelio gyventojų skaičiaus 2008-2013 m. pradžioje
 (Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV, Plungės savivaldybė).

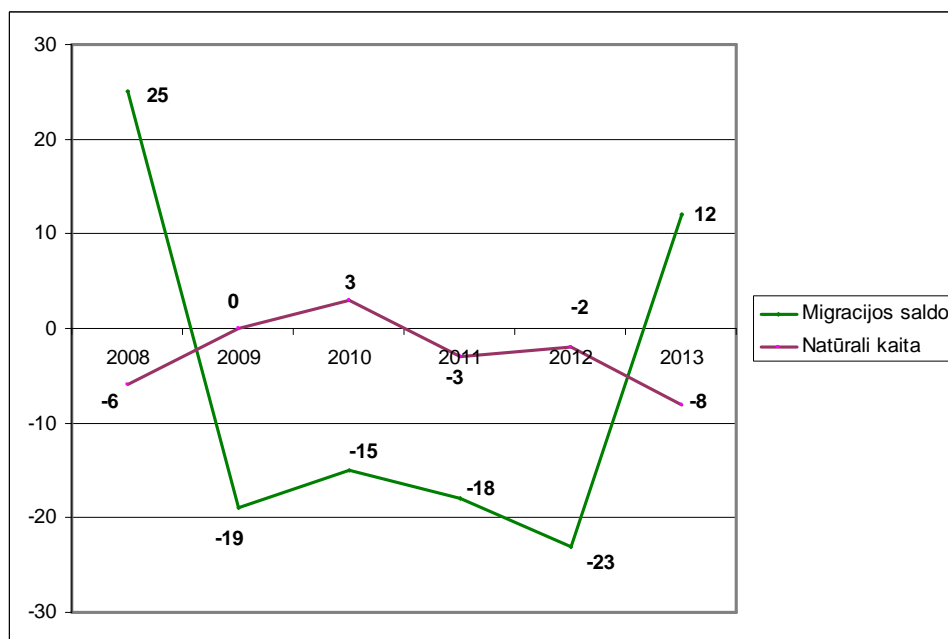

Pagrindines gyventojų kitimo priežastis lemia gyventojų gimstamumas, mirtingumas bei emigracija. Visa tai susiję su socialinėmis bei ekonominėmis priežastimis. Platelių miestelio gyventojų skaičiaus mažėjimą nuo 2008 iki 2012 metų lėmė tiek neigiamas migracijos saldo, tiek neigiamas natūralus prieaugis. 2012-2013 metais atvykusiųjų skaičius padidino gyventojų skaičių Platelių mieste. Pasaulinės ekonominės krizės laikotarpiu augantis nedarbas ir vis sudėtingėjantis darbo paieškos procesas įtakojo išvykstančiųjų ir atvykstančių gyventojų skaičių iš Platelių miestelio, ypač tai atsispindi 2009 ir 2012 metais.

4.1.1.2. lentelė. Platelių miesto natūralus prieaugis ir migracijos saldo

	Atvyko	Išvyko	Migracijos saldo	Gimė	Mirė	Natūralus prieaugis
2008	52	27	25	3	9	-6
2009	34	53	-19	13	13	0
2010	13	28	-15	8	5	3
2011	26	44	-18	10	13	-3
2012	32	55	-23	6	8	-2
2013	17	5	12	3	11	-8

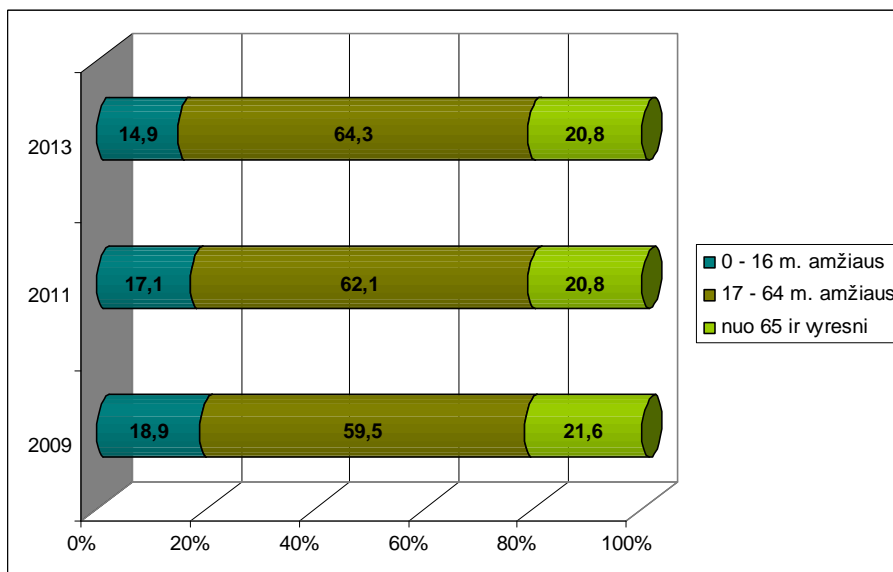
(Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

4.1.1.2. pav. Platelių miestelio gyventojų natūrali kaita ir migracijos saldo 2008-2013 metais
 (Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

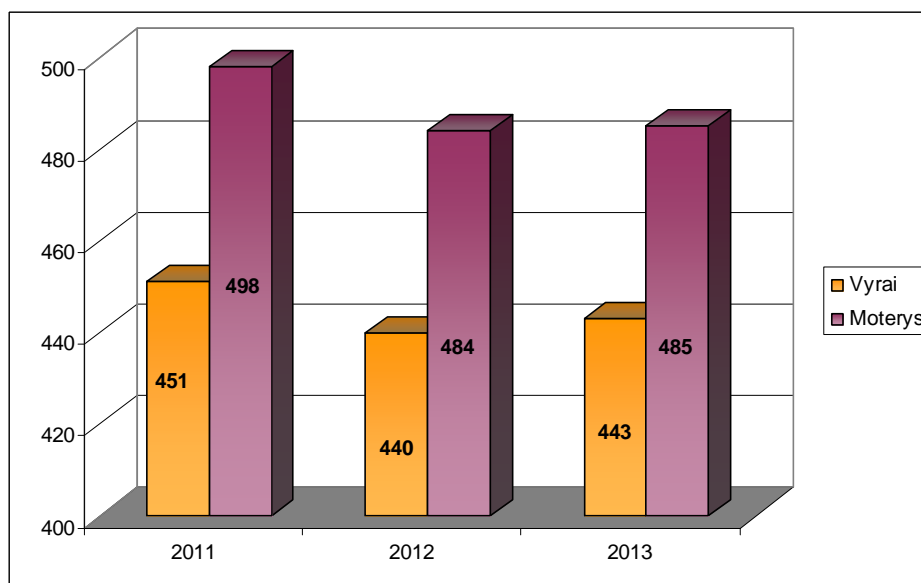
4.1.2. Gyventojai pagal amžių ir lytį

Vertinant pagal amžių 2013 metų sausio 1 d. Platelių miestelyje 14,9 proc. visų gyventojų buvo 0 - 16 metų amžiaus, 64,3 proc. – 17 -64, 20,08 proc. – 65 metų ir vyresni. Lyginant su 2009 metų sausio 1 d. santykinai labiausiai išaugo darbingo amžiaus gyventojų grupės skaičius, mažėjant ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus gyventojų skaičiui. Šiek tiek mažėjo ir pensijinio amžiaus gyventojų skaičius.

4.1.2.1 pav. Gyventojų skaičiaus pagal amžių procentinis pasiskirstymas (2009 – 2013 metų pradžioje)
 (Plungės r. sav. duomenys)

Nuo 2011 iki 2013 metų Platelių miestelyje kaip ir visoje šalyje bei Plungės rajone moterų skaičius buvo didesnis už vyrų.

4.1.2.1 pav. Vyrų ir moterų santykis Platelių miestelyje
 (Plungės savivaldybė).

4.1.3. Natūralus gyventojų prieaugis ir migracija

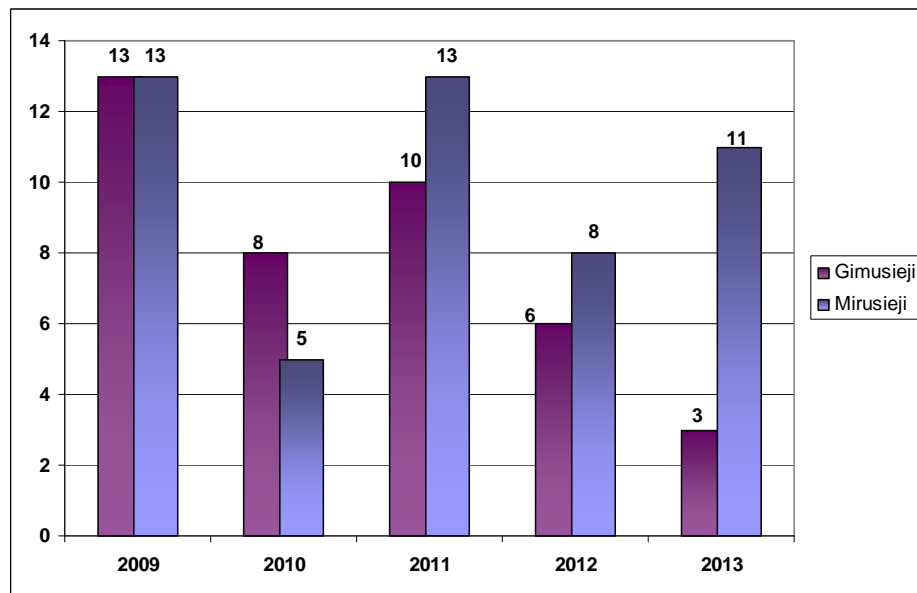
Gimstamumas ir mirtingumas

Plungės rajonas, kaip ir dauguma kitų Lietuvos rajonų, yra įgijęs gyventojų senėjimo procesų pagreitį. Visuomenės gyvenimo kokybės ir karjeros siekiai sąlygoja darbingo amžiaus žmonių migraciją iš rajonų ir mažesnių miestelių į perspektyvesnes Lietuvos ar užsienio šalių teritorijas, o tai įtakoja vietovėse gimstamumo rodiklius.

2009 - 2012 metų periodu Plateliuose pastebima priešingai Plungės rajonui – neigiamas natūralios gyventojų kaitos didėjimas. Platelių miestelyje demografinė situacija vertinant per gimstamumo ir mirtingumo prizmę yra neigiama: 2011-2012 metais mirusiųjų skaičius viršija gimusiųjų skaičių.

4.1.3.1. lentelė. Natūrali gyventojų kaita 2009 – 2012 metais

Teritorija	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Lietuvos Respublika	-5350	-6494	-6652	-10479
Plungės rajonas	-121	-108	-140	-65
Plateliai	0	3	-3	-2

4.1.3.1. pav. Gimusieji ir mirusieji Platelių miestelyje 2009 – 2013 metais
 (Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

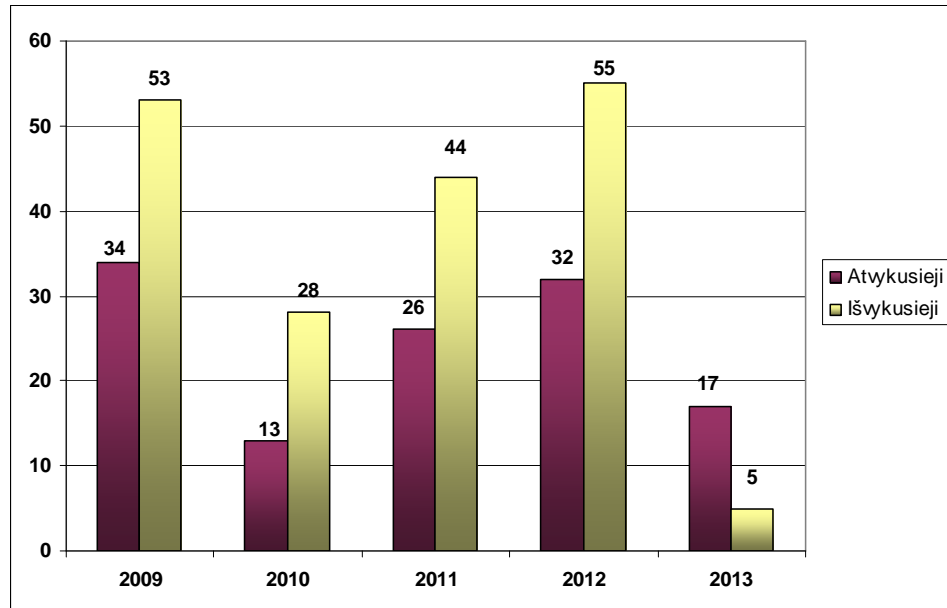
Dėl neigiamų gimstamumo ir mirtingumo tendencijų Platelių miestelio gyventojų natūralus prieaugis 2012 metais sudarė – 2, 2013 metais – 8 žmonės.

Migracija

4.1.3.2. lentelė. Migracijos saldo 2009 – 2012 metais

Teritorija	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Lietuvos Respublika	-32013	-77944	-38178	-21257
Plungės rajonas	-363	-1228	-559	-429
Plateliai	-19	-15	-18	-23

2009 – 2012 metais šalyje ir Plungės rajone fiksuojamas didesnis išvykstančiųjų skaičius – migracijos saldo išlieka neigiamas, Plateliuose jis nėra pastovus, tačiau visais metais išlieka neigiamas. Analizuojant Lietuvos vidurkį, 2009 - 2010 metais, neigiamas migracijos saldo padidėjo 2 kartus, o Platelių miestelyje nors ir neigiamas, bet šiek tiek sumažėja.

4.1.3.2. pav. Atvykusieji ir išvykusieji Platelių miestelyje 2009 – 2013 metais
(Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

Migracijos analizė Platelių miestelyje yra sudėtinga, nes Statistikos departamentas prie LRV apskaito tik tuos žmonių gyvenamosios vietos pakeitimus, kurie užfiksuojami valstybinėse migracijos institucijose. Oficialūs duomenys apie migraciją nepilnai atspindi realią situaciją, nes tik maždaug trečdalis visų emigruojančių Lietuvos piliečių deklaruoja savo išvykimą. Statistikos departamento prie LRV duomenys nurodo mažesnius emigracijos mastus nei jie yra realybėje.

IŠVADOS:

- 2009 – 2013 metais pastebima Platelių miestelio gyventojų mažėjimo tendencija. Šiuo periodu gyventojų skaičius sumažėjo 5,5 proc., bendram Plungės rajono gyventojų skaičiui mažėjant 7,5 proc.;
- 2009 - 2013 metų periodu demografinės tendencijos Platelių miestelyje buvo geresnės nei Plungės rajone bei šalyje;
- 2009 - 2012 metų periodu Plateliuose pastebima priešingai Plungės rajonui – neigiamas natūralios gyventojų kaitos didėjimas;
- Kaip ir visoje šalyje Plateliuose 2013 metais gyvena daugiau moterų negu vyrų, ypatingai tai išryškėja vertinant 50 ir daugiau metų amžiaus grupes.

4.2. ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS IR SOCIALINĖS ĮSTAIGOS, ŠVIETIMAS, KULTŪRA

4.2.1. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklas

Plungės rajono gyventojų sveikatos būklė nesiskiria nuo susiklosčiusios situacijos visoje šalyje. Kaip Lietuvoje, taip ir Plungės rajone, ir Platelių miestelyje demografinė situacija – mažėjantis natūralus prieaugis miestelyje, rodantis santykinai didesnę vyresnio amžiaus gyventojų skaičių, – sąlygoja negerėjančius sveikatos rodiklius. Dėl šios priežasties svarbu užtikrinti kuo efektyvesnes sveikatos apsaugos paslaugų teikimo priemones, geresnes prieinamumo sąlygas.

Kadangi pirminės sveikatos įstaigų užduotis spręsti daugumą asmens sveikatos problemų, šių įstaigų reikšmė ir teikiamų paslaugų kokybė yra labai svarbus faktorius geresniems sveikatos priežiūros rezultatams siekti. Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas Plateliuose gyventojams teikia viena SAM sistemoje esanti įstaiga – A. Zamulskio gydymo įmonė „Pulsas“, Platelių ambulatorija.

4.2.1.1. lentelė. Pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklas Platelių miestelyje

Įstaigos pavadinimas	Adresas
<i>Teikiančios pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas</i>	
A. Zamulskio gydymo įmonė „Pulsas“, Platelių ambulatorija.	Didžioji g. 5, Plateliai

2005 - 2013 metų Platelių ambulatorijos duomenimis, viešąsias paslaugas teikia 2 šeimos gydytojai, 2 bendruomenės slaugytojai, gydytojas odontologas.

Pagal Platelių ambulatorijos statistinius duomenis per metus apsilanko apie 4800, per mėnesį apie 400 gyventojų.

Gyventojai bei medikai jau beveik persiorientavo nuo santykinai pigių vaistų, prie brangesnių, tačiau atskirais atvejais efektyvesnių vaistų vartojimo. Tai iš dalies tapo viena pagrindinių socialinio draudimo išlaidų didėjimo priežastimi. Platelių miestelyje yra viena vaistinė, esanti Didžioji g. 5-4. Taip pat yra viena veterinarijos vaistinė, esanti Didžioji g. 4, bei kelios veterinarijos klinikos.

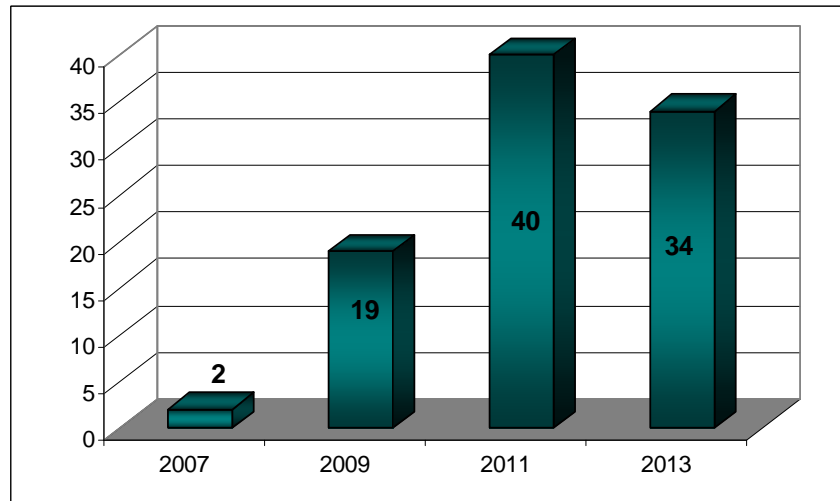
Platelių miestelio sveikatos įstaigoje vyksta Elektroninės sveikatos strategijos 2007-2015 m. įgyvendinimo procesas – gydytojai ir kitas sveikatos įstaigų personalas yra aprūpinti kompiuteriais, praktikoje elektrinės sveikatos sistema yra pradėjusi veikti, gyventojai pas gydytojus turės galimybę užsiregistruoti internetu. Siekiant elektroninės sistemos efektyvumo, būtina ir toliau sudaryti galimybę personalui praktinio parengimo bei kvalifikacijos kėlimui, naudojantis šia sistema.

4.2.2. Socialinė rūpyba

Vienas pagrindinių socialinės paramos tikslų – padėti tenkinti būtiniausius poreikius tiems žmonėms, kurių gaunamos pajamos yra nepakankamos, o gebėjimas pasirūpinti savimi dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių, yra ribotas. Todėl šeimoms ir vaikams yra mokamos socialinės išmokos ir teikiamos socialinės garantijos bei lengvatos. Tačiau socialinė parama negali užtikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo.

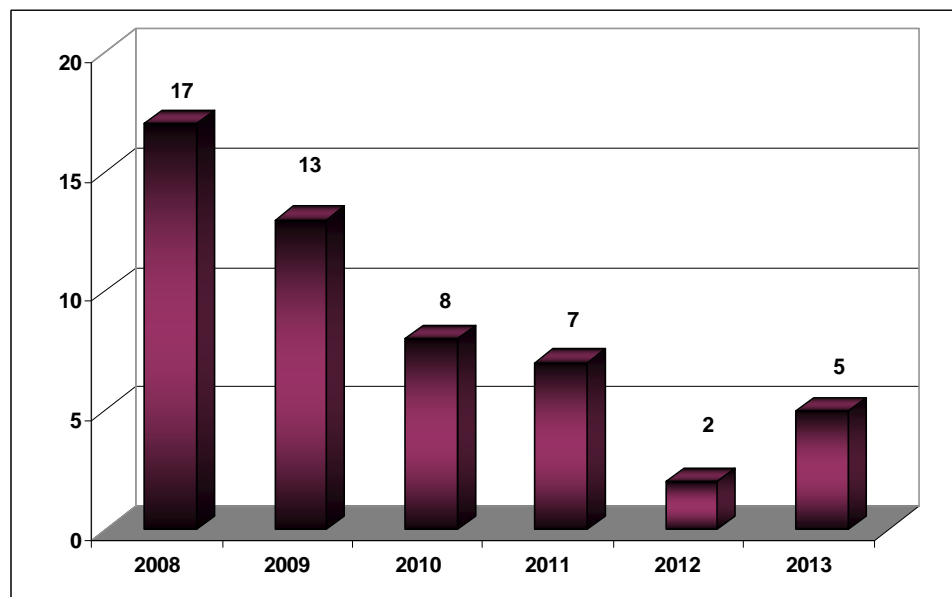
Lietuvoje socialinių problemų sprendimas vykdomas daugiausiai per valstybinį sektorių (valstybės, savivaldybių biudžetų bei Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondų lėšomis).

Vertinant socialinės paramos sistemą dažniausiai analizuojamas socialinių išmokų skaičius. Socialinių pašalpų gavėjų Platelių miestelyje per paskutinius metus ženkliai padidėjo, didžiausias skaičius šeimų, kurios gavo pašalpas, 2012 metais buvo 50 šeimų.

4.2.2.1 pav. Šeimų skaičius gaunantis socialinę pašalpą Plateliuose 2007-2013 metais
(Plungės savivaldybė)

Nuo 2007 iki 2013 metų socialines pašalpas gaunančių šeimų žymiai padaugėjo, todėl yra reikalingos didesnės lėšos šioms pašalpoms išmokėti. Kadangi sumažėjo asmenų, kuriems nustatyti specialieji poreikiai – pagalbos, priežiūros, slaugos, todėl šiek tiek pakito kompensacijų gavėjų skaičius – tai įtakoja išlaidas, skirtas socialinių pašalpų gavėjams.

4.2.2.2 pav. Asmenų skaičius, kuriems nustatyti specialieji poreikiai 2007-2012 m.
(Jurbarko r. sav. duomenys)

Socialinių įstaigų Platelių miestelyje nėra.

4.2.3. Švietimo įstaigų tinklas

Žmogaus ugdymui įtakos turi aplinka, kuri, remdamasi mokslo ir kultūros pažanga, sudaro prielaidas asmenybės formavimuisi. Todėl labai svarbu sudaryti sąlygas tobulėjimui kuo ankstyvesnėje amžiaus grupėje, užtikrinant teikiamų švietimo paslaugų vienodas prieinamumo galimybes Platelių miestelio gyventojams.

Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų projekte numatyta valstybės ir visuomenės pastangomis sukurti efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantį mokyklų tinklą. Švietimo įstatymas įpareigoja savivaldybes turėti pakankamą pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo programų tiekėjų tinklą, todėl pastarųjų metų savivaldybių tikslas švietimo srityje – švietimo įstaigų tinklo pertvarka racionalesnių lėšų panaudojimo bei mokslo efektyvumo pagrindu.

Remiantis Plungės savivaldybės pateikiamais duomenimis, 2013 metais švietimo įstaigų tinklą Plungės miestelyje sudarė 3 ugdymo įstaigos.

4.2.3.1. lentelė. Platelių miestelio ugdymo įstaigos

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1	Platelių gimnazija, BĮ	Mokyklos g. 3, Plateliai	Gimnazijos
2	Platelių universalus daugiafunkcinis centras	Mokyklos g. 1, Plateliai	Mokyklos-darželiai
3.	Platelių rajono Platelių meno mokykla	Mokyklos g. 3, Plateliai	Meno mokymo įstaigos

Plungės savivaldybės duomenimis 2007-2013 metais Universalaus daugiafunkcinio centro užpildymas yra 100 proc. Visų norinčių lankyti įstaigą poreikiai tenkinami.

Platelių gimnazijos duomenimis, 2013 metais dirba 31 mokytojas.

4.2.4. Kultūros įstaigos

Platelių miestelyje veiklą vykdo Platelių kultūros namai ir Platelių biblioteka.

4.2.4.1. lentelė. Platelių miestelio kultūros įstaigos

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Plungės r. sav. viešoji biblioteka, Platelių filialas	Naujoji g. 6, Plateliai	Bibliotekos
2.	Platelių kultūros namai	Didžioji g. 1, Plateliai	Kultūros namai

Didelę reikšmę miestelio bendruomenės kultūriniam gyvenimui turi bibliotekos. Kuriasi nauja, žiniomis pagrįsta visuomenė, keičiasi žmonių požiūris į darbą, mokslą, karjerą bei auga rajono bendruomenės reikalavimai bibliotekoms.

Platelių biblioteka yra kultūros, švietimo ir informacijos įstaiga, kurioje renkami, tvarkomi, saugomi spaudiniai ir kiti dokumentai, sisteminamos ir platinamos juose užfiksuotos žinios, atsižvelgiant į savivaldybės ekonominį ir kultūrinį vystimąsi, į bendruomenės narių poreikius.

2013 metais Platelių bibliotekoje lankėsi 268 gyventojai. Miestelyje vyko apie 30 renginių, kuriuos aplankė apie 900 gyventojų.

4.3. BŪSTO PLĖTRA

Gyvenamas fondas apskaitomas pagal nuosavybės formas ir jo buvimo vietą. Prie gyvenamojo fondo nepriskiriami vasarnamiai, medžiotojų nameliai, poilsiavietės, poilsio namai, sanatorijos, sodo nameliai ir kiti pastatai skirti laikinam gyvenimui. 2012 m. Statistikos departamento duomenimis, Plungės rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas sudarė 1024,9 tūkst. m² (2011 m. rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas buvo kiek mažesnis – 1020,2 tūkst. m²). Rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas sudarė 11,4 proc.

Lyginant Lietuvos ir Plungės rajono miestų ir kaimų rodiklius pagal naudingą plotą, tenkanti vienam gyventojui, išsiskiria šalies rodikliai – čia vienam gyventojui tenkantis naudingasis plotas 4,5 proc. didesnis už Plungės rajono miestų ir kaimų indikatorių. Nesant rodiklių kiekybinės išraiškos Platelių miestelio mastu, daroma prielaida, kad naudingojo ploto, tenkančio vienam Platelių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono miestų ir kaimų rodiklį, t. y. manytina, kad vienam Platelių gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.

4.3.1. lentelė. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, 2011-2012 m.

Teritorija	2011	2012
Lietuvos Respublika	28,4 kv. m	28,9 kv. m
Plungės rajonas	27,2 kv. m	27,6 kv. m

(Šaltinis: Statistikos departamentas)

Platelių miestelyje dauguma gyventojų gyvena nuosavuose gyvenamuose namuose ir socialiniuose būstuose. Būstų statybos metai nuo 1675 iki 2013. Pagrindinės naudotos medžiagos: plytos, betonai, blokeliai, mediena.

IŠVADOS:

- Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas Plateliuose gyventojams teikia viena SAM sistemoje esanti įstaiga - A. Zamulskio gydymo įmonė „Pulsas“, Platelių ambulatorija. Ši įstaiga tenkina Platelių miestelio gyventojų poreikius.
- Kaip ir visoje šalyje, taip ir Platelių miestelio sveikatos įstaigose vyksta Elektroninės sveikatos strategijos 2007-2015 m. įgyvendinimo procesas – efektyvi sveikatos sistemos priemonė, užtikrinanti efektyvesnę pacientų gydymą ir priežiūrą, sumažina sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo netolygumus gyventojams.
- Socialines paslaugas teikiančių įstaigų Platelių miestelyje nėra.
- Socialinių pašalpų gavėjų Platelių miestelyje 2013 metais buvo 34 šeimos.
- Platelių miestelyje švietimo paslaugas teikia trys švietimo įstaigos. Esamas švietimo įstaigų tinklas Platelių miestelyje tenkina visus gyventojų poreikius.
- Kultūros įstaigų tinklą Platelių miestelyje sudaro Platelių kultūros namai, muziejus ir biblioteka.

- Nesant rodiklių kiekybinės išraiškos Platelių miestelio mastu, daroma prielaida, kad naudingojo ploto, tenkančio vienam Platelių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono gyvenamųjų vietovių vidurkio rodiklį, t. y. manytina, kad vienam Platelių gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.

5. EKONOMINĖ APLINKA

5.1. PAGRINDINĖS ŪKIO ŠAKOS

Pagrindiniai Platelių miestelio pramonės ir verslo sektoriai yra:

- Pramonė (mediena, medienos apdorojimas, medienos gaminiai);
- Prekyba (parduotuvės);
- Paslaugos (aptarnavimo paslaugos).

5.1.1. Pramonė, statyba

Platelių miestelis jau nuo seno plėtojamas kaip turizmo centras, todėl pramonė liko nuošalyje. Svarbiausios pramonės produkcijos rūšys Plateliuose yra medienos apdorojimas, medienos gaminių gamyba, langų, baldų gamyba. Šia veikla iš viso Platelių miestelyje užsiima 3 pramonės įmonių.

Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Platelius yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui.

5.1.1.1. lentelė. Pagrindinės pramonės įmonės ir sandėliavimo objektai Platelių miestelyje

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	UAB „Platelių ąžuolas“	Žalioji g. 42, Plateliai	Mediena, jos apdorojimas, gaminiai, malkos
2.	UAB „Platelių šilas“	Žemaičių Kalvarijos g. 38, Plateliai	Mediena, jos apdorojimas, gaminiai, malkos
3.	Anravis	Plateliai	Medienos gaminiai

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

Nors pramoniniams poreikiams patenkinti priemiestinėje ir miestelio teritorijoje yra pakankamas sklypų kiekis, į kuriuos būtų galima pritraukti investicijas, pagrindinis investicijas ribojantis veiksnys yra nusidėvėjusi fizinė inžinerinė infrastruktūra. Absoliučiai daugumai investuotojų reikia sklypų su inžinerinėmis komunikacijomis, ypač patogia galimybe gauti didelį kiekį elektros energijos. Būtina skirti daugiau lėšų inžinerinių tinklų įrengimui ir plėtrai sklypuose. Pagrindinės pramonės teritorijos yra Platelių miestelio vakarinėje dalyje.

5.1.2. Prekyba

Remiantis Plungės savivaldybės, verslo katalogų www.imones.lt bei www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centro“ duomenimis, Platelių miestelyje veikia apie 8 prekybos objektai. Degalinė randasi pačiame miestelio centre. Dauguma prekybos objektų įsikūrę pagrindinėse Žemaitės, Ežero ir Didžiojoje gatvėse, kur yra didžiausi klientų srautai. Dėl nedidelės Platelių miestelio teritorijos,

prekybos objektų pasiekiamumas yra geras. Platelių miestelyje smulkios ir vidutinės prekybos įmonės tenkina pagrindinius gyventojų poreikius.

5.1.2.1. lentelė. Prekybos objektai Platelių miestelyje

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Mažeikių mėsinė	Ežero g. 1, Plateliai	Parduotuvė
2.	Platelių parduotuvė „Kauno Saulėtekis“	Žemaitės g. 4, Plateliai	Parduotuvė
3.	V. Žiogienės IĮ „Snaigė“	Žemaitės g. 2, Plateliai	Maisto prekės
4.	„Jovaras“, Žemaitijos pienas	Ežero g. 2, Plateliai	Maisto prekės
5.	„Pagundija“	Žemaičių Kalvarijos g. 28A, Plateliai	Ūkinės prekės
6.	Platelių vaistinė	Didžioji g. 5-4, Plateliai	Vaistinės
7.	Z. Malakausko įmonė	Mažoji g. 7, Plateliai	Veterinarija

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

5.1.3. Paslaugos gyventojams ir verslui

Plungės miestelyje veiklą vykdo kelios svarbesnės paslaugų bendrovės, teikiančios paslaugas gyventojams ir verslui. Atsižvelgiant į miestelio gyventojų ir svečių poreikius, toks paslaugų teikėjų kiekis yra pakankamas.

5.1.3.1. lentelė. Paslaugas teikiančios įmonės ar institucijos Platelių miestelyje

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Plungės r. savivaldybės administracija, Platelių seniūnija	Didžioji g. 1, Plateliai	Seniūnijos
2.	Plungės r. priešgaisrinė apsaugos tarnyba, Platelių ugniagesių komanda	Žemaitės g. 5, Plateliai	Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba
3.	Platelių paštas	Didžioji g. 1, Plateliai	Paštas
4.	Telšių miškų urėdija, Platelių girininkija	Ežero g. 48, Plateliai	Miškininkystė
5.	BĮ „Žemaitijos nacionalinio parko direkcija“	Didžioji g. 10, Plateliai	Aplinkos apsauga
6.	Platelių bendruomenė	Didžioji g. 5-2, Plateliai	Asociacijos
7.	Medžiotojų klubas „Plateliai“	Ežero g. 33, Plateliai	Asociacijos
8.	Lietuvos valstybinių parkų ir rezervatų asociacija	Didžioji g. 10, Plateliai	Asociacijos, fondai, sąjungos

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

Religines paslaugas Platelių gyventojams teikia Platelių Šv. Apaštalu Petro ir Pauliaus bažnyčia, esanti Didžioji g. 15.

5.1.4. Turizmas, viešasis maitinimas ir apgyvendinimas

Platelių miestelis bei apylinkės dėl savo gamtos grožio ne veltui vadinamos žemaičių Šveicarija, Žemaitijos Perlu. Ir Tarybos Sąjungos laikais ši vieta pasižymėjo kaip traukos centras. Plateliuose vykdavo įvairūs festivaliai, renginiai, koncertai, kurie sutraukdavo minias žmonių (1960 m. Festivalyje dalyvavo apie 60000 žmonių). Tad nenuostabu, kad Plateliuose įsikūrusios net 8 kaimo turizmo sodybos.

5.1.4.1. lentelė. Pramogų ir rekreaciniai objektai Platelių miestelyje

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Žemaitijos nacionalinio parko direkcija, lankytojų centras	Didžioji g. 8, Plateliai	Informacijos teikimas, paslaugos
2.	VŠĮ „Platelių Žalgirio jachtklubas“	Ežerp g. 40, Plateliai	Poilsis, pramogos
3.	UAB „Alfva“ „Šaltinėlis“ poilsio namai	Ežero g. 44, Plateliai	Poilsio namai
4.	Ritos Abrutienės kaimo turizmo sodyba	Šermukšnių g. 7, Plateliai	Sodybos
5.	M. Mikašauskienės kaimo turizmo sodyba	Ežero g. 33, Plateliai	Sodybos
6.	Platelių parkas, kaimo turizmo sodyba	Parko g. 4, Plateliai	Sodybos
7.	A. Kondratavičienės kaimo turizmo sodyba	Didžioji g. 12, Plateliai	Sodybos
8.	A. Pivorienės kaimo turizmo sodyba	Ežero g. 37, Plateliai	Sodybos
9.	D. Stonienės kaimo turizmo sodyba	Žalioji g. 17, Plateliai	Sodybos
10.	J. Staponkienės kaimo turizmo sodyba	Ežero g. 38, Plateliai	Sodybos
11.	V.G.Strakšytės kaimo turizmo sodyba	Žalioji g. 15, Plateliai	Sodybos
12.	Kavinė „Burės“	Ežero g. 40, Plateliai	Kavinė
13.	Platelių dvaro svirnas	Didžioji g. 22, Plateliai	Svirne įkurtas muziejus
14.	Platelių kultūros namai	Didžioji g. 1, Plateliai	Kultūrinės veiklos centrai

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą Platelių miestelis patenka į Plungės-Telšių rekreacinį arealą, kurio rekreacinis potencialas yra įvertintas kaip didelis. Platelių miestelis įvardintas kaip regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras. LR bendrojo plano sprendiniuose, pagal rekreacinio vystymo specializaciją Platelių miestelio prioritetinga rekreacijos plėtra skirta pažintinei, pramoginei rekreacijai ir poilsiui gamtoje, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – verslinė ir sportinė rekreacija. Rekreacijos plėtojimas sudaro sąlygas visuomenei susipažinti su Platelių miestelio gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padeda tenkinti gyventojų poreikius poilsiui.

Pagal Telšių apskrities bendrąjį planą Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Platelių miestelis patenka į Platelių resursinis rekreacinį arealą, kuris įvertintas kaip labai didelio potencialo rekreacinis arealas, sudarantis galimybę formuoti nacionalinės ir net tarptautinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Plateliuose prioritetinga rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Vystytinos rekreacijos rūšys - pramoginė ir verslinė rekreacija. Formuojant Telšių regiono perspektyvinę rekreacinių teritorijų sistemą bendrajame plane numatyti prioritetai - svarbiausių regiono poilsio vietovių (kurių tarpe yra ir Plateliai) naudojimo intensyvinimas. Kurortinės teritorijos statuso siekimas Plateliams.

Gamtiniai išteklių Plungės rajone turi didelį turizmo plėtros potencialą. Turizmas – vienas iš perspektyviausių rajono verslų. Plungės rajono turistinis produktas – tai istorinis, kultūrinis paveldas, gamta, aplinka, jos teikiamos pramogos ir malonumai. Pagrindiniai turizmo industrijos komponentai, traukiantys čia turistus, yra sporto ir laisvalaikio pramogos, nakvynė gamtoje ir natūralioje kaimo aplinkoje, nacionalinė virtuvė, švieži ir ekologiški produktai, patrauklus susisiekimas. Turistus traukia architektūros, istorijos, gamtos ir dailės paminklai, kurių Plateliuose, kaip ir visame Plungės rajone, gausu. Nemaža Plungės rajono dalis yra paskelbta valstybės saugoma teritorija, todėl čia pirmumas teikiamas pažintiniam turizmui.

5.2. IŠVADOS:

1. Svarbiausios pramonės produkcijos rūšys Platelių miestelyje yra medienos apdorojimas, medienos gaminių gamyba.
2. Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Platelių priemiestines ir miestelio teritorijas yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui.
3. Platelių miestelyje veikia 8 prekybos objektai, visi prekybos objektai įsikūrę pagrindinėse Didžiojoje, Ežero ir Žemaitės gatvėse, kur yra didžiausi klientų srautai.
4. Platelių miestelio teritorijoje kaimo turizmo paslaugas teikia 8 sodybos, du poilsio namai (viešbučiai), visus metus veikia viena kavinė, keletas kavinių veikia sezono metu.
5. Siekiant didinti turistų srautus Platelių miestelyje ir rajone, būtina pritaikyti turistinius objektus turistų reikmėms bei vystyti viešojo maitinimo, viešojo apgyvendinimo paslaugas, rekreacinę infrastruktūrą, didinti teikiamų pramogų ir laisvalaikio paslaugų įvairovę.

6. GAMTINĖ APLINKA

6.1. EKOGEOLIGINĖS SĄLYGOS

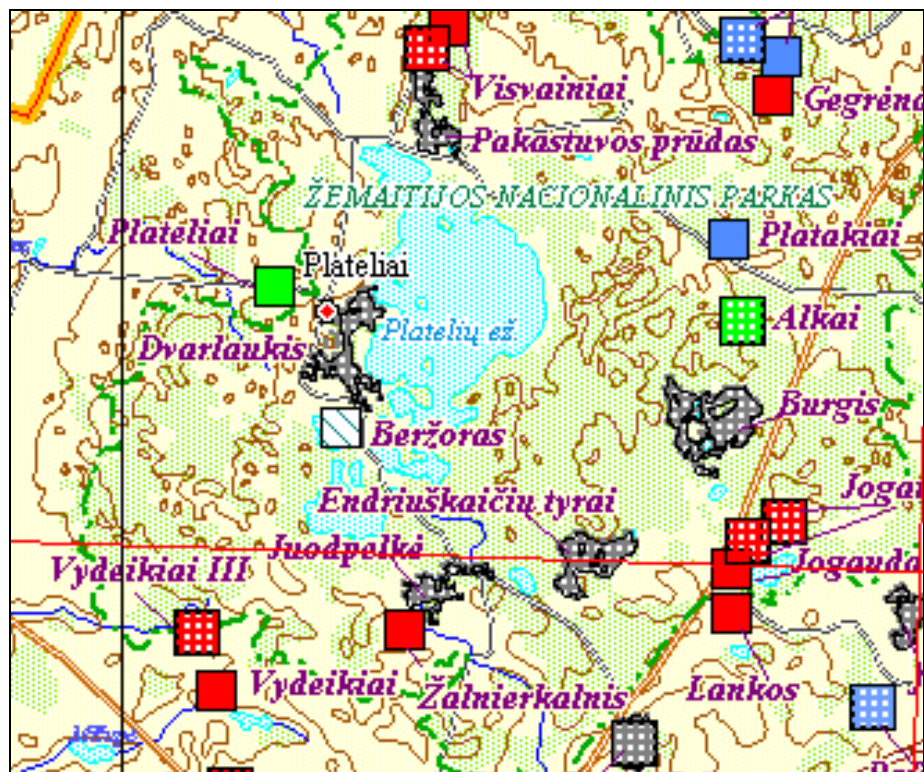
Plungės rajono savivaldybės teritorijoje yra daugiau nei keturios dešimtys naudingųjų iškasenų telkinių – smėlio, žvyro, molio, sapropelio, durpių, naftos. Rajone labiausiai paplitę durpių ir žvyro telkiniai, kitų plačiai naudojamų naudingųjų iškasenų (molio, smėlio) telkinių nedaug. Platelių miestelio ribose naudingųjų iškasenų telkinių nėra, tačiau keli telkiniai yra visai greta. Tai: eksploatuojamas *Platelių* smėlio telkinys (prie vakarinės Platelių miestelio ribos) ir *Dvarlaukio* durpių telkinys (prie pietinės Platelių miestelio ribos).

Informacija apie Platelių miestelio gretimybėje esančius naudingųjų iškasenų telkinius (išteklį rūšį, telkinio pavadinimą, išžvalgymo laipsnį, išteklių kiekį) teikiama 6.1. lentelėje, teritorinė lokalizacija 6.1. pav. „Ištrauka iš Telšių apskrities naudingųjų iškasenų žemėlapiu“, Platelių miestelio bendrojo plano brėžinyje „Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000“.

6.1.1. lentelė. Platelių miestelio ir apylinkių naudingųjų iškasenų telkiniai

Identifikavimo kodas	Pavadinimas	Naudingųjų iškasenų rūšis	Geologinis ištirtumas	Ištekliai, tūkst.m ³		Plotas, ha
				Pirminiai	Likutis 2007-01-01	
988	<i>Dvarlaukis</i>	Durpės	Pž	313	313	97
2176	<i>Plateliai</i>	Smėlis	Dž ¹	309	53	3,1

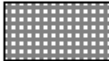

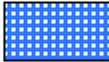

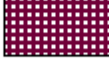

¹- Dž - detaliai išžvalgyti ištekliai

SUTARTINIAI ŽENKLAI

Lioliai
 Telkinys ir jo pavadinimas
 nemastelinis telkinys

 Saugomos teritorijos

Naudingoji iškasena	Ištekliai			
	Detaliai išžvalgyti	Parengtiniai išžvalgyti	Prognoz. aptikti	Prognoz. spėjami
Durpės			—	—
Molis			—	—
Nafta			—	
Sapropelis				—
Smėlis				
Žvyras				—

6.1.1. pav. Ištrauka iš Klaipėdos rajono savivaldybės naudingųjų iškasenų žemėlapis

Kitas, su geologine aplinka susijęs teritorijų planavimui bei ūkinei veiklai teritorijoje reikšmingas faktorius - aktyvios vandens apykaitos hidrodinaminės zonos hidrogeologinės sąlygos.

Požeminio vandens išteklius Plungės rajone formuoja atmosferos kritulių infiltracija, pritekėjimas vandeninguoju sluoksniu iš šono, tamprieji vandeningųjų sluoksnių ištekliai bei pertekėjimas iš aukščiau slūgsančių vandeningųjų sluoksnių.

Šalies pagrindinių hidrodinaminių kompleksų požeminio vandens prognozuojamųjų eksploatacinių išteklių minimalūs ir maksimalūs moduliai (l/s iš km²) įvertinti dar praeito šimtmečio aštuntajame dešimtmetyje, kuomet buvo sudarytas šių modulių pasiskirstymo šalies teritorijoje žemėlapis. Jis suteikia informaciją apie šalies prognozuojamuosius eksploatacinius išteklius. Remiantis šiuo žemėlapiu, Plungės rajono teritorijoje požeminio vandens gavyba yra perspektyviausia iš kvarterinių tarpmoreninių horizontų, ypač viršutinio – vidurinio kvartero Varduvos – Žemaitijos (Q₃₋₂) horizonto o taip pat viršutinio Permo (P₂) ir viršutinio devono (D₃žg) Žagarės vandeningojo komplekso horizonto.

Viešajam vandens tiekimui Plungės rajone yra įrengta keturios dešimtys vandenviečių, kurios užregistruotos Lietuvos geologijos tarnybos informacinėje posistemėje „Požeminis vanduo“. Dvi iš jų yra nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje (6.2. lentelė).

6.1.2. lentelė. Platelių miestelio vandenvietės

Eil. Nr.	Reg. Nr.	Vandenvietė	Eksploatuojamas horizontas	Aprobuoti ištekliai pagal kategorijas, kiekis (tūkst. m ³ /d)	Vandens gavyba (m ³ /d)
1.	2362	Platelių I	agQgr-vr+ agII-livr-žm	neaprobuoti	92,45
2.	2363	Platelių II	agIIIgr-vr	neaprobuoti	53,7

Požeminio vandens apsaugai jų gavybos vietose teritorijoje esančioms vandenvietėms yra nustatytos, tačiau kol kas neįteisintos taršos apribojimų juostos (žiūrėti brėžiniuose „Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000“, „Inžinerinės infrastruktūros brėžinys, M 1:5000“).

Pasklidosios ir sutelktosios taršos poveikį požeminiam vandeniui, visų pirma gruntiniam, lemia požeminio vandens gamtinė sauga – geologinių-hidrogeologinių sąlygų visuma, apsprendžianti teršalų patekimo į požeminę hidrosferą galimybę bei greitį. Juos lemia gamtiniai faktoriai (aeracijos zonos storis ir sandara, aeracijos zoną sudarančių nuogulų filtracinės ir sorbcinės savybės, infiltracinės mitybos pobūdis bei dydis ir kt.), teršalų saugojimo žemės paviršiuje sąlygos bei pačių teršalų savybės.

Nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje, kur žemės paviršiuje slūgso moreniniai priemoliai, gruntinis vanduo yra kiek geriau apsaugotas nuo paviršinės taršos, likusioje miestelio dalyje – Platelių apyežerio zonoje, gruntinis vanduo yra silpnai apsaugotas nuo paviršinės taršos.

Siekiant išsaugoti tinkamą požeminio vandens – vienintelio geriamojo vandens šaltinio kokybę, rengiant teritorijų planavimo dokumentus, vertinant planuojamos ūkinės veiklos objektų galimą poveikį geologinei aplinkai, planuojant veiklą, susijusią su galimu teršalų patekimu į aplinką, reikalingi detalesni tyrimai apie požeminio vandens saugą nuo paviršinės taršos konkrečioje vietoje.

6.2. GEOMORFOLOGINIAI PAVIRŠIAUS YPATUMAI

Platelių miestelio teritorijos žemės paviršiaus pagrindiniai bruožai susiformavo vėlyvojo Nemuno ledynmečio Baltijos stadijoje ir holocene. Pagal LR teritorijos geomorfologinį rajonavimą Platelių miestelis patenka į Žemaičių - Kuršo srities Vidurio Žemaičių aukštumos (BV) rajoną. Šiame geomorfologiniame rajone išryškėja beveik meridianinės krypties reljefo ruožai, iš kurių vienus sudaro kalvagūbriai, o kitus – tarpuruožių arba mažų plaštakinių dubumų tipo pažemėjimai. Šis geomorfologinis rajonas yra suskirstytas į smulkesnius teritorinius vienetus – mikrorajonus, pergyvenusius skirtingą paleogeografinę raidą ir įgijusius skirtingą kraštovaizdžio sandarą.

Žemaičių aukštuma kaip sala iškyla virš Pajūrio, Vidurio ir Ventos vidurupio lygumų, todėl ji dar vadinama “sališka aukštuma”, kurios vidutinis aukštis 123 m, o didžiausias - 234,6 m virš jūros lygio. Dalis šios aukštumos ploto tenka ir Plungės rajono savivaldybei, kurios šiauriniame, reljefo raiškumu pasižyminčiame pakraštyje yra įsikūręs Platelių miestelis. Šiaurinei, kaip ir rytinei

Plungės rajono dalims, būdingas raiškus reljefas - vyrauja 140 – 180 m abs. a. kalvotas daubotas paviršius.

Nagrinėjama Platelių miestelio teritorija patenka į *Platelių - Lieplaukės* geomorfologinio mikrorajono ribas. Pastarajam priskiriami bendravardžiai duburiai, pertverti neaukštų moreninių kalvagūbrių, paveikti termokarstinių procesų, todėl labai dauboti, o kai kur kalvoti. Didžiausius plotus Platelių duburyje (tame tarpe ir Platelių miestelyje) užima smulkia ir lėkštai kalvotu, daubotu stambiai ežeringų priesmėlingų lygumų vietovaizdis. Tai labai „margas“ vietovaizdis, kuriame sutinkami ežerai ir paežerių pelkės (Platelių miestelio apylinkėse *Šeirės* ir *Dvarlaukio*), pakilesnėse vietose auga šilai, tarp kalvų gausu įvairios formos pažemėjimų (lomų, klonių, termokarstinių daubų).

Aprašomas reljefas – Žemaičių aukštumos centrinės dalies vakarinis šlaitas, kuriame sutinkamos ir aukščiausios kalvos. Platelių apylinkėse aukščiausios vietos piečiau miestelio, prie Beržoro ežero, kur kalvos siekia 188,3m NN aukštį. Pačiame miestelyje aukščiai svyruoja 148 -173 m NN ribose, su bendra aukštėjimo tendencija pietų ir žemėjimo – rytų kryptimi, leidžiantis link Platelių ežero. Nagrinėjamoje teritorijoje pati aukščiausia vieta yra prie pietvakarinio miestelio pakraščio, čia esanti smulki statoka kalva yra 185 m NN aukščio.

Platelių miesteliui būdingi smulkiai kalvoti dauboti paviršiai yra potencialiai geodinamiškai aktyvūs, labiausiai pažeidžiami, svarbūs geokologiniu požiūriu. Istoriskai susiformavęs mažaukštis sodybinis užstatymas yra gana „jautriai“ prisitaikęs prie paviršiaus reljefo ypatumų, ko negalima pasakyti apie tarybiniais metais atsiradusius gamybinius ir visuomeninius statinius. Natūraliai lygiuose paviršiaus plotuose performavimo amplitudė nebūna didelė dėl mezoreljefo pobūdžio, pagrinde pakeičiamos paviršiuje slūgsančios nuogulos. Todėl Platelių miestelyje, kur sunku surasti kiek didesnę lygaus paviršiaus plotą, reikėtų vengti statybos darbų, susijusių su didesniais reljefo performavimo atvejais.

6.3. KLIMATINĖS SĄLYGOS

Platelių miestelio, kaip ir Plungės rajono teritorijos, orus didele dalimi nulemia geografinė padėtis – nedidelis atstumas nuo Baltijos jūros (apie 50 km). Be svarbiausio klimatažemės veiksnio – šilumos kiekio, gaunamo nuo saulės, šiame krašte klimatas nemaža dalimi priklauso nuo jūros artumo, reljefo nelygumų bei augalijos. Klimatažemę čia galima apibūdinti kaip vidutiniškai šiltą su sniegingomis žiemomis ir dažnais atodrėkiais, vėsesniais pavasariais ir vasaromis, šiltu rudeniu.

Plungės rajono teritorijoje visus metus yra jaučiama drėgnų Atlanto oro masių pernaša. Besiribojanti su Pajūrio žemuma, didžioji rajono dalis patenka į zoną, kurioje yra pastovus drėgmės perteklius. Lemiamą reikšmę kritulių pasiskirstymui turi reljefas, t.y. Žemaičių aukštumos šlaitų padėtis vyraujančių drėgnų iš vakarų ir pietvakarių slenkančių oro masių atžvilgiu ir nedidelis atstumas nuo jūros. Daugiausiai kritulių per metus visos šalies teritorijos atžvilgiu iškrinta priešvėjiniuose (pietvakariniuose ir vakariniuose) Žemaičių aukštumos šlaituose (800–900 mm), centrinėje aukštumos dalyje bei čia esančioje Plungės rajono savivaldybėje (vidutinis metinis kritulių kiekis 790 – 870 mm). Kritulių pakanka visais metų laikais, tačiau daugiau būna šiltuoju metų laiku (64–72% metinio kritulių kiekio). Mažiausiai jų būna vasario – balandžio mėnesiais,

daugiausiai birželio – rugpjūčio. Žemaičių aukštumoje pats lietingiausias rugpjūtis (90–100 mm), kitur tuo metu (70–85 mm). Atskirais metais gali būti žymių nukrypimų nuo vidutinio daugiamečio kritulių pasiskirstymo. Pvz. labai lietingais 1998 m. buvo viršytos metinės normos: Telšiuose iškrito 992 mm, o Varniuose – 1064 mm kritulių. Per metus išgaruoja nuo 520 iki 540 mm kritulių.

Baltijos jūra švelnina oro temperatūros svyravimo amplitudę - jūrinės oro masės slenkančios iš vakarų lemia drėgnesnius ir šiltesnius orus. Vidutinė daugiametė šalčiausio mėnesio sausio temperatūra yra apie $-4,7^{\circ}\text{C}$ (Lietuvos šiaurės rytuose -6°C), o šilčiausio apie $16,4^{\circ}\text{C}$. Pavasariai ir vasaros vėsesni nei Vidurio ir Rytų Lietuvoje. Pvz. Žemaičių aukštumoje liepos mėnesio temperatūra $1,3-1,4^{\circ}\text{C}$ būna žemesnė nei Vidurio Lietuvoje. Rudenį ir žiemą temperatūra būna $2-3^{\circ}\text{C}$ aukštesnė nei Respublikos rytuose. Tik Žemaičių aukštumos aukščiausiose vietose žiemą temperatūra $0,5-0,8^{\circ}\text{C}$ žemesnė negu lygumoje.

Rudenį ir žiemą daugiausia pučia pietvakarių ir pietų vėjai. Pavasario pabaigoje pradeda dažniau pūsti šiaurės vakarų ir vakarų vėjai. Jie pučia ir vasarą. Tuo metų laiku daugiausiai ramių orų. Rečiausi šiaurės vėjai. Plungės rajono savivaldybėje vidutinis vėjo greitis, lyginat su kaimyninėmis, yra kiek didesnis ir siekia 3,8 m/s. Vėjai stipriausi šaltuoju metų laiku (spalio antroje pusėje–sausio mėnesį). Tuo metu galimi vietinės kilmės škvalai ir viesulai, kai vėjo greitis kartais siekia 32–35 m/s.

6.4. HIDROGRAFINIS TINKLAS

Plungės rajono paviršinių vandenių struktūrą formuoja vandentakiai (upės, upeliai), ežerai, tvenkiniai, kurie visi užima 3,2% paviršiaus ploto. Rajono teritorija patenka į dviejų baseinų - *Minijos* ir *Ventos* nuotėkio sritis. Nagrinėjamas Platelių miestelis yra Minijos baseino ribose, kur yra įsikūrę prie gražiausio ir didžiausio ežero Žemaitijoje - *Platelių*. *Platelių* ežeras nepatenka į administracines miestelio ribas, tačiau visais laikais turėjo didelės įtakos miestelio gyvavimui. *Platelių ežeras* įtrauktas į valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinių sąrašą.

Platelių ežero plotas 1181,5 ha, ilgis 8,4 km, didžiausias plotis 3,3 km, kranto linijos ilgis apie 30 km. Ežere sukaupta apie 12,6 mln. m^3 vandens. Ežero dugnas labai nelygus: giliausia vieta centrinėje dalyje. Ežere daug seklių ir net septynios salos, kurių visų plotas apie 26 ha. Salų pavadinimai susiję su ežero praeitimi, gyventojų santykiais su šiuo ežeru. Tai: Pilies sala, Pliksalė, Briedsalė, Gaidosalė, Veršių sala, Šunčelio sala ir Ubagsalė.

Įdomūs ežero hidrometriniai duomenys. Didžiausias gylis net 46,8 m. Tikėtina, kad yra gilesnių duburių, nes ežero batimetriniai tyrimai atlikti seniai ir gali būti netikslūs. Vidutinis gylis 10,4 m. sekliausios šiaurinė ir pietinė dalys. Kranto linija labai vingiuota - su didesniais ar mažesniais pusiasaliais bei įlankomis. Ežero atabradas platus, pakrantės daugelyje vietų tinkamos maudytis. Vandens lygis ežere per metus svyruoja apie 0,7 m. *Plateliai* yra vienas vėsiausių Lietuvos ežerų: vidutinė daugiametė liepos ir rugpjūčio mėnesių vandens paviršiaus temperatūra $18,4^{\circ}\text{C}$, t.y. $0,5-1,5^{\circ}\text{C}$ žemesnė nei Zarasų ar Trakų ežeruose. Šitai yra dėl to, kad vasara Plateliuose vėlyvesnė ir vėsesnė – jaučiamas Baltijos jūros poveikis, todėl šilčiausias vanduo ežere esti rugpjūčio, o ne

liepos mėnesį, kaip kituose Lietuvos ežeruose. Giliau temperatūra sparčiai krinta – kas metras po 2°C, o didžiausios gelmės priedugnyje ji būna pastovi ištisus metus - apie 3-4°C.

Platelių ežero ekosistema yra saugoma kaip sudėtinė Žemaitijos nacionalinio parko dalis (plačiau teksto skyriuje 6.5). *Platelių* ežeras naudojamas rekreacijai ir mėgėjiškai žūklei. Ežerų bei kitų vandens telkinių, esančių saugomose teritorijose naudojimas socialinėms – ūkinėms (tame tarpe rekreacinėms) reikmėms yra griežčiau reguliuojamas ir vykdomas remiantis bendraisiais saugomų teritorijų nuostatais bei Žemaitijos nacionalinio parko teritorijų tvarkymą bei naudojimą reglamentuojančiais dokumentais.

Į *Platelių* ežerą įteka 17 upelių, o išteka tik vienas (Babrungas). *Platelių* miestelio ribose bei artimose apylinkėse didesnių upelių nėra. Pačiame miestelyje gausu nedidelių vandens telkinukų – kastinių kūdrų, kurios yra suformuotos reljefo pažemėjimuose.

6.5. BIOTOS YPATUMAI

Miškai, viena svarbiausių ekosistemų, pasižyminti turtingiausia augalijos, gyvūnijos ir grybijos rūšine įvairove, kalvotame Žemaitijos krašte užima nemažus plotus: Plungės rajone apie 34,9% teritorijos ploto (šalies vidurkis 33,3%), Žemaitijos nacionaliniame parke beveik 45% teritorijos ploto. Vakarų Lietuvos krašte, dėl klimatinio ir žmogaus veiklos ypatybių, miškai savo rūšine sudėtimi, formuojamo kraštovaizdžio bei floros ir faunos buveinių atžvilgiu yra išsiskiriantys. Drėgnesnis oras vegetacijos laikotarpiu ir įmirkę dirvožemiai sudaro palankias sąlygas įvairioms miško buveinėms, kurių tarpe yra atitinkančių Europos saugomų miško buveinių reikalavimus.

Pačiame *Platelių* miestelyje miško medynų plotelių nedaug, jie užima tik 11,56 ha (5,8 % teritorijos ploto), tačiau įvairūs miškai *Platelių* miestelį supa praktiškai iš visų pusių (išskyrus vakarinę): šiaurinėje - Medsėdžių miškėliai, rytinėje - Šeirės miškas, Šeirės pelkė, Dvarlaukio pelkė, pietinėje - Liepijos miškas. Šiuose miškuose sutinkamos buveinės: Vakarų taigos, plačialapių ir mišrių miškų, žolių turtingų eglynų, pelkinių miškų. Pateikiame trumpus šių buveinių aprašymus:

Vakarų taiga. Tai natūralūs seni spygliuočių ir mišrūs miškai, dažniausiai augantys maisto medžiagų neturtinguose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio ir priemolio dirvožemiuose. Vakarų taigos medynuose vyrauja eglės, pušys, įsiterpia karpuotųjų beržų ir drebulių, rečiau – kitų rūšių lapuočių medžių. Šiuose medynuose nedaug puskrūmių ir žolinės augalijos rūšių (šilinis viržis, mėlynė, bruknė, vaistinis pataisas, paprastas kiškiakopūstis, miškinė septynikė) bei gausi samanų danga.

Plačialapių ir mišrūs miškai. Plačialapių ir mišrūs miškai auga derlingose vidutinio ar laikinai perteklingo drėkinimo, bet neužmirkusiose augimvietėse. Tai dažniausiai ažuolynai ar liepynai su didele paprastosios eglės, paprastojo klevo, paprastojo uosio, kalninės guobos, kartais juodalksnio priemaiša. Regeneracijos stadijų medynuose auga ir karpotasis beržas, plaukuotasis beržas, drebulė. Krūmų aukštas menkai ar vidutiniškai išsivystęs, trake gausus paprastas lazdynas. Žolynui būdinga miškinė našlaitė, miškinė plautė, baltažiedė ir geltonžiedė plukės.

Žolių turtingi eglynai. Mišrių miškų medynuose vyrauja eglės, dažnai su gausia plačialapių medžių, ypač ažuolo, priemaiša. Jie susiformavo reljefo pažemėjimuose, griovose ir šlaituose su lengvos mechaninės sudėties vidutinio drėgnumo ir apydrėgniais velėniniais jauriniais dirvožemiais, kuriuose daugiau humuso. Šioms buveinėms būdingi ryškūs rūšių turtingi krūmų bei žolių ardai. Čia įsikuria daug plačialapių miškams būdingų augalų (europinė pipirlapė, paprastasis blužniapartysis, miškinis lendrūnas, paprastasis lazdynas, skėstalapio papartis, geltonoji žiognagė, paprastoji sprigė, paupinis jonpartysis, nusvirusioji striepsnė, keturlapė vilkauogė, rivino našlaitė, varpotoji juodžolė), taip pat šioms buveinėms būdingi ir spygliuočių miškų elementai.

Pelkiniai miškai. Tai spygliuočių bei mišrūs miškai, augantys drėgnuose ir šlapiuose durpiniuose dirvožemiuose, kurių gruntinio vandens lygis pastoviai aukštas. Vandenyje visuomet labai mažai maisto medžiagų. Medžių arbus sudaro paprastoji eglė, paprastoji pušis, kai kur gana gausu plaukuotųjų beržų, pasitaiko juodalksnių. Žolių ir krūmokšnių arde vyrauja *Vaccinium* genties augalai (mėlynė, bruknė, vaivoras), pelkiniuose pušnyuose bei mišriuose pušų ir beržų miškuose gausu pelkinių gailių, aptinkama aukštapelkėms būdingų augalų. Pelkiniai miškai pasižymi ištisine samanų danga, kurios pagrindiniai komponentai eglynuose yra Girgensonos ir pelkinis kiminai, pušnyuose ir mišriuose miškuose – Magelano, siauralapis ir smailialapis kiminai. Pelkiniams miškams būdingi aplink medžių kamienus susidarantys neaukšti kauburiai.

Platelių miestelis (administracinėse ribose) – sukultūrinto kraštovaizdžio zona, kurioje natūralios ir pusiau natūralios augalijos užimamų plotų yra mažai belikę. Pastarieji nedideli ploteliai sutinkami tik keliuose drėgnuose reljefo pažemėjimuose ar statokose šlaitų atkarpose.

6.6. KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA

Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovarkos principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Platelių miestelis yra įsikūręs yra vieno žemėvaizdžio - *kalvotų moreninių ežeringų aukštumų* zonoje. Šioje Vidurio Žemaičių aukštumos dalyje kraštovaizdis išskirtinis – sudėtingi ledyno ir poledynmečio procesai suformavo kalvotą, gūbriuotą reljefą, ledo luistai išgremžė gilius ežerų duburius, tarp jų didžiausią bei giliausią Žemaitijoje *Platelių* ežerą su seklumų, salų ir pusiasalių raizgalyne. Dėka to, Platelių miestelio ir apylinkių kraštovaizdis išskirtinai „nenuobodus“, vaizdingas: įvairiai kalvotas, daubotas, su iš tam tikrų taškų atsiveriančiais Platelių ežero platybių vaizdais. Sudėtingas reljefas, gamtinio ir kultūrinto kraštovaizdžio įvairovė, sąlygoja ypatingą Platelių miestelio ir gretimų teritorijų kraštovaizdžio vertę.

Tikslu garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetinį fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą yra steigiamos saugomos teritorijos.

Saugomų teritorijų sistema, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: *konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos* - rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; *atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos* – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos* – ekologinės apsaugos zonos; *kompleksinės saugomos teritorijos* – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai), įsteigtos ir potencialios Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos. Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia *gamtinis karkasas*.

Nagrinėjamos teritorijos ribose ir apylinkėse saugomų teritorijų sistemą atstovauja: *kompleksinė saugoma teritorija* – *Žemaitijos nacionalinis parkas*, *Natura 2000* teritorijos, *gamtos paveldo objektai* ir *gamtinio karkaso teritorijos* (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“, 6.6.2. pav.).

Kompleksinė saugoma teritorija – Žemaitijos nacionalinis parkas

Platelių miestelis yra Žemaitijos nacionalinio parko ribose, vakariniame šio parko pakraštyje. Planuojamos teritorijos plotas apie 199,7 ha, iš jų 184,2 ha nacionalinio parko ribose (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“).

Žemaitijos nacionalinis parkas įsteigtas Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1991 m. balandžio 23 d. nutarimu Nr. I-1244 „Dėl Dzūkijos, Kuršių nerijos, Žemaitijos nacionalinių parkų, Trakų istorinio nacionalinio parko ir Viešvilės valstybinio rezervato įsteigimo“ (Žin., 1991, Nr. 13-332) Plungės ir Skuodo rajonų savivaldybių administruojamų teritorijų dalyse ir skirtas nacionalinės svarbos kraštovaizdžio kompleksams bei antropoekosistemoms, reprezentuojantiems Žemaitijos etnokultūrinės srities gamtos ir kultūros savitumus, saugoti, tvarkyti ir jų naudojimui reguliuoti. Žemaitijos nacionalinio parko apsaugos režimą užtikrina ir nacionalinio parko steigimo tikslų įgyvendinimą koordinuoja Žemaitijos nacionalinio parko direkcija.

Nacionalinio parko paskirtis, nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. lapkričio 24 d. nutarimu Nr. 1273 „Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos ir Žemaitijos nacionalinių parkų nuostatų patvirtinimo“, yra išsaugoti didžiausią Žemaitijoje ežeringą miškingą gamtinį kompleksą, mokslui ypač vertingus miškingus Plokštinės ir Rukundžių pelkynus, Platelių ežero, Laumalenkos ir Šilinės hidrografinius kompleksus, raiškaus moreninio (Mikytų, Pučkorių) ir keiminio (Šarnelės, Jazdauskiškių, Grigaičių) kraštovaizdžio etalonus, Gardų ozą, Medsėdžių ir Liepijos limnokeimus, Babrungo ir Mergupio slėnius, Paburgės, Siberijos, Pakastuvos, Užpelkių, Ertenio ir Paparčių pelkes, savitas Paplatelės, Šeirės ir Pailgio miškų bei Juodupio pelkėtų pievų biocenozes, retų rūšių augalus ir gyvūnus, kitas gamtos vertybes ir paminklus; išsaugoti ypač vertingą ir sudėtingą Šiaurės Žemaitijos archeologinį kompleksą su Mikytų, Šarnelės, Pučkorių, Gegrėnų, Pagardenio ir kitais piliakalniais bei alkakalniais, Šventorkalnio senovinę gyvenvietę bei piliavietę, Žemaičių Kalvarijos (Gardų) urbanistinį kompleksą ir sakralinės architektūros ansamblį, Platelių dvaro ir parko kompleksą, etnokultūrinės vertės požymius išlaikiusius Beržoro, Stirbaičių ir Visvainių kaimus, kitas kultūros paveldo vertybes ir paminklus; išsaugoti Šiaurvakarių Žemaitijos vandenskyros gamtinės ekosistemos stabilumą, biotos komponentus ir jų įvairovę.

Nacionalinio parko teritorija, pagal gamtos ir kultūros vertybes, jų pobūdį, apsaugos formas ir naudojimo galimybes yra skirstoma į konservacinio, ekologinės apsaugos, rekreacinio ir ūkinio funkcinio prioriteto zonas. Platelių miestelio ribose skiriamos sekančios regioninio parko funkcinio prioriteto zonos (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“, 6.6.1.pav. „*Žemaitijos nacionalinio parko ir jo zonų schema*“):

- **Platelių urbanistinis draustinis** (visas draustinio plotas 113,1 ha Platelių miestelio ribose). Tikslas – išsaugoti istoriškai susiformavusį Platelių miestelio radialinį gatvių tinklą, vedantį į aikštę bei tūrinę erdvinę kompoziciją, kurią formuoja išlikęs būdingas vieno-dviejų aukštų užstatymas, Platelių Šv. Apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčios statinių ansamblis ir Platelių dvaro sodybos kompleksas.
- **Siberijos telmologinis draustinis** (į Platelių miestelio ribas patenka tik 1,1 ha draustinio ploto). Jame saugomas didžiausias parke sudėtingos struktūros Siberijos paežerinės pelkės kompleksas su retųjų rūšių augalų bei gyvūnų buveinėmis.

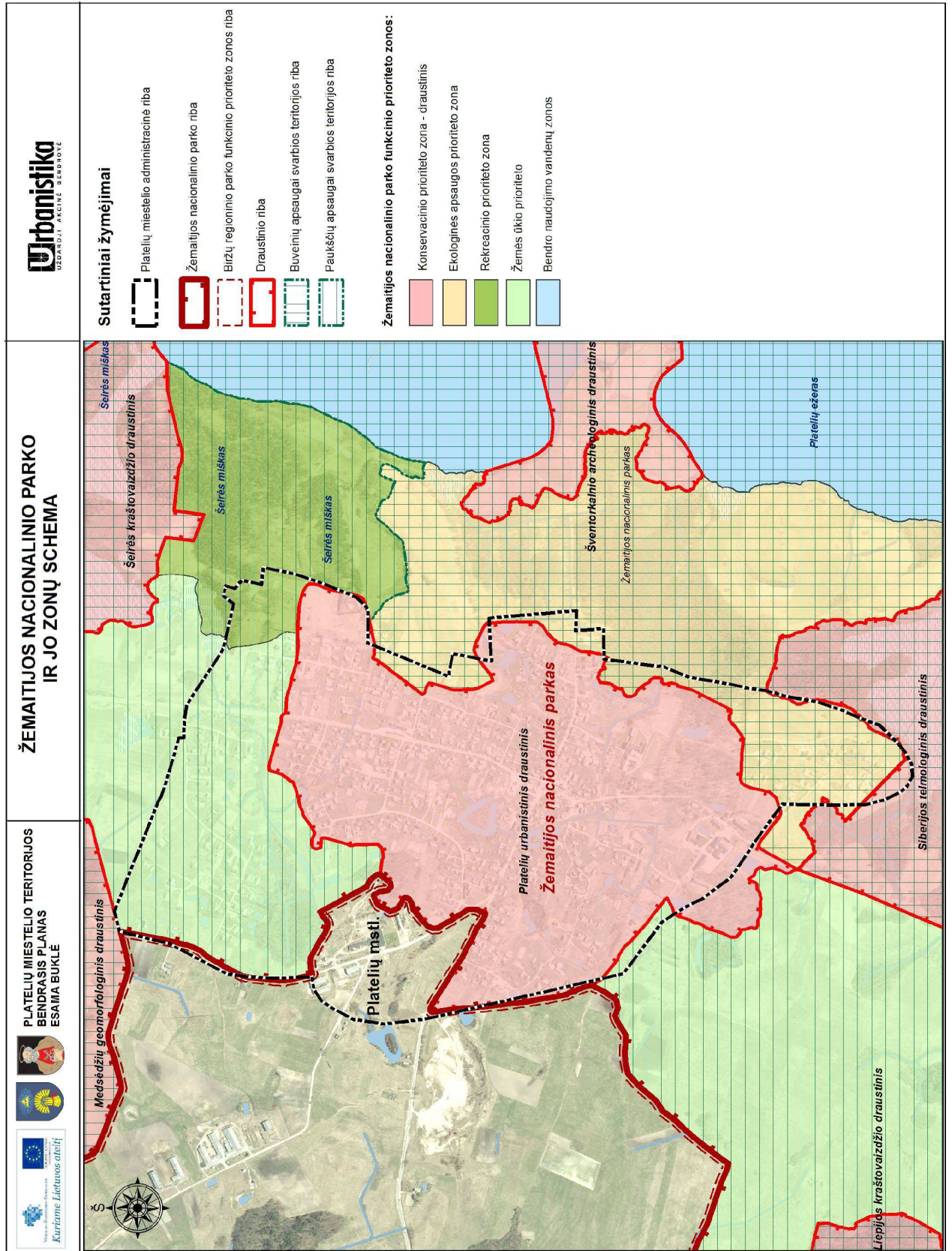
Kitos Žemaitijos nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonos nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje:

- ekologinės apsaugos,
- rekreacinio,
- žemės ūkio prioriteto.

Platelių miestelio gretimybėje skiriamos sekančios Žemaitijos nacionalinio parko konservacinio funkcinio prioriteto zonos:

- *Liepijos kraštovaizdžio draustinis*. Jame saugomas ir reprezentuojamas Žemaitijai būdingas reljefas - Liepijos limnokeimas, vertingo mišriojo miško biocenozės, retųjų rūšių floros buveinės;
- *Medsėdžių geomorfologinis draustinis*. Jame saugomas ir reprezentuojamas Žemaitijai būdingas reljefas - ypač geomorfologiniu požiūriu raiškus Medsėdžių limnokeimas;
- *Šeirės kraštovaizdžio draustinis*. Jame saugomas išlikęs vienintelis vakarinėje Platelių ežero pakrantėje Šeirės miško gamtinis kompleksas su pelkinėmis biocenozėmis ir unikaliomis archeologinėmis Kumelkaktės vertybėmis;
- *Šventorkalnio archeologinis draustinis*. Jame saugomos gausios ankstyvųjų viduramžių archeologinių iškasenų radimvietės, XVI amžiaus piliavietė, jos tilto bei senosios Platelių gyvenvietės liekanos.

Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų specialiuose planavimo dokumentuose - tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi šių saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, teisinis negatyvių procesų vyksmo galimybių pristabdymo garantas. Žemaitijos nacionalinio parko tvarkymo planas yra patvirtintas LR vyriausybės nutarimu „Dėl Žemaitijos nacionalinio parko planavimo schemas“ (Žin., 1997, Nr. 38-941).

6.6.1. paveikslas. Žemaitijos nacionalinio parko ir jo zonų schema.

Dabartinės nacionalinio parko ribos, funkcinis zonavimas ir planavimo schemas (tvarkymo plano) sprendiniai nepakankamai atitinka gamtos ir kultūros paveldo objektų pasiskirstymą, teritorijos apsaugos ir naudojimo poreikius. Nacionalinio parko funkciniam zonavime nėra išskirta gyvenamojo prioriteto zonų – **Platelių** ir Žemaičių Kalvarijos miesteliai beveik visu savo plotu įtraukti į urbanistinius draustinius. Dėl to kyla kraštotvarkiniai konfliktai, neužtikrinama tinkama kai kurių vertingų objektų ir kompleksų apsauga. Įvertinus šias ir kitas aplinkybes, Saugomų teritorijų tarnyba yra inicijavusi Žemaitijos nacionalinio parko ir jo zonų ribų bei tvarkymo planų parengimo darbus (planavimo procesas dar nėra baigtas).

Rengiamo Platelių miestelio bendrojo plano sprendiniai bus derinami su Žemaitijos nacionalinio parko tvarkymo plano sprendiniais.

Gamtos paveldo objektai

Žemaitijos nacionaliniame parke gausu valstybės saugomų gamtos paveldo objektų (geologinių, geomorfologinių, hidrogeologinių, botaninių). Iš jų Platelių miestelyje ir artimose apylinkėse yra:

- Botaninis gamtos paveldo objektas *Platelių vinkšna*. Manoma, kad medžiui - apie 180 metų, nes dvaro sodas ir Platelių parkas sodintas 19 a. pradžioje. Gamtos paminklo Platelių vinkšnos kamieno apimtis krūtinės aukštyje 4,8 m., aukštis - apie 26 m;
- Botaninis gamtos paveldo objektas *Raganos uosis*. Šis medis - storiausias Lietuvos uosis. Jo kamieno apimtis - 7,2 m, aukštis - 32 m;
- Botaninis gamtos paveldo objektas *Platelių liepa*. Ši liepa auga Platelių dvaro parko pietinėje alėjoje. Jos apimtis krūtinės aukštyje – 5,40 m. Manoma, kad liepai yra apie 180 metų, nes parkas sodintas 19 a. pradžioje. Medis įdomus šakotu, storu kamieniu;
- Geologinis gamtos paveldo objektas *Ubagų kalno akmuo*. Objektas yra į pietvakarius nuo Platelių miestelio (prie *Liepijos* kraštovaizdžio draustinio ribos). Akmens aukštis 1,2 m, ilgis – 5 m, plotis – 3,4 m.

Teritorinė gamtos paveldo objektų lokalizacija teikiama brėžinyje „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“.

„Natura 2000“ teritorijos

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialių saugomų teritorijų ekologinis tinklas "Natura 2000". Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva tapdama Europos Sąjungos nare įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Platelių miestelio apylinkėse yra išskirtos šios buveinių bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“):

- Žemaitijos nacionalinis parkas (LTPLU0009). Tai buveinių apsaugai (BAST) svarbi teritorija, užimanti 17 912,7 plotą (iš jų 21,1 ha Platelių miestelio ribose). Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys: 3140, Ežerai su menturdumblių bendrijomis; 3150, Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis; 3160, Natūralūs distrofiniai ežerai; 6230, Rūšių turtingi briedgaurynai; 6410, Melvenynai; 6450, Aliuvinės pievos; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 7140, Tarpinės pelkės ir liūnai; 7210, Žemapelkės su šakotąja ratainyte; 7230, Šarmingos žemapelkės; 9010, Vakarų taiga; 9020, Plačialapių ir mišrūs miškai; 9050, Žolių turtingi eglynai; 9080, Pelkėti lapuočių miškai; 91D0, Pelkiniai miškai; 91E0, Aliuviniai miškai; Auksuotoji šaškytė; Didysis auksinukas; Dvijuostė nendriadusė; Dvilapis purvuolis; Keturdantė suktenė; Lūšis; Mažasis varpenis; Ovalioji geldutė; Skiauterėtasis tritonas; Šarvuotoji skėtė; Ūdra; Žvilgančioji riestūnė.
- Žemaitijos nacionalinis parkas (LTPLUB001). Tai paukščių apsaugai (PAST) svarbi teritorija, užimanti 17 912,7 plotą (iš jų 71,1 ha Platelių miestelio ribose). Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių: Gulbių giesmininkų (*Cygnus cygnus*), jerubių (*Bonasa bonasia*), griežlių (*Crex crex*).

Buveinių bei paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2011, Nr. 67-3171).

Gamtinio karkaso teritorijos

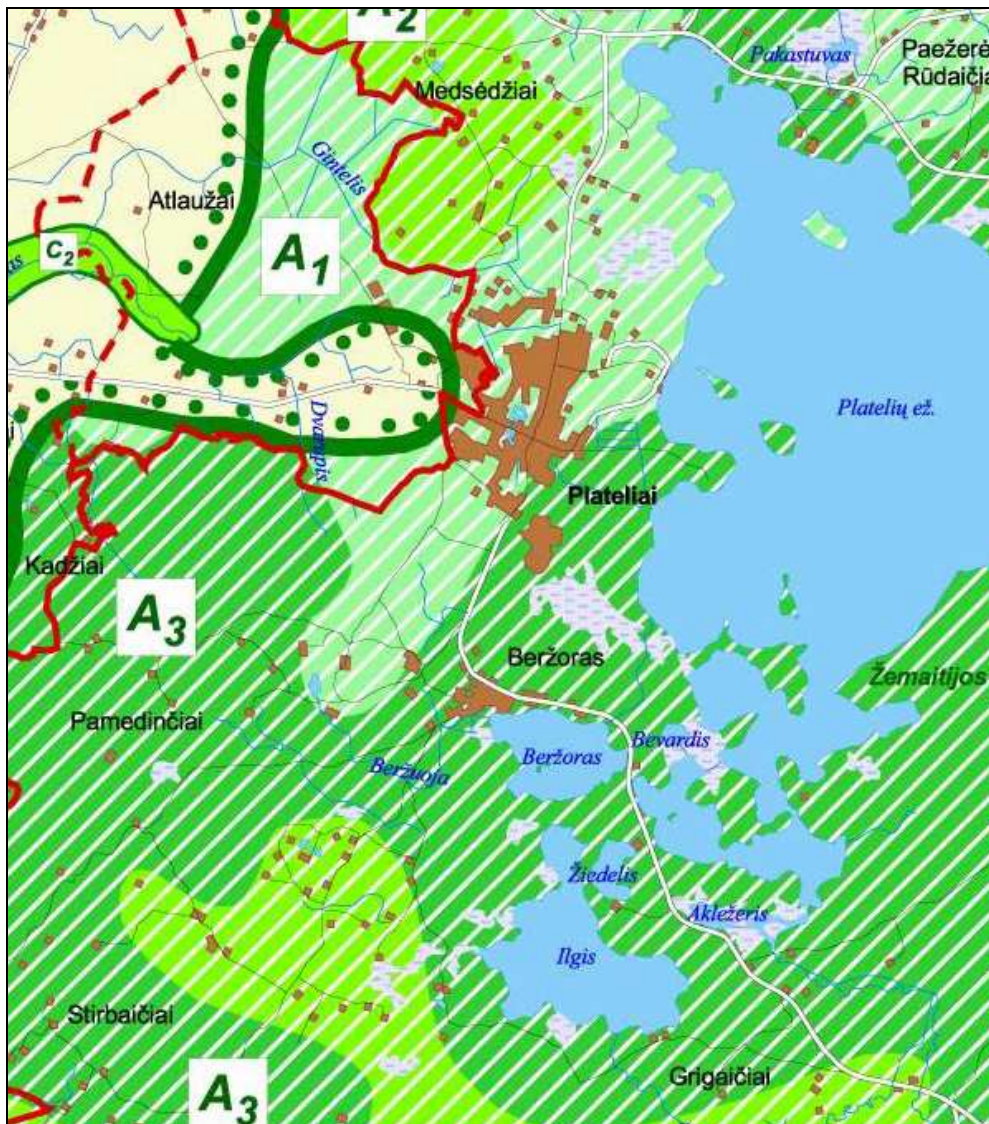
Įgyvendinant ekologinio kompensavimo sistemos koncepciją, 2002 metais gamtinis karkasas įteisintas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, o rengiant Telšių apskrities teritorijos bendrąjį planą ir Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą lokalizuotas stambesniame mastelyje.

Nustatytą gamtinio karkaso teritorinę sudėti Platelių miestelyje ir apylinkėse (žiūrėti 6.6.2. pav.) atstovauja: Žemaičių aukštumų vandenskyrinio masyvo formuojama Vakarų Lietuvos geoeologinė takoskyra* kurios ribose yra praktiškai visa planuojama teritorija, išskyrus nedidelę jos dalį vakariniame pakraštyje.

---

* *geoeologinės takoskyros* – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenų intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines geosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;

6.6.2. pav. Ištrauka iš Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano brėžinio „Gamtinis karkasas“

Gamtinio karkaso teritorijos - labai svarbi daugiavandė sistema, užtikrinanti teritorijos kraštovaizdžio stabilumą bei jame vykstančių migracinių ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ir gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę, garantuoja geresnę žmonių gyvenamosios aplinkos kokybę. Teritorinis gamtinio karkaso sistemos bei apsaugos ir tvarkymo režimų nustatymas bus sprendžiamas sekančiuose Platelių miestelio bendrojo plano etapuose.

Saugomų teritorijų sistemos dalis - *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos*. Atlikus tikrosios būklės analizę tenka konstatuoti, kad nagrinėjamoje teritorijoje šią saugomų teritorijų sistemos kategoriją atstovauja tik kai kurios apsaugos zonų grupių apsauginių zonų rūšys. Tai: kultūros paveldo objektų apsaugos zonos, elektros linijų, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų apsaugos zonos. Svarbi ekologinės apsaugos zonų grupė yra *sanitarinės apsaugos* – gamybinių ir komunalinių bei kitų ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonos. Platelių miestelyje

tokių objektų nėra daug, tačiau jų sanitarinės apsaugos zonų apimtys ir teritorinė lokalizacija dėl duomenų trūkumo nėra žinomos.

Siekiant išsaugoti geriamojo požeminio vandens kokybę, vandenviečių teritorijose ir jų apylinkėse pagal Lietuvos higienos normą HN 44:2006 (Žin., 2006, Nr. 81-3217) yra steigiamos vandenviečių sanitarinės apsaugos zonos (SAZ). Šias zonas minėtoje higienos normoje nustatyta tvarka steigia savivaldybė. Platelių miestelyje SAZ juostos yra išskirtos *Platelių I* ir *Platelių II* vandenvietėms. SAZ susideda iš trijų juostų. Griežto režimo apsaugos juosta (1-oji juosta) skirta saugoti vandenvietę ir joje esančius požeminio vandens kaptazo įrenginius nuo nuolatinės, atsitiktinės arba tyčinės taršos. Apribojimų juostos yra skirtos apsaugoti vandenvietę nuo mikrobinės (2-oji juosta) ir cheminės (3-joji juosta) taršos (žiūrėti brėžiniuose „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000*“, „*Inžinerinės infrastruktūros brėžinys, M 1:5000*“).

6.7. APLINKOS BŪKLĖ

Aplinkos oro kokybė

Aplinkos oro kokybė priklauso nuo stacionarių ir mobilių taršos šaltinių emisijos ir nuo meteorologinės sklaidos. Erdvinį oro taršos pasiskirstymą įtakoja stacionarių ir mobilių teršalų emisijos šaltinių teritorinis išsidėstymas, gatvių užstatymas bei gamtiniai veiksniai – meteorologinės ir orografinės sąlygos. Urbanizuotose teritorijose (miestuose, miesteliuose) palankios teršalų kaupimuisi sąlygos susidaro, kai orus lemia pastovios oro masės – anticiklonai, mažo atmosferos slėgio laukai. Didelė oro drėgmė, esant silpnam vėjui – rūkas, dulksna, taip pat sąlygoja didesnę oro užterštumą (apie *klimatines sąlygas* plačiau teksto skyriuje 6.2.).

Platelių miestelyje tėra keli pramonės ir sandėliavimo objektai, todėl dabartiniu metu pagrindiniai aplinkos oro teršėjai yra: energetikos objektai (vietinės katilinės), namų ūkis, transportas.

Stacionarių oro taršos šaltinių tarpe, kaip „stambiausius“ oro teršėjus reikėtų išskirti mokyklos ir vaikų darželio katilines. Šilumos gamybai naudojamos suskystintos dujos, kas sąlygoja mažesnius į aplinką išmetamų teršalų kiekius.

Platelių miestelyje oro kokybei neabejotinai didelę įtaką daro namų ūkis, nes iš privačių gyvenamųjų namų kaminų išmetama nemažai teršalų, kurių padaugėja šaltuoju metų laiku, kai intensyviai kūrenamos krosnys, o meteorologinės sąlygos nėra palankios jiems išsisklaidyti. Ši tarša yra niekieno nekontroliuojama, jos apimtys nežinomos.

Kitas svarbus teršalų emisijos šaltinis Platelių miestelyje yra autotransportas. Autotransporto sąlygojamos taršos apimtys priklauso nuo automobilių skaičiaus, eismo intensyvumo, suvartotų degalų kiekio, jų rūšies ir kokybės, transporto priemonių techninės būklės ir kt. Kokią dalį transporto sąlygojama oro tarša sudaro Platelių miestelyje duomenų nėra.

Pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą, kurios uždavinys yra pateikti visuomenei ir visoms suinteresuotoms organizacijoms sistemingą ir objektyvią informaciją apie oro užterštumo lygį, šalies teritorijoje yra įrengta 13 nepertraukiamai veikiančių oro kokybės kontrolės stočių. Aplinkos oro kokybė Platelių miestelyje pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą nėra

stebima. Platelių miestelyje oro kokybės tyrimai nebuvo atliekami, aplinkos oro monitoringas nevykdomas.

Plungės rajono savivaldybės Tarybos 2011 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T1-245 yra patvirtinta „Plungės rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo 2011-2017 metų programa ir jos įgyvendinimo priemonių planas“. Šioje programoje duomenų apie aplinkos oro kokybę Platelių miestelyje nepateikiama. 2011-2017 metų laikotarpiui numatomos kompleksinės oro kokybės valdymo priemonės, siekiant užtikrinti ir palaikyti tinkamą aplinkos oro kokybę.

Vandenių kokybė

Paviršinių vandenių kokybė priklauso nuo teršalų, patenkančių į vandens telkinius kiekių ir savybių bei pačių vandens telkinių ypatybių. Tarp pagrindinių vandens telkinių teršėjų yra komunalinis (namų ūkis), pramonė ir žemės ūkis. Gyventojų ir pramonės išleidžiami nutekamieji vandenys priskiriami taškinei taršai, o tarša iš žemės ūkio vadinama pasklidąja, tuo nurodant skirtingą sklaidos pobūdį. Taškinė tarša, nepaisant to, kad labai pakito ne tik bendras nuotekų kiekis (vandens suvartojimo pramonės ir komunaliniame sektoriuje sumažėjimas), pagerėjo jų išvalymo lygis (buvo modernizuojami ar statomi nuotekų valymo įrenginiai), išlieka viena iš labiausiai įtakojančių paviršinio vandens kokybę.

Miestelyje yra apie 7,5 km buitinių nuotekų tinklų, kuriais aptarnaujama 140 namų ūkių iš 185 (Plungės rajono vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano duomenys). Pagrindinė problema yra gyventojų atsakomybės klausimas - ne visi namų ūkiai yra prisijungę prie buitinių nuotekų tinklų. Šių namų ūkių kanalizacijos vamzdžiai yra nuvesti į kūdras, daubas, griovius, iš kurių teršalai patenka į Platelių ežerą. Be to, nuotekų valykla yra technologiškai pasenusi, neužtikrina kokybiško nuotekų išvalymo pagal visus parametrus.

Įgyvendinant ES struktūrinės paramos vandentvarkos ūkio plėtros projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Plungės rajone (Žemaičių Kalvarijoje, **Plateliuose**, Kuliuose)“ situacija vandentvarkos sektoriuje turėtų gerėti. Naujų nuotekų surinkimo tinklų plėtra sumažins neigiamą poveikį požeminiams ir atviriems vandens telkiniams, užtikrins patikimą atvirų vandens telkinių ir vandens ekosistemų apsaugą, didelį rekreacijos potencialą, vandens ekosistemų įvairovę ir biologinį produktyvumą.

Platelių miestelyje paviršiniai lietaus vandenys nuo važiuojamųjų gatvių dalių praktiškai nėra surenkami. Esami tinklai atlieka drenažo funkcijas ir surenka drėgmės perteklių iš individualių namų kiemų. Visas surenkamas vanduo be jokio valymo patenka į pakelės griovius arba susigeria į gruntą. Lietaus nuotekų tinklų ir valymo įrenginių projektavimas bei statyba išlieka prioritetiniu aplinkosauginiu uždaviniu.

Platelių miestelio vandentiekio sistema rūpinasi UAB „Plungės vandenys“, eksploatuojantys *Platelių* vandenvietę. Šioje vandenvietėje požeminis vanduo yra gėlas (0,2-0,4 g/l), kalcio, kalcio magnio hidrokarbonatinės sudėties. Jo kokybė iš esmės gera ir atitinka geriamojo vandens normas, išskyrus padidėjusias gamtinės kilmės geležies (iki 0,3-1,8mg/l), retsykais amonio (iki 0,5-1,2 mg/l), mangano (iki 0,05-0,08 mg/l) koncentracijas. Sekliuose kvartero sluoksniuose kartais

pasitaiko požeminio vandens taršos azoto junginiais (nitratais) atvejai. Platelių I –oje vandenvietėje vyraujanti nitratų koncentracija apie 8-25 mg/l. Nustatytos kitų toksinių rodiklių vertės gerokai mažesnės už leistinas. Bakteriologinė vandens būklė gera. Vandenvietės vandens kokybės užtikrinimui reikalingi geležies šalinimo įrenginiai.

Prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos neprisijungę gyventojai šachtiniais šuliniais eksploatuoja gruntinį vandenį. Skirtingai nuo gręžtinių, šachtiniai šuliniai negilūs, jų gruntinis vanduo neapsaugotas nuo paviršinio teršimo. Gruntinio vandens apsaugos požiūriu nagrinėjamoje teritorijoje hidrogeologinės sąlygos nėra palankios, todėl daugumos šachtinių šulinių vanduo yra prastas (dažniausiai dėl padidintos azoto junginių koncentracijos).

Platelių miestelis yra įsikūręs prie didžiausio ir gražiausio Žemaitijoje laikomo Platelių ežero. Platelių ežero vandens kokybė tiriama pagal valstybinio monitoringo programą. Tyrimų duomenimis Platelių ežeras yra pakankamai švarus, nestipriai užterštas biogenais. Fosforo kiekiai ežere neviršija DLK, nustatomi nedideli fitoplanktono masės bei chlorofilo „a“ kiekiai. Ežero trofinis statusas – mezotrofinis (nestipriai paveiktas antropogeniškai). Teršalai vis dar patenka į ežerą iš Platelių miestelio.

Kitų, su aplinkos kokybe: fizikine tarša (radioaktyviaja, elektromagnetinių laukų, triukšmo ir termine), dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinų lygių viršijimo atvejų nagrinėjamoje teritorijoje nėra konstatuota.

6.8. IŠVADOS

1. Platelių miestelio ribose naudingųjų iškasenų telkinių nėra. Keli telkiniai yra netoliese, tai: eksploatuojamas *Platelių* smėlio telkinys (prie vakarinės Platelių miestelio ribos) ir *Dvarlaukio* durpių telkinys (prie pietinės Platelių miestelio ribos).
2. Nagrinėjamoje teritorijoje gruntinis vanduo yra silpnai apsaugotas nuo paviršinės taršos.
3. Pagal LR teritorijos geomorfologinį rajonavimą Platelių miestelis patenka į Žemaičių – Kuršo srities Vidurio Žemaičių aukštumos geomorfologinio rajono *Platelių- Lieplaukės* geomorfologinio mikrorajono ribas.
4. Platelių miestelio, kaip ir Plungės rajono, klimatą galima apibūdinti kaip vidutiniškai šiltą su sniegingomis žiemomis ir dažniais atodrėkiais, vėsesniais pavasariais ir vasaromis, šiltu rudeniu.
5. Platelių miestelis yra įsikūręs prie gražiausio ir didžiausio ežero Žemaitijoje – *Platelių* (plotas 1181,5 ha).
6. Platelių miestelį praktiškai iš visų pusių supa natūralaus ir santykinai natūralaus kraštovaizdžio teritorijos, pasižyminčios biologine įvairove (šiaurinėje - Medsėdžių

- miškėliai, rytinėje - Šeirės miškas, Šeirės pelkė, Dvarlaukio pelkė, pietinėje - Liepijos miškas).
7. 92% Platelių miestelio teritorijos patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Žemaitijos nacionalinio parko ribas.
  8. Nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje skiriamos sekančios nacionalinio parko funkcinio prioriteto zonos: *Platelių urbanistinis draustinis*, *Siberijos telmologinis draustinis* (dalis), ekologinės apsaugos, rekreacinio ir žemės ūkio prioriteto zonos.
  9. Miestelyje ir artimose apylinkėse yra keturi gamtos paveldo objektai: *Platelių vinkšna*, *Raganos uosis*, *Platelių liepa*, *Ubagų kalno akmuo*.
  10. Platelių miestelyje ir apylinkėse išskirtos dvi „*Natura 2000*“ buveinių bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos: Žemaitijos nacionalinis parkas (BAST), Žemaitijos nacionalinis parkas (PAST).
  11. Gamtinio karkaso teritorijas, turinčias kompensuoti urbanistinio-ūkinio vystymo poveikį atstovauja *Vakarų Lietuvos geoekologinė takoskyra*.
  12. Esmingesnių su aplinkos kokybe – oro, vandens, fizikine, dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinių lygių viršijimo atvejų nagrinėjamoje teritorijoje nėra konstatuota

7. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

Lietuvos kontekste Plungės rajono nekilnojamas kultūros paveldas išsiskiria didele objektų gausa ir ryškia istorine, archeologine, architektūrine, memorialine bei etnografinė verte. Šiuo metu Platelių miestelyje yra 17 registruotų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų. Kultūros paveldo objektais laikomi pavieniai ar į kompleksą įeinantys objektai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, t.y. žemės sklypuose, sklypų dalyse, vandens, miško plotuose ar jų dalyse esantys statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, kurie turi vertingųjų savybių ir kartu su jais priskirta teritorija yra atskiri daiktinės teisės objektai ar gali jais būti (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, Žin., 2004, Nr. 153-5571, str. 1.13).

7.1 KULTŪRINĖ VERTĖ IR FIZINĖ BŪKLĖ

LR kultūros vertybių registre įrašyta 17 registruotų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, esančių Platelių miestelyje, iš jų 10 valstybės saugomų. Platelių miestelyje yra du kompleksai, kita dalis kultūros paveldo objektų yra pavieniai.

7.1.1. lentelė. Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas

Eil. Nr.	Kultūros vertybės pavadinimas	Kultūrinė vertė ir pagrindiniai duomenys	Unikalus objekto kodas	Kiti kodai	Adresas
Statinių sąrašas					
1.	Šv. apašt. Petro ir Pauliaus bažnyčios kompleksas	 Teritorijos plotas: 0,3 ha	1548	G185K, AtV555	Plateliai
2.	Bažnyčia (priklauso kompleksui Nr. 1548)		23666	G18K1	Plateliai
3.	Varpinė (priklauso kompleksui Nr. 1548)		23667	G185K2	Plateliai

<p>4.</p>	<p>Platelių dvaro sodyba (Kompleksas)</p>	 <p>Teritorijos plotas: 173000 kv. m. Vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas: 0 Fizinio apsaugos zonos pozonio plotas: 0 Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Pagrindiniai dvaro sodybą formuojantys elementai: užstatymas (šiuo metu likę 6 dvaro laikotarpio pastatai, 3 pastatų - pamatų liekanos), želdynai (parkas, sodo liekanos), vandenys (3 kūdros). Užstatymas: Šiuo metu išlikę 6 dvaro laikotarpio statiniai. Sodybos planinėje struktūroje, kuri pradėjo formuotis XVII a. pab., ryškios 2 pastatų koncentracijos: š. dvaro sodybos dalyje abipus Didžiosios g. (kelio į Gintališkę) - centrinė pastatų grupė (buv. rūmai, ledainė, oranžerija - šių pastatų likę tik pamatai, oficina G214K5) v.ir p. - dvaro sodybos ūkinių pastatų koncentracija: svirnas G214K3, kluonas G214K1, arklidė G214K4, rūsys G214K2, kumetynas. Išlikusių pastatų architektūrai būdinga XIX a. II p. liaudies architektūros tradicijos (oficina G214K5, kluonas G214K1, kumetynas), istorizmo laikotarpio "plytų stilius"(arklidė G214K4, oranžerija, buv. v. sodybos dalyje, nugriauta), neogotinių formų interpretacija (svirnas G214K3). Želdynai: Parkas išsidėstęs sodybos r. dalyje ir pagal savo kompozicines savybes priskiriamas mišrių parkų grupei (žiūrėti papildomą aprašą). Sodus - želdiniais apaugusi kalva r. sodybos dalyje, kurios v. ribą žymi senų kaštonų alėja. Kalvos p. šlaite išlikę seni sulaukėję vaismedžiai. Vandenys: Dirbtiniai: 3 nesusisiekiantys tarpusavyje tvenkiniai: 1. Tvenkinys parko š.r. kampe, 2. tvenkinys į š. nuo rūsių G214K2 parke, 3. tvenkinys p. dvaro sodybos dalyje, ūkiniame sektoriuje. Amžius: XIX a.-XX a. pr.</p>	<p>447</p>	<p>G214K, IP548, LA413/189 4</p>	<p>Plateliai</p>
<p>5.</p>	<p>Kluonas (priklauso kompleksui Nr. 447)</p>	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Buv. stačiakampio plano, kompaktinio tūrio pastatas. Rekonstrukcijos metu pritaikius kultūros namams, pastato tūris ir vidaus suplanavimas pakeisti, pristatyti priestatai prie š.r. ir p.v. fasadų. Amžius: XIX a. II p. Stilius: Liaudies architektūra.</p>	<p>24798</p>	<p>G214K1</p>	<p>Didžioji g. 21, Plateliai</p>

6.	Rūsysis (priklauso kompleksui Nr. 447)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Buv. stačiakampio plano, kompaktinio tūrio statinys su virš žemės iškilusia siena ir stogu. Rekonstravus, pastatas praplėstas, iškeltas I a. su mansarda.</p> <p>Amžius: XIX a. II p.</p> <p>Stilius: Be stiliaus bruožų.</p>	24799	G214K2	Didžioji g. 19, Plateliai
7.	Svirnass (priklauso kompleksui Nr. 447)	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, tipiškas)</p> <p>Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinis, stačiakampio plano, 1 a. su pastoge; stogo forma – pagrindinės dalies – pusvalminė, P ir Š fasadų prieangių – vienašlaitė; kiti stogo elementai – plytų mūro dūmtraukis</p> <p>Amžius: apie 1850 m.</p>	24800	G214K3	Didžioji g. 22, Plateliai
8.	Arklidė (priklauso kompleksui Nr. 447)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Stačiakampio plano, kompaktinio tūrio, 1 a. pastatas. Prie p.v. fasado pristatytas priestatas. Įėjimai p.v, š.r. ir š.v. fasaduose.</p> <p>Amžius: XIX a.II p.</p> <p>Stilius: Istorizmo laikotarpis, "plytų stilius".</p>	24801	G214K4	Plateliai
9.	Oficina (priklauso kompleksui Nr. 447)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Stačiakampio plano, kompaktinio tūrio, 1 a.</p>	24802	G214K5	Didžioji g. 22, Plateliai

		<p>pastatas. Prie galinių p.v. ir š.r. fasadų pristatyti prieangiai. Planinė struktūra iš dalies pakeista, pastatą pritaikius 4 butams (buvo 2 butai). Išlikę pagrindinės skersinės kapitalios sienos, skaidę pastatą į 3 narvelius: centrinį su rūkyklos patalpa ir 2 priemenėmis bei 2 šoninius narvelius - butus. Įėjimai į pastatą buvę p.r. ir š.v. fasaduose.</p> <p>Amžius: XIX a. pab. Stilius: Liaudies architektūra.</p>			
10.	Parkas (priklauso kompleksui Nr. 447)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Parkas pradėtas formuoti XVII a. pab. 1905 m. dvaro sodybos planas rodo, kad parkas buvo išraižytas gana taisyklingo, stačiakampio takų tinklo. Mūsų dienas pasiekę parko fragmentai priskiriami mišrių parkų grupei. Centrinėje parko dalyje dominavo geometrinio planavimo elementai: parteris priešais rūmus (sunikęs), alėjų tinklas. Išlikusi parko dalis, gaubianti buv. centrinę, reprezentacinę sodybos dalį iš š., r., ir v. pasižymi laisvo planavimo bruožais: dominuoja plastiškų formų parko takų tinklas, siauri vingiuotų kontūrų medynai supa mažas netaisyklingas erdves - parko erdvinė struktūra apibūdinama kaip daugiaerdvė su centrinėmis persiliejančiomis erdvėmis. Alėjos: Liepų alėja, besitęsianti v. parko riba (lygiagrečiai tvorai). Liepų alėja, š. parko dalyje, nuo rūmų (neišlikę) vedanti į bažnyčią. Paprastųjų kaštonų, klevų alėjos fragmentai, išryškinantys p. parko ribą. Eglų alėja p. parko dalyje (neišlikusi). Želdinių dendrologinė sudėtis: Vietiniai medžiai ir krūmai: Eglė paprastoji, ąžuolas paprastasis, baltalksnis, beržas karpotasis, beržas karpotasis, beržas plaukuotasis, blindė, drebulė, erškėtis paprastasis, gudobelė vienapiestė, guoba kalninė, ieva paprastoji, klevas paprastasis, lazdynas paprastasis, obelis miškinė, serbentas kalninis, skirpstas paprastasis, skroblas paprastasis, šermukšnis paprastasis, putinas paprastasis, raugerškis paprastasis, uosis paprastasis, žilvitis. Amžius: XIX a.</p>	24803	G214K6	Plateliai
Archeologinės vertybės					
1.	Platelių dvarvietė, vad. Dvaro kalva, Šventorkalniu	 <p>Teritorijos plotas: 72000 kv. m</p>	16208	A808P, AV2039	Plateliai

		<p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Dvaras buvo įsikūręs Platelių ežero pusiasalyje. Šiaurinėje pusiasalio dalyje yra Šventorkalnių vad. kalva. Tai ovalo formos apie 230 m ilgio r.-v. kryptimi ir 150 m pločio kalva, kurią iš š. ir r. juosia ežeras, iš v.- pelkė, iš p. - drėgna griova, skirianti Šventorkalnį nuo p. dvarvietės dalyje esančios Dvaro arba Apvaliosios kalvos. Pastaroji kalva taip pat ovali su 60x50 m dydžio aikštele, stačiais apie 8 m aukščio šlaitais. Išmatavimai/plotas: 300 m ilgio š.-p. kryptimi ir iki 270 m pločio. Atsiradimo data: XV-XVII a. (įtvieriamieji strėlių antgaliai galėtų siekti ir XIV a.).</p>			
Dailės vertybės					
1.	Arnotai (3)		13248	DV2099	Plateliai
2.	Paveikslas "Šv. Ona" su aptaisu		13247	DV2098	Plateliai
3.	Paveikslas "Šventoji šeima" su aptaisu		13247	DV2098	Plateliai
4.	Procesijų kryžius su Nukryžiuotojo skulptūra		13249	DV2100	Plateliai
5.	Taurė	-	4931	DR839	Plateliai

6.	Varpas	 <p>Autorius: M. Dornmanas (M. Dornmann)</p>	4932	DR840	Plateliai
Už miestelio ribos esančios vertybės					
1.	Etnoarchitektūrinė sodyba (Kompleksas-privatus)	 <p>Teritorijos plotas: 7200 kv.m Vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas: 0 Fizinio apsaugos zonos pozonio plotas: 0 Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): UŽSTATYMAS. Pastatai išdėstyti sodybos keliuko v. pusėje. Namai ir tvartai orientuoti š.p. kryptimi, o svirnas - š.r.-p.v. kryptimi. Tarp gyvenamo namo ir svirno susidariusioje erdvėje - švarusis kiemas. Už namo - ūkinis kiemas, kurio erdvę uždaro tvartas. Įvažiuojant į sodybą, arčiausiai kelio, stovi naujas ūkinis pastatas (1995 m. projektas). Sodyba neaptverta. MAŽOSIOS ARCHITEKTŪRINĖS FORMOS. Sodybos švariajame kieme stovi medinis kryžius (nuotrauka 04). Amžius: XIX a.</p>	1547	G439K, AtV554	Medsėdžių k.
2.	Namai (Priklauso kompleksui 1547)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Pailgo stačiakampio plano, vieno aukšto su pastoge, dominuojančiu keturšlaičiu stogu su čiukurais namas. Namo centre dvi priemenės su kaminiu tarp jų ir duonkepe krosnimi. Pietiniame namo gale yra keturi pereinami kambariai, o šiauriniame - svečių kambarys - kamara. Namo šiaurės rytų kampe yra dar viena kamara su atskiru įėjimu, o šiaurės vakarų kampe pristatytas ūkinis priestatas - garažas, kurio stogas sujungtas su namo stogu. Atsiradimo data: 1864 m. Stilius: Liaudies architektūra. Autorius: Nežinomi.</p>	28243	G439K1	Medsėdžių k.

3.	Svirnas (Priklauso kompleksui 1547)	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): Stačiakampio plano, 1 a. su palėpe, dvišlaičiu stogu, kompaktiškas ūkinis pastatas. Naudojamas įėjimas yra p.r. fasade. Svirną pritaikius gyventi, du įėjimai š.v. fasade, kuris buvo pagrindiniu, liko nenaudojami. Stogas buvo čiukurinis. Prie p.r. fasado pristatyta stoginė. Vis tik išlikęs tradicinio svirno vaizdas.</p> <p>Amžius: XIX a. II p.</p> <p>Stilius: Liaudies architektūra.</p> <p>Autorius: Nežinomi.</p>	28244	G439K2	Medsėdžių k.
4.	Svirnas	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Etnokultūrinis (lemiantis reikšmingumą, tipiškas), Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, tipiškas)</p> <p>Teritorijos plotas: 1494 kv. m</p> <p>Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinis, stačiakampio plano, 1 a. su pastoge ; stogo forma – čiukurinė ; dangos medžiaga ar jos tipas – medinių malksnų dangos tipas; Fasadų architektūrinis sprendimas – tradicinis liaudiškas</p> <p>Amžius: 1850 m.</p>	1546	AtV553	Medsėdžių k.
5.	Koplytėlė prie medžio su Marijos Maloningosios skulptūra	<p>Autorius: L. Zeniauskas</p>	13245	DV2096	Medsėdžių k.

Pagrindinės Platelių miestelio kultūros paveldo apsaugos gairės, kurios užtikrintų kultūros paveldo objektų išsaugojimą, jų patrauklumo didinimą, pritaikymą miestelio poreikiams ir pažintinio turizmo reikmėms nustatomos Platelių miestelio teritorijos bendrojo plano koncepcijos studijoje.

Miestelio teritorijos bendrajame plane numatoma išsaugoti objektus ir teritorijas, kuriose gausu paveldo vertybių, išlaikyti jas autentiškomis, prieinamomis visuomenei, kad šio paveldo pilnatvė būtų perduota ateities kartoms.

7.2. TERITORINĖ NEKILNOJAMO KULTŪROS PAVELDO SKLAIDA, APSAUGOS ZONOS

Platelių miestelio teritorijos kultūros paveldo vertybės yra pavienės, išskyrus kelis kompleksus. Dauguma kultūros vertybių yra miestelio pietinėje dalyje – prie Didžiosios gatvės. Net penkios kultūros vertybės yra šiaurinėje pusėje nuo Platelių miestelio ribos.

Platelių miestelyje nei vienam kultūros paveldo objektui nėra nustatytos apsaugos zonos. Apsaugos zonomis laikomos greta saugomo kultūros paveldo objekto ar vietovės esančios teritorijos, kurioms nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos, kad kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės būtų apsaugotos nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimose teritorijose poveikio. Saugomos nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijose ir apsaugos zonos tvarkomos pagal jų apsaugos reglamentus vadovaujantis Kultūros paveldo objektų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais bei saugomų teritorijų planais. Veikla kultūros paveldo objektuose bei jų teritorijose turi būti vykdoma (laikantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų teritorijų ir Teritorijų planavimo įstatymų) pagal reglamentus, nustatančius paveldosaugos reikalavimus kiekvienam kultūros paveldo objektui arba pagal detalius reglamentus, numatytuose planavimo dokumentuose.

IŠVADOS:

- Platelių teritorijoje identifikuota 17 miesteliui reikšmingų kultūros paveldo objektų, kurie įtraukti į LR Kultūros vertybių registrą. Už miestelio teritorijos ribų identifikuoti 5 kultūros paveldo objektai.
- Platelių miestelio teritorijos bendruoju planu siekiama nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių išsaugojimo, dar didesnių jų pritaikymo visuomenės lankymui, galimybių, išryškinti ir atskleisti istorines bei kraštovaizdines vertes, skatinti kultūrinio ir pažintinio turizmo plėtrą bei su kultūros paveldo tvarkyba susijusias veiklas ir tradicinius amatus.
- Kultūros paveldo objektų apsaugos gairės miestelio teritorijoje apibrėžiamos Platelių teritorijos bendrojo plano koncepcijos stadijoje Kultūros paveldo apsaugos dalyje.

8. SUSISIEKIMO SISTEMA

Plateliai – šiaurinėje Plungės rajono savivaldybės teritorijos dalyje esantis miestelis, įsikūręs greta rajoninės reikšmės kelių sankirtos. Miestelis nuo savivaldybės centro - Plungės nutolęs 20 km atstumu ir turi gana patogų susisiekimą. Plateliai nuo trečio pagal gyventojų skaičių Lietuvos miesto Klaipėdos yra nutolę 70 km atstumu. Su kitais didžiais Lietuvos miestais susisiekti yra nepatogu. Atstumas iki Vilniaus yra 305 km, iki Kauno – 210 km, iki Panevėžio – 187 km.

8.1. VALSTYBINĖS REIKŠMĖS KELIŲ TINKLAS

Išorinius miestelio ryšius su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis užtikrina 2 rajoninės reikšmės keliai vedantys link Salantų, Alsėdžių ir Pauošnių (žr. 8.1.1. lentelę).

8.1.1. Lentelė. Miestelio išoriniai ryšiai valstybinės reikšmės keliais

Kelio Nr.	Pavadinimas	Reikšmė	Kategorija	Kelio juosta, m*	Apsaugos zona, m**
3202	Pauošniai–Plateliai	Rajoninis	V	18	20
2302	Salantai–Plateliai–Alsėdžiai	Rajoninis	V	18	20

* pagal LR Kelių įstatymą.

** pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų“.

Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas kelyje Nr. 3202 „Pauošniai–Plateliai“ 2012 metais siekė 822 aut./p. Transporto priemonių srautai 2009 - 2012 metų laikotarpiu smuko vidutiniškai 9,0% per metus. Krovininio transporto srautai nekito ir sudarė 5,4-7,3% nuo bendro srauto.

8.1.2. Lentelė. Eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose, 2009-2012 m. [2]

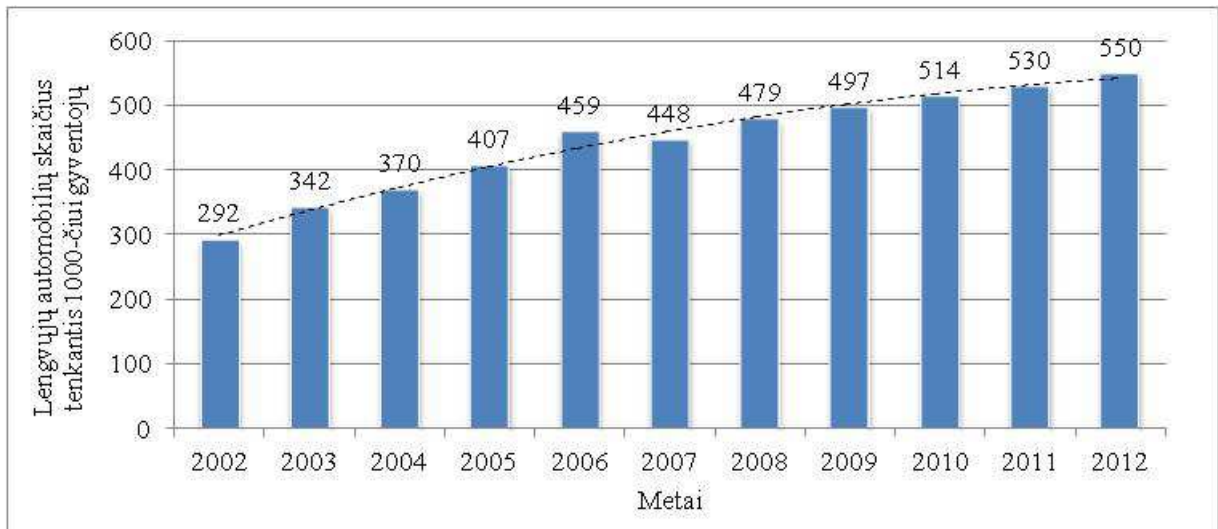
Kelio Nr.	Kelio pavadinimas	VMPEI	2009	2010	2011	2012	Vid. Metinis transporto srautų augimas 2009-2012
3202	Pauošniai–Plateliai	Bendras	1092	1064	806	822	-9,0%
		Krovininis	59	59	59	59	0,0%
		Krovininio dalis, %	5,4%	5,5%	7,3%	7,2%	
2302	Salantai–Plateliai–Alsėdžiai (link Salantų)	Bendras	412	409	459	468	4,3%
		Krovininis	35	35	39	39	3,7%
		Krovininio dalis, %	8,5%	8,6%	8,5%	8,3%	
2302	Salantai–Plateliai–Alsėdžiai (link Alsėdžių)	Bendras	815	809	862	879	2,6%
		Krovininis	43	43	84	87	26,5%
		Krovininio dalis, %	5,3%	5,3%	9,7%	9,9%	

Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas kelyje Nr. 2302 „Salantai–Plateliai–Alsėdžiai“ 2012 m. Alsėdžių kryptimi siekė nuo 879 aut./p, o Salantų kryptimi 468 aut./p. 2009-2012 metų laikotarpyje šio kelio abiejose atkarpose pastebimas transporto srautų augimas, atitinkamai 4,3 ir 2,6 %.

Rajoninis kelias Nr. 3202 ir rajoninio kelio Nr. 2302 atkarpa nuo Platelių iki krašto kelio Nr. 164 (link Alsėdžių) formuoja pagrindines jungtis, kuriomis miestelis pasiekiamas iš aukštesnės kategorijos kelių. Šiose atkarpose VMPEI yra ženkliai aukštesnis negu vidutinis VMPEI analogiškuose keliuose Respublikoje (357 aut./para), atitinkamai 2,3-2,5 karto. Rajoninio kelio Nr. 2302 atkarpa nuo Platelių iki krašto kelio Nr. 169 (link Salantų) yra mažiau intensyvi, tačiau joje eismo intensyvumas 1,3 karto didesnis, nei vidutinis VMPEI šalies rajoniniuose keliuose. Pagrindine sąlyginai didelių srautų priežastimi yra rekreacinė miestelio reikšmė ir jos sukuriami turistų srautai.

8.2. AUTOMOBILIZACIJOS LYGIS

Per pastaruosius dešimt metų automobilizacijos lygis Plungės rajono savivaldybėje išaugo 1,9 karto. Nors jo augimo sparta iš lėto ir mažėja, tačiau prognozuojamas augimas iki prisotinimo ribos - 600 aut./1000 gyv. Augant lengvųjų automobilių skaičiui gali didėti ir transporto srautai gatvėse, neigiamas transporto poveikis, bei avaringumas.

8.2.1. pav. Automobilizacijos lygio tendencijos 2002-2012 m.

8.3. VIEŠASIS TRANSPORTAS

Be privataus susisiekimo automobiliais išoriniai ryšiai su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis ir savivaldybės centru gali būti realizuojami priemiestinių autobusų maršrutais.

Per Platelius veda trys priemiestiniai autobusų maršrutai aptarnaujami Plungės autobusų stoties. Šie maršrutai leidžia susisiekti su savivaldybės centru dviem kryptimis: vakarų – maršrutas „**Plateliai per Šateikius**“ ir rytų – du maršrutai „**Plateliai per Babrungėnus**“ ir „**Gilaičiai per Platelius**“. Nors susisiekimo galimybės paminėtomis kryptimis egzistuoja praktiškai kiekvieną dieną, tačiau dėl išaugusio automobilizacijos lygio, gerėjančio pragyvenimo lygio, senėjančio transporto priemonių parko viešasis transportas praranda savo pozicijas ir juo naudojasi vis mažiau keleivių. Miestelio teritorijoje yra viena viešojo transporto stotelė Žemaičių Kalvarijos gatvėje, apie kurią koncentruojasi nemaža dalis miestelio gyventojų.

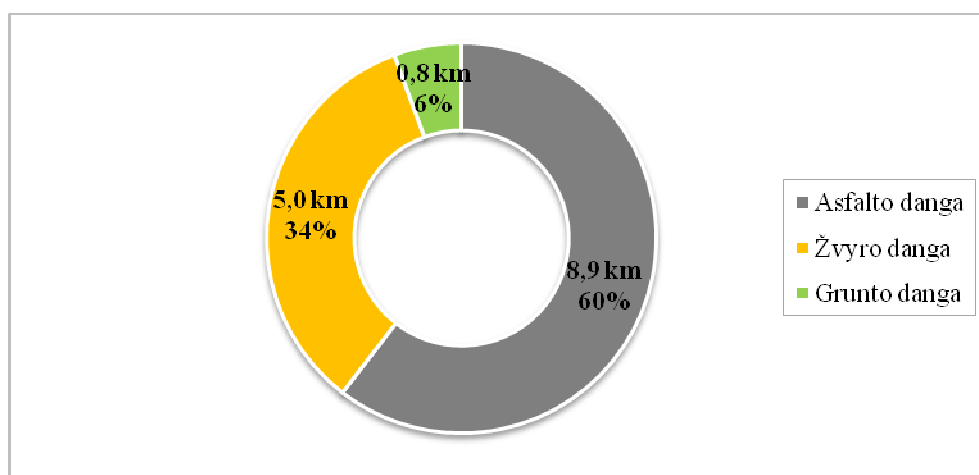
8.4. MIESTELIO GATVIŲ TINKLAS

Susisiekimo sistemos funkcionavimui didelę įtaką daro ne tik esamas gatvių tinklas, bet ir miesto urbanistinis modelis ir jį apibūdinantys rodikliai. Dėl šių priežasčių reikia įvertinti indikatorius atspindinčius miesto dydį, gyventojų tankumą, gatvių tinklo tankumą ir pan.

8.4.1. Lentelė. Lyginamieji gyvenviečių urbanistiniai ir susisiekimo rodikliai

Rodiklis	Reikšmė
Administracinių ribų teritorija, km ²	2,0
Gyventojų skaičius (2011 m.)	857
Gyventojų tankis, gyv./km ²	429
Bendras gatvių ir kelių ilgis, km	14,7
Bendras gatvių ir kelių tinklo tankis km/km ²	7,4

Bendras gatvių ir kelių tinklo ilgis miesto teritorijoje yra 14,7 km, o tankis 7,4 km/km². Apie 60% gatvių ir kelių turi asfaltbetonio dangą, 34 % žvyro, 6 % be dangos (gruntkeliai). Didžioji dalis gatvių, išskyrus valstybinių kelių tęsinius yra siauros, dauguma jų neturi šaligatvių, eismo dalyviai juda važiuojamąja dalimi.

8.4.1 pav. Miestelio gatvių ir kelių dangos

Svarbiausius transportinius koridorius miestelyje suformuoja Žemaitės, Didžioji, Žemaičių Kalvarijos ir Ežero gatvės, kurios yra valstybinės reikšmės kelių tęsiniai. Juose fiksuojamas didžiausias eismo intensyvumas, jie aptarnauja pagrindinius transporto ryšius. O šių gatvių sankryžoje istoriškai susiformavo miestelio aptarnavimo centras.

8.5. DVIRAČIŲ IR PĖSČIŲJŲ TRASŲ TINKLAS

Šalia rajoninės reikšmės kelio Nr. 3202 nuo Beržoro ežero link Platelių miestelio veda dviračių takas miestelio gyventojams tarnaujantis rekreaciniais tikslais. Miestelio teritorijoje veikia dviračių nuomos punktas, kuriuo sezono metu turistai aktyviai naudojami.

Deja pačioje miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta. Pėstieji ir dviratininkai priversti naudotis gatvių

važiuojamąja dalimi, kuri dažnai neatitinka gatvių norminių parametru. Todėl atsižvelgiant į rekreacinį miestelio pobūdį būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miestelio pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą.

Atsižvelgiant į anksčiau suplanuotas dviračių trasas ir integruojant esamą infrastruktūrą, urbanizuotose ir urbanizuojamose teritorijose būtina sukurti dviračių trasų tinklą ir parinkti tinkamą infrastruktūrą, taip, kad būtų užtikrintas patogus turistų judėjimas, bei būtų patenkinti miestelio gyventojų kasdienio susisiekimo poreikiai.

Pėsčiųjų takų tinklas taip pat nėra išplėtotas. Miestelyje yra nemažai gatvių neturinčių šaligatvių, taip pat dalis esamų šaligatvių yra prastos būklės. Kartais pėstieji turi naudotis gatvės važiuojamąja dalimi arba kelkraščiais.

8.6. EISMO SAUGUMAS

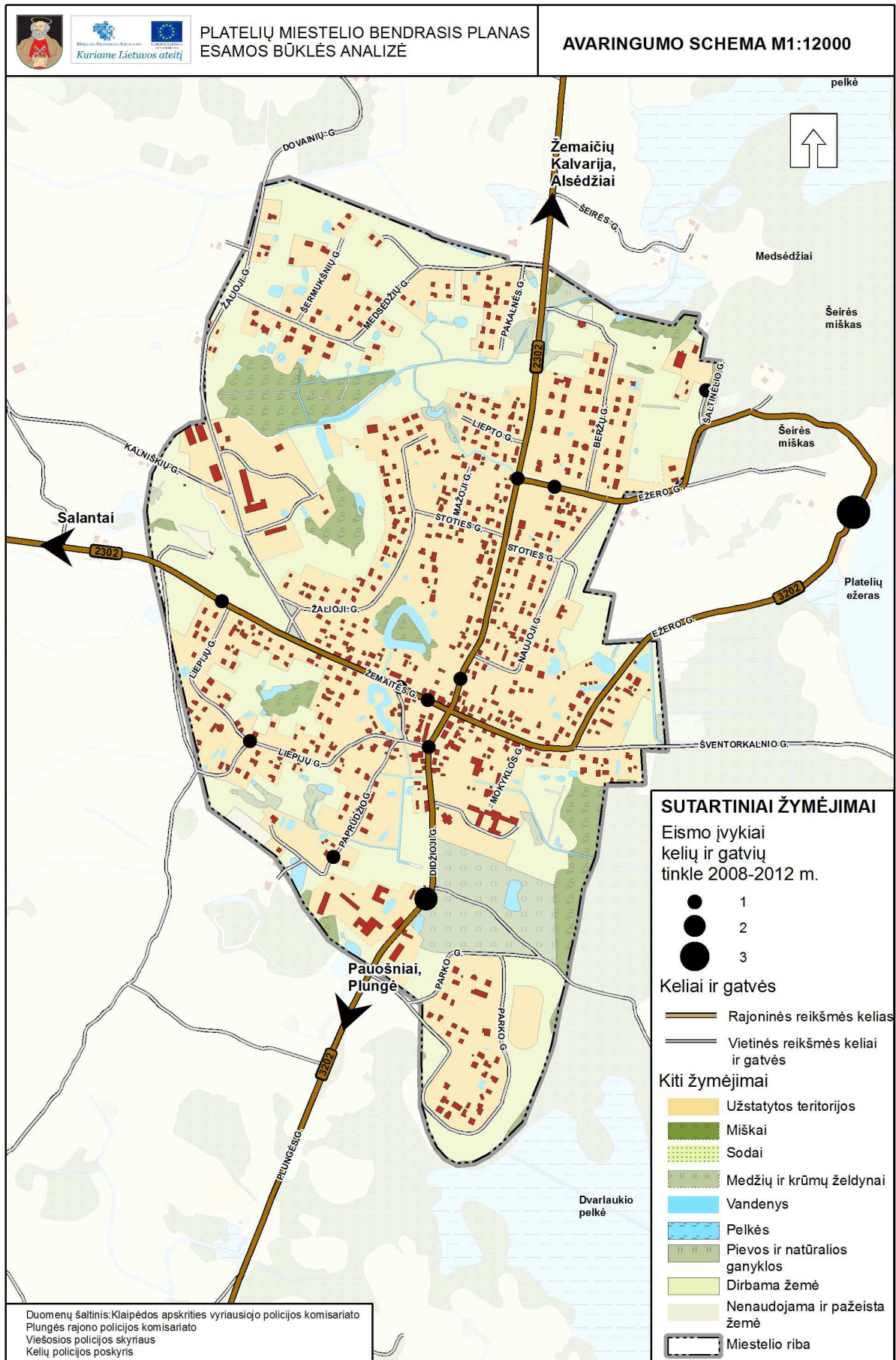
Eismo įvykiai pagal pasekmes skirstomi į įskaitinius, kurių metu sužeidžiami ar žūsta eismo dalyviai ir techninius, kai apgadinamos transporto priemonės arba bet koks įvykio vietoje buvęs turtas.

Plungės rajono policijos komisariatas pateikė duomenis apie Platelių miestelyje 2008-2012 m. įvykusius eismo įvykius. Komisariato duomenimis per šį laikotarpį įvyko 19-ka eismo įvykių iš kurių du buvo įskaitiniai, o likusieji techniniai (žr. 4 lentelę). Šešiolikai eismo įvykių buvo galima tiksliai identifikuoti geografinę padėtį – jie pavaizduoti avaringumo schemeje (žr. 3 pav.).

Pagal komisariato pateiktus duomenis pagrindine eismo įvykių priežastimi išlieka saugaus atstumo nesilaikymas ir greičio viršijimas. Greitį vairuotojai paprastai viršija įvažiavę į gyvenamąją vietovę, kuomet gretimas užstatymas nesukuria gyvenvietės įspūdžio ir neįsijaučia poreikis važiuoti lėčiau. Miestelyje tai būdinga Didžiąjai gatvei. Eismo drausmė gali būti užtikrinama taikant inžinerines eismo saugumo gerinimo priemones.

8.6.1. Lentelė. Eismo įvykių skaičius Platelių miestelyje 2009-2012 m.

Eismo įvykio rūšis	Skaičius	Sužeista	Žuvo
Įskaitiniai	2	2	0
Techniniai	17	-	-

8.6.1. pav. Avaringumo schema

8.7. IŠVADOS:

1. Platelių miestelis dėl savo rekreacinės reikšmės pritraukia nemažus turistų srautus dėl ko eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose yra gerokai didesnis nei analogiškų kelių vidutinis eismo intensyvumas šalyje.
2. Miestelio išoriniai ryšiai su kitomis gyvenvietėmis dažniausiai realizuojami privačiais automobiliais, kadangi viešasis transportas dėl gerėjančio pragyvenimo lygio ir prastėjančios aptarnavimo kokybės praranda savo pozicijas.
3. Svarbiausius transportinius koridorius miestelyje suformuoja Žemaitės, Didžioji, Žemaičių Kalvarijos ir Ežero gatvės, kurios yra valstybinės reikšmės kelių tęsiniai. Juose fiksuojamas didžiausias eismo intensyvumas, jie aptarnauja pagrindinius transporto ryšius.
4. Miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta. Pėstieji ir dviratininkai priversti naudotis gatvių važiuojamąja dalimi, kuri dažnai neatitinka gatvių norminių parametrų. Todėl atsižvelgiant į rekreacinį miestelio pobūdį būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miestelio pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą.
5. Platelių miestelyje 2008-2012 m. laikotarpyje įvyko 19-ka eismo įvykių iš kurių 2 buvo įskaitiniai, o likusieji techniniai. Pagrindine eismo įvykių priežastimi išlieka saugaus atstumo nesilaikymas ir greičio viršijimas. Kaip pirminė ir pigiausia priemonė eismo drausmei užtikrinti turi būti taikomos inžinerines eismo saugumo gerinimo priemonės.

9. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

9.1. GERIAMO VANDENS TIEKIMAS

Platelių miestelyje yra įrengta centralizuota vandens tiekimo sistema. Plateliuose yra viena vandenvietė su keturiais gręžiniais. Gręžiniai įrengti 1979 m. (Nr.5190), 1984 m. (Nr.19633) ir 1991 m. (Nr.19651, Nr.19652). Vanduo išgaunamas iš agIII vandeningojo sluoksnio. Jos ištekliai yra aprobuoti 2007 m pagal kategorijas: A- 140m³/d, B-160 m³/d. Vidutiniškai per parą joje išgaunama apie 150 m³ vandens. Vandenvietei nustatyta sanitarinė apsaugos zona. Vandenvietės SAZ 3B juosta apima didelę dalį miestelio urbanizuotos teritorijos.

9.1.1 pav. Gręžinių išdėstymo schema Platelių vandenvietėje

Informacijos šaltinis: Lietuvos geologijos tarnybos tinklalapis

Išgaunamas vanduo turi padidintą geležies junginių ir nitratų (8-25 mg/l). Vandenvietėje įrengta vandens ruošykla.

Vandentiekio tinklai yra įrengti didžiojoje urbanizuotoje gyvenvietės dalyje. Vandentiekio tinklai tik dalinai atitinka gatvių tinklą. Anksčiau tiesti vandentiekio vamzdynai eina per dabar jau suformuotus privačius sklypus.

Plateliuose 2011-2012 m buvo realizuota vandentiekio tinklų plėtra, remiama ES struktūrinių fondų lėšomis. Centralizuotą geriamo vandens tiekimo sistemą eksploatuoja UAB „Plungės vandenys“. Yra parengtas Plungės rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, kuris nustatė viešojo vandens tiekimo teritorijas.

9.2. NUOTEKŲ TVARKYMAS

Nuotekų valykla yra šiaurinėje miestelio dalyje. Tai nauji biologiniai valymo įrenginiai. Nuotekų tinklai yra visoje urbanizuotoje gyvenvietės dalyje. Naujai įvykdytas buitinės nuotekynės rekonstrukcija ir plėtra. Naujai pakloti tinklai yra gatvių infrastruktūros koridoriuose. Prie buitinės nuotekynės praktiškai gali jungtis visi gyventojai.

Paviršiniai lietau vandenys nuo važiuojamųjų gatvių dalių praktiškai nėra surenkami. Esami tinklai atlieka drenažo funkcijas ir surenka drėgmės perteklių iš individualių namų kiemų. Visas surenkamas vanduo be jokio valymo patenka į pakelės griovius arba susigeria į gruntą.

9.3. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMAS

Elektros energija planuojamai teritorijai tiekama iš bendro Lietuvos elektros energijos perdavimo tinklo per 35/10 kV transformatorių pastotę. Transformatorių pastotė yra vakarinėje miestelio dalyje. Pakankamai gerai išvystytą elektros paskirstymo tinklą sudaro 0,4 kV ir 10 kV linijos bei transformatorinės. Visos 10 kV linijos yra orinės. Didžioji elektros skirstomojo tinklo dalis yra pasenusi ir reikalauja rekonstrukcijos.

3.4. RYŠIAI

Tradicinė ir istoriškai įsiteisinsi ryšių sistema yra paštas. VĮ „Lietuvos paštas“ Plateliuose turi pašto skyrių. Be valstybinio pašto Plateliuose, kaip ir visoje Lietuvoje, funkcionuoja kelios privačios įmonės, atliekančios pašto paslaugas. Dauguma jų yra orientuota į smulkių krovinių ir registruotų laišku pristatymą Lietuvos teritorijoje arba visame pasaulyje.

Fiksuoto laidinio ryšio paslaugas teikia AB TEO LT. Plateliuose yra telefonų stotis. Telefoninio ryšio tinklas aprėpia praktiškai visą urbanizuotą miesto teritoriją.

Mobilaus ryšio paslaugas Plateliuose teikia trys operatoriai: UAB „Bitė GSM“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele-2“. Miestelio teritorijoje ir jo prieigose esančios mobilaus ryšio bazinės stotys savo darbiniu lauku padengia visą teritoriją. Tikslaus vartotojų skaičiaus nustatyti neįmanoma, nes mobilaus ryšio vartotojas nėra susietas su konkrečia teritorija, be to dalis vartotojų yra konfidencialūs.

3.5. IŠVADOS

1. Bendras inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygis geras.
2. Vandentiekio ir buitinių nuotekų surinkimo tinklai yra įrengti visoje urbanizuotoje miestelio dalyje.
3. Santykinai gerai yra išvystyti elektros paskirstymo tinklai, bet yra pasenę ir reikalauja rekonstrukcijos.
4. Ryšių infrastruktūros išvystymas atitinka šiuolaikinius reikalavimus.

10. MIESTELIO PLĖTROS GALIMYBIŲ BEI RAIDOS TENDENCIJOS

Esamos būklės analizės studijos metu kiekvieno iš teminių skyrių pabaigoje buvo pateiktos išvados, į kurias bus atsižvelgta tolimesnėse bendrojo plano rengimo stadijose. Šiame skyriuje pateikiami reikšmingiausi teiginiai, nusakantys planuojamos teritorijos socialinės - ekonominės aplinkos, gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio bei urbanistinės plėtros galimybių ir kokybės potencialo bei raidos tendencijas. Parengta esamos būklės analizė - tai išėities duomenys miestelio teritorijos funkcinio bei erdvinio vystymo planui parengti.

1. Plateliai – vienas gražiausių ir garsiausių praeitį turinčių Žemaitijos miestelių. Miestelis yra Telšių regione, Plungės rajono savivaldybės teritorijoje, Platelių seniūnijos centras.
2. Plateliai - viena iš didesnių Plungės rajono gyvenviečių, trečia pagal gyventojų skaičių gyvenvietė rajone.
3. Platelių miestelis yra įsikūręs prie gražiausio ir didžiausio ežero Žemaitijoje – Platelių (plotas 1181,5 ha). Platelių ežeras nepatenka į administracinės miestelio ribas, tačiau visais laikais turėjo didelės įtakos miestelio funkcionavimui.
4. Platelių miestelis ir jo apylinkės, ypač Platelių ežero pakrantės – vienos gražiausių Žemaitijos vietų. Prie Platelių ežero poilsiauja ne tik aplinkinių miestų ir rajonų gyventojai, bet ir turistai iš visos Lietuvos bei užsienio.
5. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Platelių miestelis nepatenka į šalies teritorijos pagrindinį erdvinės funkcinės struktūros arealą, formuojantį funkcinį šalies stuburą, kaip svarbiausią socialinio, ekonominio ir urbanistinio aktyvumo zoną. Plateliai lieka IV dekoncentruotos plėtros zonoje (ŠV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama.
6. Pagal LR bendrąjį planą Platelių miestelis patenka į Plungės-Telšių rekreacinį arealą, kurio rekreacinis potencialas yra įvertintas kaip didelio potencialo rekreacinis arealas, sudarantis nacionalinės svarbos rekreacines sistemas. Platelių miestelis išskirtas kaip regioninės svarbos rekreacijos aptarnavimo centras.
7. Platelių miestelis yra Telšių regiono urbanistinės sistemos dalis – vienas iš vystytinų Plungės rajono seniūnijų centrų. Apskritis bendrajame plane šioms gyvenamosioms vietovėms nustatyta prioritetinga funkcija – viešosios paslaugos gyventojams ir ūkio subjektams. Plėtra galima ne tik išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, bet ir užimant gretimas teritorijas.
8. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Platelių miestelis patenka į Platelių resursinis rekreacinį arealą, kuris įvertintas kaip labai didelio potencialo rekreacinis arealas, sudarantis galimybę formuoti nacionalinės ir net tarptautinės svarbos rekreacines teritorines sistemas bei kompleksus. Plateliuose prioritetinga rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Vystytinos rekreacijos rūšys - pramoginė ir verslinė rekreacija. Rekreacijos plėtojimas sudarys sąlygas visuomenei susipažinti su Platelių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padės tenkinti gyventojų poreikius poilsiui, skatins plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.
9. Formuojant Telšių regiono perspektyvinę rekreacinių teritorijų sistemą Telšių apskrities teritorijos bendrajame plane numatyti prioritetai - svarbiausių regiono poilsio vietovių (kurių tarpe yra Plateliai) naudojimo intensyvinimas. Kurortinės teritorijos statuso siekimas Plateliams.

10. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane vieninteliu Platelių miesteliu suteiktas vietinio lygmens b kategorijos urbanistinio centro vystymo prioritetas (aukščiausio a kategorijos lygmens vystymo prioritetas suteiktas Plungės miestui).
11. Rajono bendrajame plane išskirtas b kategorijos centras turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio ir buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones. Platelių miestelio teritoriją rekomenduojama konsoliduoti su artimiausiomis kitomis gyvenamosiomis vietovėmis, teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas.
12. Išorinius Platelių miestelio ryšius su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis užtikrina rajoninės reikšmės keliai, vedantys į Žemaičių Kalvariją, Plungę ir Salantus. Miestelis yra už 20 km į šiaurę nuo rajono centro Plungės miesto, nuo Salantų nutolęs per 16 km rytų kryptimi. Plateliai nuo trečio pagal gyventojų skaičių Lietuvos miesto Klaipėdos yra nutolę 70 km atstumu.
13. Platelių miestelį praktiškai iš visų pusių supa natūralaus ir santykinai natūralaus kraštovaizdžio teritorijos, pasižyminčios biologine įvairove (šiaurinėje - Medsėdžių miškėliai, rytinėje - Šeirės miškas, Šeirės pelkė, Dvarlaukio pelkė, pietinėje - Liepijos miškas).
14. 92% Platelių miestelio teritorijos patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Žemaitijos nacionalinio parko ribas.
15. Apie 200 ha ploto Platelių miestelio teritorija yra retai apgyvendinta, su 9 gyventojais 1 ha urbanizuotos teritorijos, kuri sudaro apie 55 % miestelio teritorijos.
16. Miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 76 % urbanizuotos teritorijos ir apie 42% visos miestelio teritorijos.
17. Pakankamai išvystytos visuomeninės paskirties teritorijos (6 % urbanizuotos teritorijos), kultūros paveldo objektų teritorijos (11 % urbanizuotos teritorijos), tačiau nėra išvystytos želdynų sistemos, trūksta rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų poilsiui.
18. Miestelio komercinės teritorijos išsidėstę pagal pagrindines miestelio gatves: Žemaitės, Ežero ir Didžiąją gatvę, jos sudaro tik 3% urbanizuotos teritorijos ir tik 1,5% visos miestelio teritorijos.
19. Pramonės ir sandėliavimo teritorija sudaro apie 3% urbanizuotos teritorijos ir tik 1% visos miestelio teritorijos, didžioji dalis esamų pramonės ir sandėliavimo teritorijų randasi prie Žaliosios gatvės.
20. Esamos būklės analizės etape savarankiškai miestelio struktūros elementai iš visų žaliųjų plotų išskiriami: miškai ir atskirųjų želdynų teritorijos.
21. Miškai – neatsiejama miestelio žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis nagrinėjamoje Platelių miestelio teritorijoje miško žemė užima 11,56 ha (5,8% ploto).
22. Platelių miestelyje kol kas nėra nei vieno žaliojo ploto, turinčio juridškai įteisintą sklypą. Faktiškai padėtis nėra bloga – pietinėje miestelio dalyje yra aukštos kultūrinės, istorinės, rekreacinės, ekologinės vertės Platelių dvaro parkas.
23. Platelių miestelio planinė struktūra istoriškai susiklosčiusi keturių kelių pagrindu, kurie miestelį jungia su Alsėdžiais, Žemaičių Kalvarija, Salantais ir Plunge. Senoji miestelio dalis – radialinė su trikampiu aikšte viduryje. Miestelis išsišęs iš pietų į šiaurę, pastatai daugiausiai išsidėstę pagal pagrindinius kelius.

24. Platelių miestelio centrinė dalis paskelbta urbanistiniu draustiniu, kuriame saugoma miestelio planinė bei erdvinė struktūra su būdinga Žemaitijos miesteliams centrine aikšte, architektūrinėmis ir memorialinėmis vertybėmis bei dvaro pastatų ir parko ansambliu. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose teikiami teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti miestelio urbanistinės erdvinės struktūros vertingąsias savybes.
25. Platelių miestelio erdvinė struktūra buvo formuota ne vieną šimtmetį. Miestelis yra Žemaitijos nacionaliniame parke, todėl miestelio plėtros sprendiniai turi neprieštarauti Žemaitijos nacionalinio parko reglamentams.
26. Miestelio užstatymo morfostruktūroje dominuoja sodybinis užstatymo tipas. Centrinėje miestelio dalyje – laisvo planavimo ir mišrus, su pavieniais atskirai stovinčiais dominuojančiais pastatais. Susiformavusio sodybinio užstatymo miestelio siluetas sąlygoja organišką miestelio urbanizuotų teritorijų ryšį su aplinka.
27. Istoriskai susiformavęs mažaaukštis sodybinis užstatymas yra gana „jautriai“ prisitaikęs prie paviršiaus reljefo ypatumų, ko negalima pasakyti apie tarybiniais metais atsiradusius gamybinius ir visuomeninius statinius.
28. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviam poilsiui skirtų teritorijų sistemos formavimo sprendiniai.
29. Miestelio administracinėse ribose esantys nedideli laisvos teritorijos plotai nepilnai patenkina miestelio perspektyvinio augimo poreikių, todėl miestelio teritorinė plėtra vyks ir priemiestinėje zonoje, tikslinga koreguoti miestelio administracines ribas, prijungiant gretimas teritorijas, reikalingas perspektyvinei gyvenamųjų, darbo vietų, poilsio, žaliųjų plotų teritorijų plėtrai.
30. Miestelio urbanistinė struktūra užima platesnę teritoriją nei apibrėžia miestelio teritorijos administracinės ribos. Pačioje artimiausioje miestelio aplinkoje (Platelių k. teritorijoje) išsidėstę gyvenamosios, gamybinės teritorijos, miestelio žaliosios ir rekreacinės teritorijos (prie Platelių ežero). Visos teritorijos labai glaudžiai susietos į vieningą infrastruktūros sistemą.
31. Numatant miestelio teritorinę plėtrą, būtina atsižvelgti į abipusius miestelio ir plėtros teritorijų už miestelio administracinės ribos interesus, sudarant sąlygas įvairių miestelio funkcijų vystymuisi - su stipria socialine, inžinerine infrastruktūra, ekonomine aplinka, įgyvendinant subalansuotą vystymą užtikrinančius principus.
32. 2009 – 2013 metais pastebima Platelių miestelio gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija. Šiuo periodu gyventojų skaičius sumažėjo 5,5 proc., bendram Plungės rajono gyventojų skaičiui mažėjant 7,5 proc.
33. Naudingojo ploto, tenkančio vienam Platelių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono gyvenamųjų vietovių vidurkio rodiklį, t. y. vienam Platelių gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.
34. Svarbiausios pramonės produkcijos rūšys Platelių miestelyje yra medienos apdirbimas, medienos gaminių gamyba. Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Platelių priemiestines ir miestelio teritorijas yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui.

35. Platelių miestelyje veikia 8 prekybos objektai, visi prekybos objektai įsikūrę pagrindinėse Didžiojoje, Ežero ir Žemaitės gatvėse, kur yra didžiausi klientų srautai.
36. Miestelyje ir artimose apylinkėse yra keturi gamtos paveldo objektai: Platelių vinkšna, Raganos uosis, Platelių liepa, Ubagų kalno akmuo.
37. Platelių miestelyje ir apylinkėse išskirtos dvi „*Natura 2000*“ buveinių bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos: Žemaitijos nacionalinis parkas (BAST), Žemaitijos nacionalinis parkas (PAST).
38. LR kultūros vertybių registre įrašyta 17 registruotų nekilnojamojo kultūros paveldo objektų, esančių Platelių miestelyje, iš jų 10 valstybės saugomų. Platelių miestelyje yra du kompleksai, kita dalis kultūros paveldo objektų yra pavieniai.
39. Svarbiausius transportinius koridorius miestelyje suformuoja Žemaitės, Didžioji, Žemaičių Kalvarijos ir Ežero gatvės, kurios yra valstybinės reikšmės kelių tęsiniai. Juose fiksuojamas didžiausias eismo intensyvumas, jie aptarnauja pagrindinius transporto ryšius.
40. Miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta, būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miestelio pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą.